

Analys och underlag

Fördjupad översiktsplan för Nyköpings tätort och Skavsta

Analys och underlag

Dnr. SHB 11/140

Fördjupad översiktsplan för Nyköpings tätort och Skavsta

Utställningsversionens dokument och bilagor

I denna utställningsversion ingår följande dokument:

- Förslag fördjupad översiktsplan för Nyköpings tätort och Skavsta

Bilagor

- Analyser och underlag, bilaga 1
- Nyköping framtida stadsbyggnad, bilaga 2
- Synpunkter från medborgardialog, bilaga 3
- Miljökonsekvensbeskrivning (MKB), bilaga 4
- PM, FÖP Trafikanalyser, bilaga 5

Till utställningslokalerna i stadshuset och på Culturum/Stadsbiblioteket bifogas följande handlingar:

- Fördjupad översiktsplan för Skavsta (2005)
- Fördjupad översiktsplan för Nyköpings tätort (2006)
- Grönstrukturplan för Nyköpings tätort (2010)
- Infrastruktur för Nyköpings tätort (2010)

Samtliga dokument som inte följer med remissutskick finns att beställa. För beställning kontakta Kommunservice Samhällsbyggnad (se nedan).

Information och beställning

Beställning av dokument kan göras
via kommunens hemsida www.nykoping.se
eller via e-post kommun@nykoping.se

Adress:

Nyköpings kommun
Samhällsbyggnad
611 83 Nyköping

Kartor är framtagna med material från GSD-Ekonomiska kartan.
Medgivande Lantmäteriet 1999.
Ur GSD-Ekonomiska kartan
Dnr. 507-99-2291

Innehållsförteckning

1. Inledning	6		
Organisation och arbetssätt	6	Verksamhetsområde med industri och handel samt handelsområden med butiker, köpcentra	25
Organisation	6	Institutionsområde	25
Arbetssätt	7	Viktiga befintliga bebyggelseområden i Nyköping	26
Analyser och underlag	7	Karaktär och identitet, värden och svagheter	26
Medborgardialog	7	Stadskärnans två delar	27
Stadsbyggnadsanalys	7	A. Stadskärnan, Väster	28
		B. Stadskärnan, Öster	29
		C. Kring Nyköpingshus	29
		D. Hamnen och Spelhagen	30
		E. Kring Borgaregatan	31
		F. Östra Bergen, Fågelbo, Ringvägen med omgivn.	31
		G. Kungshagen	32
		H. Östra villastaden	32
		J. Högrunn	33
		K. Isaksdal	33
		L. Brandkärr	34
		M. Stenkulla	34
		N. Rosenkälla	35
		O. Brandholmen	35
		P. Bryngelstorp	36
		Q. Arnö	37
		R. Oppeby	37
		S. Harg	38
		T. Sjösa	38
		U. Bergshammar	39
		V. Svalsta	39
		X. Enstaberga	40
		Y. Gamla lasarett- och slakthusområdena	40
2. Mål och nyckelfrågor	8		
Mål	8		
Attraktiv och tät stad	8		
Förtättningsbehov	9		
Förtätningstryck	10		
Förtättningsfrihet	10		
Förtättningsutrymme	10		
Hållbar utveckling	10		
Vad menas med hållbar utveckling?	10		
Vad är en hållbar stadsutveckling?	11		
Planindikatorer	12		
Attraktiv, tät och hållbar stad, hänger det ihop?	12		
Synpunkter från medborgardialog	12		
3. Omvärldsanalys	14		
Befolkningsutveckling	14		
Den högre utbildningens strukturella utveckling	15		
Strukturförändringar inom näringslivet	15		
Kommunikationer	15		
Drivmedelspriser, bränslepriser och elpriser	15		
Ny teknik	16		
Flygtransporter	16		
Järnväg	16		
Sjöfart	17		
Biltrafik	18		
Busstrafik	18		
Miljöhot	18		
Referenser	19		
4. Befintlig bebyggelse – stadsanalys	20		
Förutsättningar	20		
Stadstyper i Nyköping	20		
Innerstad	20		
Villastad	21		
Öppen kvartersstad	22		
Småhusområden med styckebyggda villor samt grupphusområden och radhus	23		
Storskaligt bostadsområde	24		
Koloni- och fritidshusområde	24		
		5. Befolkning och bostäder	42
		Befolkning	42
		Befolkningsutvecklingen under 2011	42
		Befintliga bostäder	43
		Pågående nybyggnation	43
		6. Verksamheter, näringsliv och service	45
		Befintliga företagsområden i Nyköpings tätort	45
		Stadskärnan	45
		Gumsbacken	45
		Nöthagen	45
		Påljungshage	45
		Spelhagen	45
		Kungshagen	45
		Ildbäcken	45
		Arnö	45
		Finntorp	45
		Björshult	45

Oppeby	45	9. Blåstruktur	65
Skavsta flygplats	46	Ytvatten	65
Hemgården	46	Grundvatten	66
Vida	46	Vattenförvaltning	66
Service	46	Värden under ytan	67
Offentlig service	46	Skyddade vattenområden	68
Campus Nyköping	47	Dagvatten	68
Kommersiell service	47		
7. Trafik och kommunikationer	49	10. Kulturmiljö	70
Regionala samband	49	Viktiga kulturmiljöer	70
Flygplatsen Stockholm-Skavsta	49	Kulturmiljö av riksintresse	70
Järnväg	50	Värdefull kulturmiljö av regionalt intresse	70
Oxelösunds hamn	50		
Gångtrafik	50	11. Teknisk försörjning	71
Cykeltrafik	50	Energi	71
Kollektivtrafik	52	Fjärrvärme	71
Biltrafik	52	Elnät	72
Parkering	53	Bredband och IT	73
Trafiksäkerhet	53	Vatten och avlopp	74
		Avlopp	76
		Dagvatten	77
		Nybyggnation	77
		Renhållning	78
8. Grönstruktur	54	12. Geologi	81
Landskapet kring Nyköping	54	Topografi och batymetri	81
Grönstruktur i staden	54	Grundläggningsförhållanden	81
Skyddade naturvärden	55		
Strandskydd	55	13. Miljö, hälsa och säkerhet	82
Övrig värdefull natur	55	Störande verksamheter	82
Ekologiskt Särskilt Känsliga Områden (ESKO)	55	Luftföroreningar	82
Nyckelbiotoper	55	Magnetfält	83
Skyddsvärda träd	56	Markradon	83
Kartläggning av stadens naturvärden	56	Transport av farligt gods	83
Gröna kilar, värdekärnor och förbindelsestråk	57	Skred och översvämning	83
Beskrivning av Nyköpings gröna kilar	58	Höga flöden	84
Nyköpingsåkilen	58	Djurhållning	84
Ekensbergskilen	58	Beredskapsplanering och krishanteringsförmåga	84
Labrokilen	58	Förorenad mark	85
Magniberg (Magniberg S. Dammgruvan & Västra Hället)	58		
Kilaåkilen	58	14. Kultur, folkhälsa och rekreation	86
Janstorpsskilen (Janstorpsskogen & Strandstuviken)	59	Kultur	86
Örstignäskilen	59	Folkhälsa	87
Beskrivning av förbindelsestråk	59	Rekreation	88
Närströvområden	62		
Skolskogar	63	Ordlista	90
Rekreation	63		
Anläggningar för friluftsliv	63		
Tillgänglighet till kustens strandzon	64		
Referenser	64		

1. Inledning

Dokumentet Analyser och underlag ska ge en bild av hur området för den fördjupade översiktsplanen ser ut idag. Den beskriver t ex befintliga vägar och cykelvägar, ledningar för vatten och avlopp och olika typer av grönområden. Kunskapen om hur det ser ut idag, de fysiska förutsättningarna, är viktiga för att kunna överblicka förutsättningarna för vidare planläggning. Dokumentet Analyser och underlag är inte en del av beslutsdokumentet för den fördjupade översiktsplanen utan utgör ett underlag för framtandet.

En översiktsplan visar hur kommunen vill använda mark och vatten. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande. Den är vägledande för beslut som gäller mark- och vattenområden och om hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras.

För att kunna göra en mer detaljerad redovisning av vad kommunen vill med ett visst område görs en fördjupning av översiktsplanen. Denna bilaga är ett underlag för att ta fram en fördjupad översiktplan för Nyköpings tätort och Skavsta.

Organisation och arbetssätt

Organisation

Projektbeställare:

Kenneth Hagström, samhällsbyggnadschef
(t o m 19 augusti 2012).

Mats Dryselius, tf samhällsbyggnadschef
(fr o m 20 augusti 2012)

Politisk styrgrupp:

Styrgrupp: Urban Granström (S)

Carl-Åke Andersson (S)

Johannes Krunegård (MP) t o m dec 2012

Malin Hagerström (MP) fr o m jan 2013

Oskar Reimer (MP)

Nicklas Franzén (V)

Anne-Marie Wigertz (M)

Thord Revestam (M)

Eva Andersson (C)

Göran Silfverling (FP)

Curt Ericsson (KD)

Projektledare:

Johanna Sundelöf (t o m 5 april 2013)

Magnus Eriksson (fr o m 8 april 2013)

Projektgrupp:

Magnus Eriksson, statistiker

Åsa Eriksson, VA-samordnare

Magnus Bäckmark, trafikingenjör

Anna Edström, kommunekolog

(t o m 12 september 2012)

Per Skyllberg, kommunekolog

(fr o m 7 januari 2013)

Anders Svedberg, planarkitekt

Jonas Ellenfors, planarkitekt

Ewa Collin, exploateringslantmätare

Hadar Nordblom, bygglovarkitekt

Johanna Lindquist, kommunikatör

Utöver projektgruppen har tjänstemän från flera

enheter inom Samhällsbyggnad och Tekniska divisionen varit inblandade.

Arbetsätt

Arbetet med att ta fram en ny fördjupad översiktsplan (FÖP) för Nyköping har skett i projektform enligt kommunens projektmodell NYMO.

Analys och underlag

Projektgruppen påbörjade i december 2011 arbetet med att ta fram en nuläges-beskrivning, Analyser och underlag, som underlag för arbetet med den fördjupade översiktsplanen. Detta dokument utgör bilaga 1.

Medborgardialog

I ett tidigt skede i arbetsprocessen genomfördes en medborgardialog med syfte att fånga in synpunkter om hur Nyköpings tätort ska växa. Inkomna synpunkter finns samlade i bilaga 3

Under maj 2012 var **Framtidskartan** öppen på kommunens hemsida. Framtidskartan var en webbaserad karta som erbjöd den som önskade att gå in och markera och berätta om vad som är det bästa/sämsta med Nyköping, var ny bebyggelse passar samt vilka grönområden som är viktiga.

Framtidskartan marknadsfördes, förutom genom annonsering i lokaltidningen, bl a på Nyköpings gymnasium, Naturvårdsrådet samt Pensionärsrådet.

En medborgarworkshop hölls i Stadshuset i maj 2012 med allmänhet och politiker.

Till varje kapitel i den fördjupade översiktsplanen redovisas ett urval av inkomna synpunkter i medborgardialogen.

Stadsbyggnadsanalys

I diskussionen om ett attraktivt Nyköping, se vidare stycke "Attraktiv och tät stad", beslutades att ta fram en utredning och analys av förutsättningar och stadsbyggnadsscenarioer med avseende på attraktivt boende, tillgänglighet, närhet och förtätningspoten-

tial. (Rapporten finns i bilaga 2)

Samråd

Samråd genomfördes mellan den 19 december 2012 och 4 mars 2013. Aktiviteter under samrådstiden var bl a tre stycken "Öppna hus" dit allmänheten var välkommen. Ett frukostmöte genomfördes även för inbjudna företagare. Inkomna synpunkter finns samlade och bemötta i samrådsredogörelsen.

Trafikanalys

Under mars 2013 genomfördes en trafikanalys för att belysa trafikspektrerna utifrån den tillväxt som den fördjupade översiktsplanen tar höjd för. Analysen finns i bilaga 5.

Vidare arbete efter antagande av den fördjupade översiktsplanen

Under framtagandet av den fördjupade översiktsplanen har behov av ytterligare arbete uppdragats. Upprättande av följande dokument ska göras efter det att den fördjupade översiktsplanen är antagen:

- uppdatering av infrastrukturplanen
- kulturhistorisk byggnadsinventering
- höjdmodell/kartering för dagvattenhantering
- kompletterande grönstrukturvärdering
- övergripande genomförandestrategier

2. Mål och nyckelfrågor

Mål

Planperioden för den fördjupade översiktsplanen sträcker sig fram till 2030. Planen redovisar även en utblick mot 2050.

Den fördjupade översiktsplanen ska:

- skapa förutsättningar för bostäder till 10 000 personer år 2030, utifrån kommunens mål om 700 nya invånare per år.
- behandla och beakta alla delar som definierar en hållbar utveckling - ekologisk, social och ekonomisk.
- skapa tydliga befolkningsnoder så att fler kan använda kollektivtrafiken.
- ge förutsättningar för planering av stadsdelar med en mix av verksamheter och boendeformer.
- göra det möjligt att förtäta stadskärnan.
- ge en bild av de relativt stora utvecklingsområden i Nyköping där marken är förorenad av tidigare verksamheter.
- ta ställning till kulturmiljön i stadskärnan.
- ta hänsyn till genomförandeperspektivet.

Attraktiv och tät stad

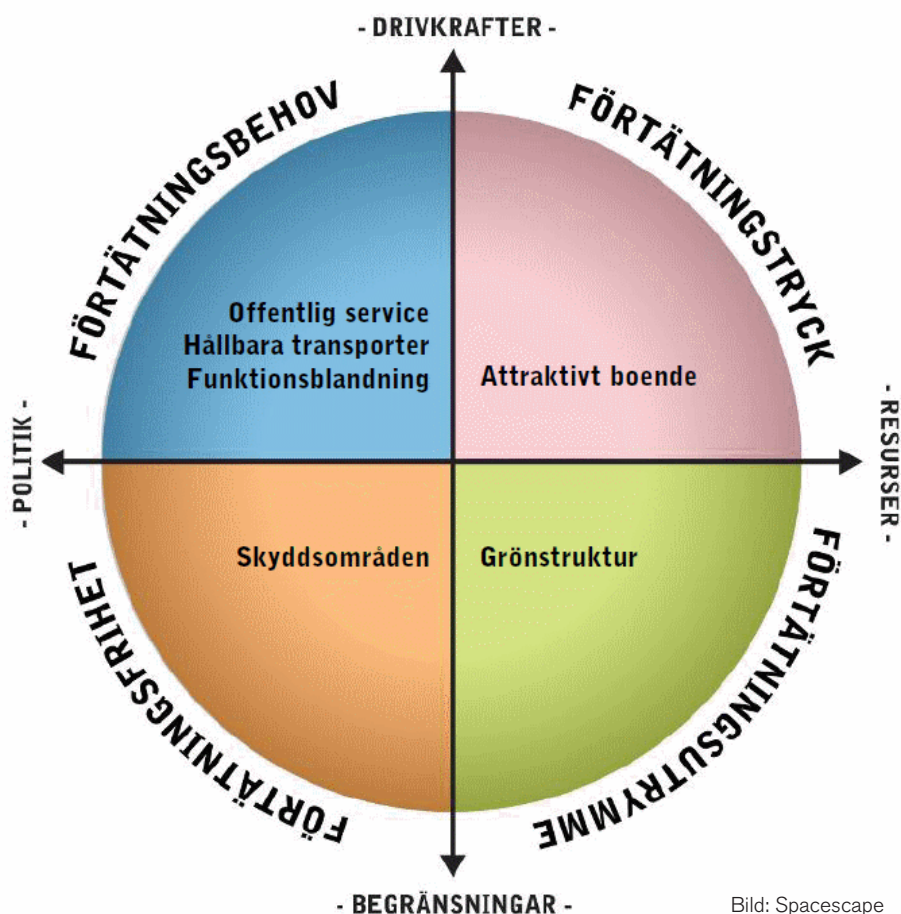
Vad är en attraktiv och tät stad? Vad är det som är tilldragande med Nyköping, som lockar nya människor att flytta hit och de som bor här att stanna kvar? Denna fråga har vi försökt att besvara genom att låta utreda och analysera förutsättningar och stadsbyggnadsscenarioer vad gäller attraktivt boende, tillgänglighet, närhet och förtättningspotential. Analysen genomfördes av Spacescape och finns i sin helhet i bilaga 2.

Den teori som används vid analysen av Nyköping talar om ett områdes förtättningspotential. Den beror på en mängd olika faktorer, både sådana som driver en förtättningsprocess och som begränsar. I analysen beskrivs detta genom den så kallade förtättningsrosen

Faktorerna delas in i fyra undergrupper:

- ▶ **Förtättningsbehov** - den politiska viljan
- ▶ **Förtättningsstryck** - marknadens önskan att bygga i attraktiva lägen
- ▶ **Förtättningsutrymme** - vilken mark som är byggbar
- ▶ **Förtättningsfrihet** - om vilka begränsningar som finns juridiskt och politiskt

Förtätningstryck och förtättningsbehov är drivande faktorer medan förtättningsutrymme och förtättningsfrihet är begränsande.

Förtättningsbehov

Förtätning behövs i en stad när underlaget för olika typ av service är litet och när kollektivtrafiken utnyttjas sparsamt. Det gäller också om staden saknar en mix av boende och verksamheter.

När det gäller offentlig service (förskolor, grundskolor, gymnasieskolor och vårdcentraler) visar analysen att förskolorna är relativt jämt fördelade i Nyköping. Förtättningsbehov finns i områden med låg befolkningstäthet som delar av Arnö och Oxbacken.

Vad gäller grundskolor finns ett förtättningsbehov i Oppeby där befolkningsunderlaget är som minst

i förhållande till närhet och tillgång till grundskola. Samma resonemang gäller för gymnasieskolor där Nyköpings gymnasium Gripen har ett lågt befolkningsunderlag. Behovet av förtätning är alltså stort. Vårdcentralerna i Nyköping är väl utspridda och ger en god tillgänglighet. Vårdcentralen Åsidan har lägst befolkningsunderlag.

Tillgängligheten till kollektivtrafik (busshållplatser) är varierande. Utpekade förtättningsbehov finns runt Centralstationen och vid hållplatser med lågt resandeunderlag.

I stadskärnan finns en bra mix mellan bostäder och verksamhetsområden. Renodlade arbetsplatsområden finns i t ex Kungshagen och Idbäcksområdet och renodlade bostadsområden i utkanten av staden. I dessa områden finns ett behov av förtätning av bostäder respektive verksamheter.

Förtätningstryck

Förtätningstrycket drivs av efterfrågan och betalningsviljan. I analysen presenteras studien "Värdering av stadskvaliteter" där en mängd data har analyserats av lägenhetsköp i Stockholm för att få fram de viktigaste kvaliteterna för ett attraktivt boende. Dessa stadsbyggnadskvaliteter har sedan justerats för analysen av förtätningstrycket i Nyköping.

Nedan följer stadskvaliteterna med kommentarer ur analysen.

1. Närhet till Stora Torget

Centralt belägna bostäder är attraktiva på marknaden.

2. Närhet till kollektivtrafik

Regional pendling skapar ett förtätningstryck runt centralstationen.

Stomlinjenätet ger god tillgänglighet till kollektivtrafik i stora delar av Nyköping. Det finns ett förtätningstryck i områden där människor har nära till bussen, främst i stadskärnan men även i exempelvis Oppeby.

3. Tillgång till gatunätet

Det finns god tillgång till gatunätet i Nyköpings stadskärna vilket innebär ett förtätningstryck i centrala stråk.

4. Tillgång till urbana verksamheter

Studien har visat att tillgången till urbana verksamheter till mer än 90 procent kan förklaras av täthet av boende, arbetande och antalet entréer. Boendetätheten är som högst i främst stadskärnan men även i Brandkärr och Stenkulla.

Nyköpings stadskärna har den högsta arbetandetaheten och är väl befolkad under dagtid. Befolkningstätheten i stadskärnan skapar goda förutsättningar för urbana verksamheter. Befolkningsstäthet kan beskrivas som tillgängligt marknadsunderlag för verksamheter att utvecklas.

5. Tillgång till park

Närheten till grönområden är generellt god i Nyköping. Parktillgången är hög och skapar förtätningstryck i framförallt de östra delarna av centrala Nyköping och Oppeby.

6. Tillgång till vatten

Nyköpingsån och Stadsfjärden har stor betydelse för Nyköping.

7. Kvartersform

I studien har det visat sig att bostadsköpare är beredda att betala mer för lägenheter som ligger i en så kallad slutna struktur. Det ger ett förtätningstryck i Nyköpings stadskärna.

Förtättningsfrihet

Förtättningsfriheten är stor där det finns mycket oskyddad mark. Det kan exempelvis vara områden som inte berörs av statens utpekade riksintressen. Områden med mycket industrimark sägs också ha en hög förtättningsfrihet. I Nyköping finns sådana industriområden ibland annat Kungshagen och Idbäcken.

Förtättningsutrymme

Förtättningsutrymmet begränsas av hur staden ser ut idag. Finns det mycket byggbar mark anses staden ha ett stort förtättningsutrymme. I Nyköping är tillgången till grönområden per person hög. En bra relation mellan täthet och grönyta anses vara 10 kvm grönyta per person. I Nyköping ligger det på 344 kvm per person.

Hållbar utveckling

Nyköping är en hållbar kommun som med lokal och internationell närhet har unika möjligheter. De som bor, verkar och vistas här ska uppleva utvecklingen av ett hållbart Nyköping (ur kommunens Vision 2020).

Vad menas med hållbar utveckling?

Hållbar utveckling är ett begrepp som fick sin spridning i samband med FN-rapporten "Vår gemensamma framtid (1987)", kallad Brundtlandrapporten. Den definierar hållbar utveckling som en utveckling som "tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov".

Hållbar utveckling brukar delas in i tre delar:

- ▶ **Ekologisk hållbarhet.** Att använda naturen och dess resurser på ett ej negativt sätt för framtida generationer.
- ▶ **Social hållbarhet.** Att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls.
- ▶ **Ekonomisk hållbarhet.** Att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt.

Vad är en hållbar stadsutveckling?

Arbetsgivar- och intresseorganisation Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har definierat vad hållbar stadsutveckling kräver för insatser:

▶ Ekologisk hållbarhet

Genom att bygga en tätare stad med samordning mellan trafik och bebyggelse minskar klimatpåverkan. Samtidigt måste normer för luft och buller klaras av samt att bevara en grön struktur. Det ska vara lätt att ta sig fram till fots eller på cykel.

▶ Social hållbarhet

Den gemensamma miljön spelar stor roll. Denna ska ge både kvinnor och män goda förutsättningar att uppleva trygghet, mångfald, skönhet och trivsel. Kommunen ska verka för blandad bebyggelse med olika upplåtelseformer.

▶ Ekonomisk hållbarhet

En god ekonomisk hushållning innebär att skapa ett långsiktigt, hållbart förhållningssätt till ekonomin. Det kan handla om att:

- få ett balanserat utbud mellan stadskärnan och den externa handeln i städernas utkant så att stadskärnorna inte utarmas,
- skapa funktionsblandade och kreativa miljöer där nya affärsidéer kan födas samt att tillgodose tillgång på mark och lokaler för företag av varierande storlek och utbud,
- få en väl fungerande infrastruktur som ger tillgänglighet och fungerande transporter,
- ökade miljökrav, teknisk utveckling och fortsatt förtätning av städer utmanar kommunernas ekonomiska möjligheter att hålla jämn takt i bl a utbyggnaden av vattenrening.

Planindikatorer

En planindikator används för att bedöma hur väl målen i den fysiska planeringen uppfylls. Ett antal indikatorer har tagits fram till den fördjupade översiktsplanen. vilka ska följas upp i olika skeden vid vidare planläggning och genomförande av den fördjupade översiktsplanen.

Utgångspunkt för arbetet med att ta fram indikatorerna har bl a varit hållbarhetsprogrammet för Dammgruvan och Boverkets handledning 'Mål- och indikatorer som verktyg i fysisk planering'

Utifrån de tre hållbarheterna, ekologisk, social och ekonomisk, har åtta stycken fokusområden identifierats. Till varje fokusområde har sedan en eller flera planindikatorer kopplats.

Planindikatorerna ska ses som ett verktyg för att mäta om planarbetet rör sig mot målet om en hållbar utveckling. Utöver dessa indikatorer finns en mängd mål och riktlinjer kring hållbar utveckling i den fördjupade översiktsplanen samt i kommunens övriga planer och policys.

Attraktiv, tät och hållbar stad, hänger det ihop?

I stadsbyggnadsanalysen drogs slutsatsen att vi skapar det attraktiva Nyköping genom att bygga mer av dagens Nyköping. Det är de tätare delarna av staden, uppbyggda kring Nyköpingsån med tydlig kvartersstruktur, som är de mest attraktiva utifrån perspektivet att de ger ett högre pris på bostadsmarknaden än genomsnittslägenheten. Den täta staden skapar även förutsättningar för den hållbara staden. I en tät stad där det är nära till det mesta finns underlag för kollektivtrafik och urban verksamhet. Följden blir energibesparingar och minskat transportbehov.

Synpunkter från medborgardialog

Flera synpunkter från den tidiga medborgardialogen handlar om efterfrågan på den täta staden. I avsnittet bästa platsen nedan bekräftas analysens definition av den attraktiva staden.

Synpunkter från framtidskartan samt tidigare inkomna synpunkter från stadskärnoprojektet.

Planindikatorer

dpl= i detaljplan
gmf= vid genomförandet

Planindikatorer	Bedömningsstege			
	Mkt bra	Acceptabelt	Dåligt	Uppföljning
Funktionsblandning – blandning mellan arbetsplatser och bostäder.	50/50-70/30 kvm bost/arbpl.	70/30-90/10 kvm bost/arbpl.	100/0 kvm bost/arbpl.	dpl gmf
Tillgänglighet till kommersiell service (matbutik, restaurant mm) – antal m från bostad/arbetsplats.	0-400 m	401-800 m	> 800 m	dpl gmf
Tillgänglighet till kollektivtrafik (stadstrafik) – antal m från bostad/arbetsplats.	0-400 m	401-800 m	> 800 m	dpl gmf
Avstånd till grönområde –antal m mellan bostad och grönområde (definition enligt Ekologigruppens inventering 2008).	0-200 m	201-300 m	> 300 m	dpl gmf
Avstånd till vattenområde -antal meter gångväg mellan bostad och allemansrättsligt tillgängligt vattenområde, dvs strand eller vatten är inte privatiserad med bebyggelse, hamn, industri eller dylikt.	0-200 m	201-300 m	> 300 m	dpl gmf
Lokalt omhändertagande av dagvatten –andel av dagvatten från planområdet som kan omhändertas i enlighet med "Handbok för tjänstemän: Riktlinjer för ansvarsfördelning och övergripande förvaltningsfrågor för dagvatten".	100%			dpl gmf
Andel nybyggda hus som har högst 75% energiförbrukning jämfört med kraven i gällande regelverk.	> 90%	50-90%	< 50%	gmf
Restidskvot cykel/bil från Stora torget till varje stadsdel (jämförelse av restid mellan cykel och bil).	1,5 ggr	1,7 ggr	> 2 ggr	dpl gmf
Restidskvot kollektivtrafik/bil från Stora torget till varje stadsdel (jämförelse av restid mellan kollektivtrafik och bil).	1,5 ggr	1,7 ggr	> 2 ggr	dpl gmf
Andel hyresrätter i nybyggda flerbostadshus.	> 50%	30-50%	< 30%	gmf
Avstånd till rekreationsmöjlighet (badhus, motionsspår, fotbollsplan mm).	0-1 km	1-2 km	> 2 km	dpl gmf

Från Framtidskartan:

"Jag tycker att det finns för lite folk för att Nyköping ska kunna bli en intressant stad för oss unga att vilja bo i."

"Mer affärer och större stad men inte Stockholm utan ett mellanting"

Bästa/sämsta platsen

Vid medborgarworkshopen och vid informationsträffar internt i kommunen har deltagare fått peka ut sin bästa respektive sämsta plats i Nyköping. Här är några av platserna som valdes ut:

- ▶ **"Stadshuset (centrum).** Nära till det mesta, t ex affärer, bra matplatser, härlig stämning, rätt så vacker natur, tryggt. Vore väldigt kul och framgångsrikt för allmänheten om man byggde ut Nyköping."
- ▶ **"Torget.** Därför att människor trivs bland människor. Torget har en enorm potential att utvecklas med kanske en större damm med fontän och mer konst överhuvudtaget. "
- ▶ **"Torget.** Får symbolisera hela tätorten Nyköping som känns som en "hemma"-plats att röra sig runt i. Trygg, kanske, beror mycket på flödet av människor och liv vid lika tidpunkter. Utanför en krog kvart i tre en lördagsnatt kan vara det bästa som finns och även det sämsta om du hamnar i diskussion med fel person. "
- ▶ **"Nyköpings centrum.** Gammalt - nytt, Kultur - byggnader - torget - stråk – mötesplatser"

Referenser

Nyköping framtida stadsbyggnad, Analyser,scenarier och strategier, juni 2012, Spacescape

Hållbar stadsutveckling, Positionspapper aug 2010, Sveriges Kommuner och Landsting

Mål- och planindikatorer som verktyg i fysisk planering, nov 2007, Boverket

Caofeidian International Deep Green Eca-City, Nine Themes of Planning, SWECO

Hållbarhetsprogram för Dammgruvan, 2012, Nyköping kommun

3. Omvärldsanalys

Här berörs översiktligt några omvärldsfaktorer som påverkar Nyköpings tätort utifrån regionala, nationella och internationella perspektiv. Omvärldsanalysen tar fasta på dagens (och gårdagens situation) och har en framtidsblick på 10-20 år. Analysen har visst fokus på kommunikationer med tanke på att regionförstoringen fortsätter och att staden därmed blir alltmer beroende av ett samspel med kringliggande orter i regionen, Europa och övriga världen.

Befolkningsutveckling

Demografin har stor betydelse

Befolkningsutvecklingen är en faktor som kommer att påverka både arbetsliv, boende och transporter. Det gäller både ökningstakten i sig och befolkningsstrukturen. Demografin är enligt Institutet för framtidsstudier en av de säkraste faktorerna när man söker blicka in i framtiden. Nedanstående reflektioner kring demografin är hämtad från "Forma framtiden!" – En slutrapport från forskningsprogrammet Människan i framtiden 2000-2004.

Livet börjar med ett stort beroende och fortsätter med en lång period av socialisering och lärande. Efter en längre produktiv och omhändertagande period blir hon så småningom på nytt mer beroende när krafterna avtar. Vi kan med stor säkerhet skriva fram befolkningsutvecklingen för flera decennier framåt, av den enkla anledningen att de flesta som lever då redan är födda. På så sätt blir demografin en bra ledstång långt in i framtiden.

Vi blir allt äldre

År 2010 var 18 procent av den svenska befolkningen 65 år eller äldre. År 2030 har andelen ökat till 23 procent. För oss i de redan industrialiserade länderna innebär åldrandet en fortsatt trend mot ett postindustriellt servicesamhälle där tjänsteproduktionen blir allt viktigare. Humankapitalbildningen i bred mening blir avgörande för hur finansieringen av välfärden för samhällets äldre ska kunna klaras. Balansen mellan reproduktionen av befolkningen och dess kunskaper å ena sidan och omhändertagande av de äldre å andra sidan är 2000-talets stora politiska fördelningsproblem i den industrialiserade världen.

Gynnsam utveckling i Nyköping

I Nyköpings kommun bor cirka 52 000 invånare, varav ca 34 300 i tätorten. Nyköping har haft en relativt gynnsam utveckling under 2000-talet med befolkningstillväxt och viss sysselsättningsökning. Nyköpings kommun har således under flera år haft en stadig befolkningsökning, framförallt är det många nyinflyttade barnfamiljer samt personer i ålderskategorin 55+. Befolkningsantalet har dock inte ökat så mycket att det har haft någon större påverkan på mark- och vattenanvändningen i kommunen i och med att inte så många naturområden har behövt tas i anspråk för bostadsbyggande.

Kommunens målsättning att Nyköpings tätort ska öka med 700 invånare per år vilket kommer att innebära stora förändringar av markanvändningen inom vissa av tätortens områden.

Den högre utbildningens strukturella utveckling

Ungdomar flyttar för att utbilda sig

Den högre utbildningens geografiska struktur är en viktig faktor för flyttmönstren bland unga människor – många flyttar för att påbörja högskolestudier på en annan ort än hemorten. Under de senaste åren har allt fler och mer resursstarka skolor/lärocentra/studiecentra etableras, såsom till exempel Campus Nyköping.

En avgörande faktor för decentraliseringen av högre utbildning är utvecklingen av IT-stödd distansutbildning där eleverna kommunicerar med universitet och högskolor med hjälp av datorer, telebildstudios m.m. En betydande del av Nyköpings unga utflyttare lämnar kommunen för att påbörja studier i andra städer. En studie från Glesbygdverket visar att ca 30 procent av dem som flyttar från Nyköping för att studera återvänder efter examen.

Fortsatt satsning på högre utbildning är nödvändig

För att behålla fler av den yngre generationen Nyköpingsbor samt även attrahera yngre invånare från övriga landet att bosätta sig i kommunen, krävs bl.a. förbättrade möjligheter att bedriva högskoleutbildning i Nyköping. En fortsatt satsning och utveckling av Campus Nyköping är därför en viktig faktor, i

kombination med goda pendlingsmöjligheter och billigt boende.

En nära samverkan med större universitet och högskolor inom pendlingsavstånd kommer att vara en avgörande faktor för att nå framgång.

Strukturförändringar inom näringslivet

Utöver en förväntad ökad arbetskraftsinvandring kommer förmodligen även rörligheten för varor, tjänster och kapital att öka allt eftersom handel mellan nya och äldre medlemsländer underlättas.

Med de strukturförändringar som förväntas ske i Sverige som helhet kan vissa förändringar förväntas även i Nyköping. I Nyköping har tillverkningsindustrin, som är den näringsgren som drabbats hårdast, minskat sina sysselsatta med nästan 25 procent under tidsperioden 2000-2010.

Sysselsättningen i tillverkningsindustrin utgör nu drygt 7 procent av den totala sysselsättningen i Nyköping. Det ska poängteras att detta är en mångfacetterad näringsgren med också kvalificerade och högteknologiska företag som utvecklats väl. Tjänsteekonomin kan förväntas utvecklas hand i hand med en alltmer specialiserad tillverknings- och logistiksektor. Industrin producerar mer varor med högt förädlingsvärde vilket också gäller delar av den svenska basindustrin (främst stål och trävaror).

Kommunikationer

Den ekonomiska tillväxten i samhället påverkar både person- och godstransporter. Det finns ett starkt samband mellan ökad inkomst och efterfrågan på personresor. När inkomsten ökar hos en befolkning läggs en större del av den disponibla inkomsten på resor.

Bil- och körkortsinnehavet är högre hos de nya pensionärerna vilket kan innebära att pensionärer i större utsträckning kommer att välja att åka bil i stället för buss/ tåg för inrikesresor jämfört med dagens pensionärer.

Efterfrågan på flygresor bedöms öka bland fram-

tidens pensionärer. De nya pensionärerna är mer språkkunniga, har sannolikt ganska god ekonomi, är mer resvana och reseintresserade än tidigare generationer.

Drivmedelspriser, bränslepriser och elpriser

Vilket färdmedel som väljs för olika resor och transporter beror i stor utsträckning på kostnaden för resan eller transporten. En av de stora kostnadsposterna för transporter är drivmedelspriser. Det råder delade meningar om hur dessa priser kommer förändras i framtiden. En generell tendens i samhället är att fler personer och företagare tar större hänsyn till dessa kostnader och försöker på olika sätt minska dels den faktiska kostnaden genom effektivare lösningar (t. ex. mindre bilar, mer samlastning och smartare logistikupplägg), dels genom att lösa transportbehov med alternativa drivmedel eller alternativa färd sätt.

Kraftigt förändrade drivmedelspriser kan förändra både transportmedelsfördelningen och den sammanlagda efterfrågan på transporter.

Ny teknik

Den nya tekniken som har börjat användas inom näringslivets transporter (t. ex. navigations- och kommunikationssystem) har bidragit till att höja kvalitén i transporttjänsten. Andra nya tekniker (t. ex. alkoholås och ISA) bidrar främst till ökad trafiksäkerhet

Inom kollektivtrafiken har den nya tekniken även bidragit till ökad transportkvalité. Resenärerna kan numera få aktuell trafikinformation via många olika kanaler (Internet, talsvar, SMS, WAP m.m.). De som ansvarar för kollektivtrafiken använder den nya tekniken för att planera trafiken, men inte minst för att vid störningar snabbt kunna informera om dessa samt begränsa dess effekter.

Tidigare fanns en föreställning om att de nya sätten att kommunicera skulle medföra att efterfrågan på resor skulle minska. Genomförda studier pekar dock på att nya kommunikationsmöjligheter inte är ett substitut för resor. Efterfrågan är fortfarande lika stor eller större. De personer som kommunicerar

mycket via telefon, SMS, e-post m.m. är även de mest aktiva resenärerna (reser ofta och långt).

En slutsats av ovanstående är att vi antagligen kan förvänta oss att resandet, i generell mening, inte kommer minska i framtiden.

Flygtransporter

Fler flyger utrikes

Flygtrafiken ökade mycket kraftigt under 1970 och 1980-talet i Sverige. Sedan dess har inrikestrafiken stagnerat medan utrikestrafiken fortsatt att öka.

Då flygmarknaden är mycket heterogen och påverkas starkare av konjunktursvängningar (inte minst internationella svängningar) jämfört med andra trafikslag är det mycket svårare att göra långsiktiga trafikprognoser för flyget än för andra transportmedel. I de nationella prognoserna förutspås en ökning på ca 3,5 procent per år.

Flyget är viktigt för Nyköping

Utvecklingen på Skavsta flygplats är mycket betydelsefull för den lokala och regionala utvecklingen. I synnerhet utifrån ett ekonomiskt tillväxtperspektiv då den fungerar som en motor för andra verksamheter som exempelvis serviceindustrin, biluthyrning, hotell, restauranger, konferensanläggningar, sportanläggningar och andra fritids- och rekreationsanläggningar. m.m.

Resan slutar inte vid bagagebandet

Ur "ett-hela-resan-perspektiv" är det centralt att anslutningsresor till och från flygplatsen fungerar. Detta ställer krav på både kollektivtrafiken och vägtransportsystemet, så väl regionalt och interregionalt.

Om Ostlänken dras enligt utredningsalternativ UA C där huvudbanan går via Skavsta, kommer flygplatsen att betjänas av ett stort antal tåg vilket gör anslutningsresor både söderifrån och norrifrån både enklare och snabbare, och ge en mycket positiv effekt för flygtransporter till och från Skavsta.

Flygfrakten har minskat på Skavsta

Flygfrakten står för en liten del av godstransporterna. Av Sveriges totala godstrafik står flygfrakten

för minde än 1 procent av vikten mätt i ton, men 4 procent av värdet mätt i kronor. På Skavsta flygplats har flygfrakten i stort sett upphört under de senaste åren.

Järnväg

Fler reser med tåg

Persontrafiken med järnväg i Sverige höll sig på en relativt konstant nivå under 1980- och 1990-talet, men ökade kraftigt under hela 2000-talet. Ökningen förklaras delvis, men inte helt, av ökat resande med Arlandabanan och tågtrafiken på Öresundsbron. Även i Mälardalsregionen har tågtrafiken ökat, Svealandsbanan och den förbättrade tågtrafiken kring Mälaren har bidragit till fler tågresenärer. Ökningstakten på Nyköpingsbanan har under de senaste åren uppgått till 10 procent per år.

Även godstrafiken ökar

År 1980 var transportarbetet på järnväg 17 miljarder tonkilometer per år. År 2011 hade transportarbetet ökat till 23 miljarder tonkilometer per år. Enligt den senast genomförda prognosen förutspås transportarbetet på järnväg öka till 26 miljarder tonkilometer per år 2020.

I spåren av den senaste högkonjunkturen fram till hösten 2008 har ökade råvarupriser medfört ett uppsving för gruvnäringen i Sverige. För Nyköpings del kan detta innebära att transporter för malm till Oxelösund via TGOJ-banan via Nyköping kommer öka.

Fler måste åka kollektivt

Regionförbundet Sörmland har antagit en viljeinriktning för kollektivtrafiken i länet. Målet är att flytta över mer av arbetspendlingen till kollektiva färdmedel. Regionförbundet i Södermanland anser att det finns en stor potential att flytta resande från personbil till kollektiva trafiksystemen. För att förbereda kommande diskussioner om framtida kollektivtrafik både med buss och med tåg anser förbundet att det viktigt att snarast se över dagens kollektivtrafikutbud och säkerställa den trafik som behöver finnas lång-

siktigt. Detta arbete måste ske både på kommunal nivå och gemensamt på regional nivå.

I en kartläggningen av resandet med kollektivtrafik i Södermanland framkommer dock att enbart var femte resa som genomförs över länsgränsen sker med tåg. Av de personer som bor i Nyköping och arbetspendlar till Stockholm är det knappt 20 procent som reser med tåg och av dem som arbetspendlar till Norrköping är det ca 15 procent som reser med tåg.

Just arbetspendling är viktigt för tågtrafiken till och från Nyköping. Enligt den genomförda kartläggningen är det mer än hälften av alla tågresor till och från Nyköping som genomförs i syfte att ta sig till eller från arbetet. Läger man till de personer som reser för att utöva gymnasie- eller högskolestudier står arbets- och studieresor för 75 procent av tågresandet.

Ostlänken behövs

Dagens tågresenärer, främst arbetspendlarna, upplever att den nuvarande tågtrafiken har en del kvalitetsbrister, t.ex dålig turtäthet, förseningar, brist på sittplatser och undermålig turuppläggning.

Ett genomförande av Ostlänken skulle knyta samman landets befolkningstätaste områden. Ostlänken kommer att medföra betydligt kortare restider till Stockholm och Norrköping, och öka tillgängligheten till Nyköping.

I resandeprognoserna för år 2020 beräknas att antalet resor vid Nyköpings C kommer vara 675 000 resor om inte Ostlänken byggs och 1 518 000 resor om Ostlänken byggs. En stor del av resenärerna kommer att vara arbetspendlare och studerande, men även tjänsteresenärer kommer att välja tåg som transportmedel i och med de kortare restiderna.

Ostlänken bidrar till att binda ihop Stockholms-Mälardalsregionen med kontinenten och är betydelsefull som en nordlig länk i ett framtida järnvägssystem mellan Stockholm och Göteborg. En järnvägsutredning är genomförd och beslutad av Trafikverket 2010. Järnvägsutredningen fastslår att det är alternativ röd korridor som ska ligga till grund för vidare planläggning.

Förslag finns från regeringen att Ostlänken ska genomföras med byggstart 2017.

Sjöfart

Sjöfart används i Sverige nästan enbart för internationella transporter av personer och gods. Regler för Taxfree, internationell konkurrens och andra externa påverkansfaktorer spelar stor roll för efterfrågan på sjötransporter. Sjötransporter av gods har ofta lågt kvalitetsinnehåll och godset är företrädesvis varor med lågt förädlingsvärde där faktorer som "just-in-time" är mindre betydelsefullt, och priset per transporterat ton är av större betydelse. Även persontransporter med sjöfart ses som storskaliga transporter, och har inte samma kvaliteter som exempelvis flygtransporter.

SSAB i Oxelösund har en egen djuphamn. En nyckelfråga för att hamnen ska användas i ökad omfattning är att det finns goda förutsättningar för omlastning och för vidaretransporter landvägen till slutdestinationen.

Nyköping och Oxelösund samarbetar för att främja effektiva och därmed attraktiva logistikmöjligheter med anslutning till hamn, flyg väg och järnväg.

Biltrafik

Bilens ställning ohotad

Biltrafiken står för en majoritet av alla resor, utom för de riktigt kortväga och de riktigt långväga resorna. Det gäller även för godstrafiken, där transportsträckorna måste bli riktigt långa (mellan kontinenter) för att lastbiltrafiken ska tappa sin dominans.

Efterfrågan på vägtransporterna har ofta överträffat prognoserna. Biltrafiken ökade med 40 procent mellan 1973 och 1988, och därefter har den fortsatt att öka. Persontransportarbetet med bil prognostiseras en ökning på 12 procent fram till år 2020. Av miljö, folkhälso- och trafiksäkerhetsskäl pågår det, främst i tätorter, olika och många försök till att begränsa privatbilism. Just för kortväga och riktigt långväga transporter bedöms potentialen för överflyttning till andra transportmedel att vara störst.

Kraftig ökning av lastbilstransporterna

Lastbilstransporterna har ökat från 22 miljarder tonkm år 1973 till 37 miljarder tonkm år 2011. Denna ökning beror till stor del på att nya transportbehov uppstår på grund av förändringar i produktion och konsumtion, och i mindre grad på att det sker en överflyttning av gods från sjöfart och järnväg till lastbilstransporter. Vidare har logistik- och transportsystemet utvecklats på ett sätt som gynnar vägtransporterna. Den ökade konkurrensen för denna trafik, kommer enligt många bedömare ge lägre transportkostnader för varuägarna.

Biltrafiken i Nyköping påverkas mest av befolkningsökning och ekonomisk tillväxt i regionen. Nya bostadsområden i stadens utkanter medför ökad belastning på stadens befintliga vägnät.

Busstrafik

I nationella prognoser antas det att den långväga busstrafiken kommer att öka med 7 procent fram till år 2020. Den långväga busstrafikens främsta marknad finns på sträckor där tågtrafik inte förekommer, dock kan långväga busstrafik inte konkurrera med biltransporter i fråga om tillgänglighet och restid. Busstrafikens konkurrensfördel är det relativt låga priset, vilket gör att buss som transportmedel har en attraktionskraft på resenärsgupper med lägre inkomst samt de som saknar bil.

Den lokala busstrafiken utgör en viktig del i stadens transportsystem men ses också som en viktig länk vid tåg- och flygresor. Den regionala busstrafiken har som uppgift att trafikförsörja mer glesbebyggda områden och ge förutsättning till busspendling mellan närliggande orter.

Det finns ingenting som tyder på att efterfrågan på lokal och regional busstrafik kommer att minska i Nyköping. Ostlänkens framtida anläggande med station vid Skavsta flygplats bedöms öka efterfrågan på anslutande busstrafik.

Miljöhot

Utsläppen påverkar klimatet

De giftiga och nedbrytande ämnen som varit bundna

i olja, kol och malmer har på grund av mänsklig aktivitet börjat frigöras. Miljögifter produceras och används i stor omfattning. De senaste hundra åren har framförallt industriländerna bidragit till att öka mängden av naturens egna växthusgaser: koldioxid, metan, ozon och lustgas. Idag finns det ca 30 procent mer koldioxid i atmosfären än de högsta halter som någonsin förekommit under de senaste 400 000 åren.

Enbart i Sverige är utsläppen ca 56 miljoner ton/år. Utsläppen leder till en allt högre medeltemperatur. Jordens medeltemperatur har ökat med 0,4–0,8 grader under de senaste hundra åren. Den internationella klimatpanelen IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) prognosticerar ökningen till 1,4–5,8 grader. Spännvidden mellan de två ytterligheterna speglar experternas osäkerhet när det gäller att sja om klimatet så långt i framtiden.

Havsnivåhöjning att vänta

Klimatförändringarna kommer att påverka vattentillgången och därmed möjligheterna för jord- och skogsbruk. Det kommer också att påverka hälsotillståndet för både människor, djur och växter. Den mest dramatiska förändringen är avsmältningen av polarisarna och glaciärerna. I klimatmodeller har det visats att Arktis kan komma att krympa till 40 procent av sin storlek jämfört med tiden före industrialismen. En bedömning är att ovanstående händelser bidrar till en faktisk höjning av havets medelvattensstånd runt sörmalmskusten med 55 cm. Höjningen beräknas nås någon gång mellan perioden 2060–2100.

I Sveriges klimatstrategi poängteras effektivare användning av energi och en övergång från fossila till förnyelsebara bränslen för energiproduktion.

Översiktsplanering är ett viktigt medel för att uppmärksamma problematiken och föreslå strategier för en effektivare resurshushållning genom integrerad planering av bebyggelse, trafiksystem och grönstruktur. I planeringen kan man också med försiktighetsprincipen som grund föreslå lokalisering av bebyggelse och infrastruktur så att effekterna av extraordinära händelser som översvämning, skred och andra katastrofer minimeras.

Referenser

FÖP Nyköping 2006

<http://www.trafa.se/statistik/>

4. Befintlig bebyggelse – stadsanalys

Förutsättningar

Nyköpings skönhet och särart bör tillvaratas i stadens fortsatta utveckling. När vi tar ställning till förtätningar och förändringar är det värdefullt att vi har den existerande bebyggelsestrukturen och dess värden klar för oss.

Under Nyköpings olika utbyggnadsperioder kan tio olika stadstyper identifierats i staden – stadstyper som människor kan känna igen ifrån andra delar av landet och som har vissa gemensamma drag och förutsättningar för att kunna utvecklas utan att deras kvaliteter försämras. Stadstyperna formas av hur staden är organiserad rent fysiskt – förhållandet mellan gator, kvarter, byggnader och fastigheter – och speglar olika tiders stadsbyggnadsideal tillsammans med sociala, tekniska och ekonomiska förutsättningar. I det följande behandlas gestaltungsaspekter på gatunätet, trafiktekniska aspekter berörs dock inte. Till varje stadstyp görs också i detta kapitel en karaktärsbeskrivning. Rekommendationer för de olika stadstyperna finns fördjupningsplanens beslutshandling.

Olika platser identitet har stor betydelse för deras attraktivitet. Där man känner sig hemma trivs man. Har platsen en unik karaktär - en "själ", finns bättre förutsättningar att känna sig hemma där. Finns goda

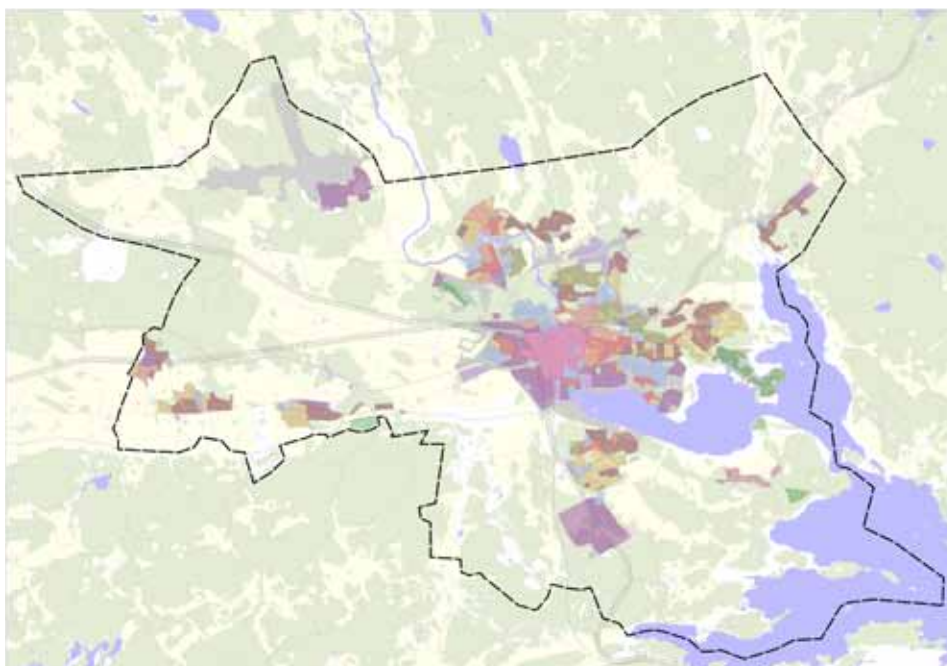
avtryck från mänsklig aktivitet under tidigare epoker förstärks därför analyserats utifrån aspekterna karaktär och identitet, värden och svagheter, där även risker och förutsättningar för förtätning och utveckling går igenom. De olika platsernas förutsättningar att även i framtiden attrahera människor diskuteras. 22 stycken för Nyköping viktiga befintliga bebyggelseområden har genomgått. Rekommendationer – förutsättningar för god förtätning och utveckling för respektive område finns i fördjupningsplanens beslutshandling.

Stadstyper i Nyköping

Följande stadstyper går igenom i analysdelen: Innerstad, villastad, öppen kvarterstad, styckebyggda villor och grupphusområde, storskaligt bostadsområde samt koloni- och fritidshusområde. Dessutom förekommer stadstyperna institutionsområde, verksamhetsområde och handelsområde.

Innerstad

Stadstypen innerstad är nära förknippad med stadstypen småstad som beskrivs i strukturplanen för Stadsfjärden. I detta dokument används begreppet innerstad för att tydligt markera att vi har stadskärnan som utgångspunkt för denna stadstyp.

Stadstyper i Nyköping

Gator och torg

Byggnadskropparna ligger tätt samman utmed gatorna och definierar tydliga, stadsmässiga gaturum. Butiker i bottenvåningen är vanligt i de centralare delarna. På några gator med bostadshus förekommer förgårdsplanteringar som ger en grön karaktär åt gaturummet. Torg har en viktig funktion som mötes- och marknadsplatser i staden.

Parker, alléer och bostadsgårdar

Inom stadstypen innerstad/småstad är grönskan är ofta koncentrerad till mindre parker, kring kyrkorna och till de privata kyrkorna och de privata bostadsgårdarna. Även alléer och planterad förgårdsmark förekommer. Kring stadskärnan finns större sammanhängande grönområden.

Bebyggelse

Bebyggelsen i innerstaden är låg och småskalig – sinnesbilden för den traditionella svenska småstaden. Två- och trevåningsbebyggelsen dominerar längs gatorna, medan envåningshus är vanliga på gårdarna.

Kulturhistoriska värden

De flesta äldre stadskärnor har höga kulturhistoriska värden. Nyköpings innerstad har utpekats som riksintresse för kulturmiljövården. Stadens historia och framväxt avspeglas i många välbevarade byggnader och miljöer, se analysen för respektive bebyggelseområde nedan.

Handel

Omfattande handel är karaktäristisk, och därmed helt avgörande för en levande innerstad, liksom kulturutbud och annan service. Många städer har stora problem med att handeln i innerstaden försvagas i takt med utbyggnad av externhandel. Ofta söker kommuner stimulera handel både i innerstaden och externt utifrån teorin att med rätt blandning av funktioner finns möjlighet att de olika handelstyperna ömsesidigt förstärker varandra. För att skapa en attraktiv handel i en stadskärnan är det viktigt med trivsamma gångstråk samt goda gång- cykel- och kollektivtrafikförbindelser. God tillgång till parkering i dess stadskärnans närhet krävs i mindre kommuner med mindre tillgång till kollektivtrafik.

Villastad

Områden: Östra Villastaden, Hållet, Harg, Oppeby, Högbrunn med flera.

Förutsättningar

Villastadens framväxt i utkanten av Nyköping under 1900-talets första årtionden innebar att den traditionella rutnätsplanens raka gator, långa gatuperspektiv och kringbyggda kvarter ersattes av en mer oregelbunden planform med slingrande gator, oregelbundna kvarter och mindre husvolym. Stadsplanen anpassades till terrängen och stor vikt lades vid omväxling, rumslighet, trivsel och skönhet. I villastaden skapades helhetsmiljöer med mycket enhetlig karaktär genom att tomtindelning, placering, byggnadsvolym och material reglerades. Bebyggelsen uppfördes ofta efter typritningar. Inspirationen till villastadens välstuderade struktur kom bland annat från den österrikiske stadsplaneraren Camillo Sitte som förespråkade ett medeltida stilideal, samt från trädgårdsstadsrörelsen som vuxit fram i England. Dessa idéer stämde väl överens med den nationalromantiska byggnadsstil som rådde i Sverige vid sekelskiftet.

Gator

Villastadens gatunät är varierat genom sin slingrande terränganpassning. Återvändsgator förekommer knappast och rutnätsstadens långa siktlinjer saknas. Istället är fondbyggnader ofta placerade i slutet av gatan eller där gatan kröker. Gaturummen är väldefinierade och avgränsas av häckar och förgårdsplanteringar framför husen. Några gator har givits större dignitet genom trädplantering. I allmänhet är husen placerade med gavlna mot varandra, vilket ger en jämn rytm åt gatan. I egnahemsområden från 1950- och 60-tal förekommer också gavelvända hus. Förgårdsmarkens halvprivata grönska dominerar gaturummet och ger det en intim karaktär. Entréer finns på gaveln eller i vissa fall på trädgårdssidan.

Parker och trädgårdar

Bakom husen, i kvarterens inre, breder de privata trädgårdarna ut sig och bildar tillsammans stora inre trädgårdsrum. Tomterna är relativt stora, omkring 600- 1000 m², och präglas av uppvuxna frukt- och prydnadsträd som bildar en lummig inramning av

bebyggelsen. Den gröna förgårdsmarken framför husen har en viktig funktion då den binder samman gatorna med tomterna och utgör en del både av den offentliga gatan och den privata tomten.

Villastaden uppfattas som luftig och rymlig tack vare husens placering i tomtens framkant och de stora trädgårdsrummen i kvarterens inre. Här har stor hänsyn tagits till terrängen. Strukturen är väl uttänkt med små parker och platser. Bergknallar och trädgångar har ofta sparats, vilket skapar variation i bebyggelsen och bland annat ger plats för lek.

Bebyggelse

Villastadens bebyggelse har stora arkitektoniska kvaliteter. I områden från tidigt 1900-tal dominerar den nationalromantiska stilen inspirerad av svensk byggnadstradition med hus i 1½ plan, fasader i ljus puts eller trä, spröjsade fönster, förstukvistar, verandor och snickerier. 1920-talet präglades av klassicismens enklare och stramare arkitektur. Från 1930-talet finns byggnader i funktionalistisk stil med ett geometriskt formspråk, ljus slätputs, tvåluftsfönster och enkla smidesdetaljer. Hus i två hela plan från denna tid är också vanligt så som egnahemsbebyggelse från 1940- och 50-talen. Dessa hus byggdes vanligen i rött eller gult tegel eller i ljus locklistpanel. Husen är i allmänhet små, 1- 1½ plan med källare, har flackt sadeltak och fönster med två eller tre lugter utan spröjs.

Kulturhistoriska värden

Villastäder har ofta höga kulturhistoriska värden. Östra Villastaden ska särskilt nämnas i detta sammanhang. Dessa värden berörs vidare i analysen av befintliga bebyggelseområden nedan. Även i övriga villastadsområden finns åtskilliga exempel på tidypiska och arkitektoniskt värdefulla byggnader.

Öppen kvartersstad

Områden: Östra Bergen, Fågelbo, Oppeby (kring Regeringsvägen), Högrunn (Industrigatan- Hemgårdsvägen)

Förutsättningar

Under 1920-talet slog nya bostads- och stadsplaneideal igenom i Sverige. Som en reaktion mot de

trånga, täta städerna och den strikta rutnätspanen som sedan 1600-talet varit regel i staden, efterfrågades ljus och luft och närhet till naturen. När Nyköping expanderade, främst på 1940- och 50-talen, växte en ny typ av stadsmiljöer fram utanför stadskärnan.

Den traditionella, slutna kvartersstaden löstes upp och husen placerades enligt funktionalistiska ideal friliggande, som lamellhus och punkthus längs Nyköpings infartsvägar. Bebyggelsen anpassades till terräng och vegetation. Variationsrika, luftiga miljöer skapades. De områden som planerades strax efter andra världskriget utformades med stor omsorg om närservice med skola, affärer, bank, post och bibliotek vilket lokaliserades i husens bottenvåningar eller vid ett litet stadsdelstorg (ex Oppeby). Inspirationen kom från grannskapsrörelsen som vuxit sig stark i USA och England.

Gator

Den öppna kvartersstadens gator är anpassade till terräng och vegetation, vilket skapat ett oregelbundet och omväxlande gatunät väl förankrat i omgivningen. Gaturummet är bitvis upplöst med gavelställda eller snedställda hus mot gatan. Mer slutna gaturum där lamellhusen placerats längs gatan förekommer också. En liten förgårdsplantering är vanligt. Några större gator är trädplanterade.

Parker och bostadsgårdar

Den öppna kvartersstaden präglas av en stor anpassning till de naturgivna förutsättningarna vilket skapat gröna miljöer där den kuperade terrängen och uppvuxen vegetation i stor utsträckning sparats i parker och på bostadsgårdar. Husen har planerats med stor omsorg om gårdsbildningar och skapar ett luftigt och grönt intryck. I 1940-talsbebyggelsen är gårdarna ofta öppna och naturen möter gatan mellan de gavelställda husen. I områden från 1950-talet förekommer kringbyggda kvarter i större utsträckning.

Bebyggelse

Den dominerande byggnadstypen är lamellhuset i två till tre våningar med fasad i tegel eller slät, ljus puts, tegeltäckt sadeltak, två- eller treluftsfönster

utan spröjs, utanpåliggande balkonger med fronter i plåt och smidda järnräcken. Byggnadskropparna är fritt placerade i terrängen och bebyggelsen är anpassad till terrängformerna med förskjutningar i höjded, indragna partier mm. Bebyggelsen dominerar inte över terrängen, utan samspelar med denna och bidrar till att förstärka och förtydliga naturliga terrängformer.

Kulturhistoriska värden

En stor del av de områden som omfattas av stadsytan öppen kvartersstad upplevs som trivsamma. En relativt småskalig bebyggelse har kombinerats med funktionalismens eftersträfvade värden – ljus, grönska och luft. Några kvarter är särskilt värdefulla från kulturhistorisk och/eller miljömässig synpunkt.

Småhusområden med styckebyggda villor samt grupphusområden och radhus

Områden: Högbrunn (kvarteren Blåklinten och Brudslöjan), Rosenkälla, Bryngelstorp, Långsätter, Harg-Oxbacken

Förutsättningar

Perioden 1965-75, de så kallade miljonprogramsåren, tillkom i Nyköping en stor mängd nya villa- och grupphusområden i rask takt. Grupphusbebyggelsen (radhus, kedjehus och gruppbyggda villor) planerades i allmänhet som enhetliga grupper med identisk eller måttligt varierad utformning. I områden med styckebyggda villor är variationen större i fråga om volym, material och färgsättning.

I kuperade områden som Bryngelstorp och Långsätter har terrängen till stor del fått styra husens placering. Husen har samlats i ett antal mindre bebyggelseöar som ligger utmed slingrande gator som utskott från en större huvudgata. I flackare områden som Rosenkälla är tätheten och småskaligheten mer påtaglig. Låga hushöjder, begränsade byggnadsvolymer och små, väl uppvuxna trädgårdar och grönytor bidrar till att skapa en homogen karaktär, trots de ibland stora variationerna av bebyggelsen. Sedan 1960-talet har den geografiska separeringen mellan olika funktioner successivt förstärkts. Renodlade bostadsområden, arbetsplatsområden och handelsområden har skapats. Serviceutbudet i villa och grupphusområden är mycket begränsat.

Trafik

I 1960- och 70-talens villa- och grupphusområden är trafiknätet i allmänhet differentierat och separerat, olika trafikslag hålls åtskilda i enlighet med de då introducerade scaft-riktlinjerna. Trafikförsörjningen sker via en omgärdande yttre matargata som leder biltrafiken till bostadskvarterens säckgator, vilka står i förbindelse med ett inre gång- och cykelvägnät närmast husen. Garage och bilparkering finns ofta i området utkant. Matargator och infartsgator är i allmänhet breda med diffusa gaturum medan bostadsgatorna kan vara mer intima och småskaliga.

Grönytor

Nyköpings villa- och grupphusområden har mycket god tillgång till närliggande allmänna grönytor. Höjder och högre vegetation har sparats mellan olika bebyggelsegrupper och bildar en grön inramning av bebyggelsen. Husen ligger i allmänhet placerade mitt på tomten omgivna av gräsmatta och prydnadsodlingar. Ett karaktäristiskt inslag i trädgårdarna från 1960- och 70-talet är vintergröna barrväxter.

Bebyggelse

Under miljonprogramsåren utvecklades arkitekturen mot en bred stilblandning utan den tidigare regionala förankringen. Vanliga fasadmaterial från tiden är tegel, ofta kalksandsten kombinerat med brun träpanel. Taken är mörka, belagda med svart betongtegel. Våningsantalet varierar mellan ett och två plan.

Områden från 1980- och 90-talet är ofta helt i trä, med individuella styckbyggda hus utan större inbördes hänsyn. De har ofta detaljer som inspirerats av landsbygdens traditionella 1800-talsbyggnader - och kan sägas vara en folklig variant av 1980-talets tillbakablickande arkitekturstil "postmodernismen". Fasaderna utgörs ofta av trä, målat i pastellfärger. Taken är belagda med betongpannor i rött, brunt eller svart.

På 2000-talet kom formspråket successivt bli internationalistiskt och närma sig 30-talets funktionalism, färgerna vitt, svart och grått kom ofta att dominera. Byggnaderna tenderar att bli större, men ofta endast i ett plan.

Kulturhistoriska värden

Kvarteren Blåklinten och Brudslöjan i Högrbrunn består av radhus från 1940-talet med höga miljömässiga och arkitektoniska värden. Kvarteren Sädgåsen, Skranken och Hågern i Rosenkälla är andra värdefulla områden.

Storskaligt bostadsområde

Områden: Stenkulla, Brandkärr, Oppeby gård, Rosenkälla, Isaksdal

Förutsättningar

Under miljonprogramsåren på 1960- och 70-talet skulle en stor bostadsbrist bekämpas. Då tillkom flera storskaliga bostadsområden i Nyköpings utkant. Visionen för stadsbyggandet var vid denna tid »hus i park« och bebyggelsen placerades fritt i landskapet utan relation till stadsgatan som i tidigare områden. Till bostadsområdena hör ofta ett lokalt centrum med ett mindre torg eller centrumhus med butiker och service. Bilismens framväxt ledde till att biltrafikens framkomlighet prioriterades högt. Ökade krav på underlag för olika typer av service har tillsammans med tillkomsten av externa handelsområden gjort att serviceutbudet minskat även i dessa bostadsområden.

Gator

I de storskaliga bostadsområdena har trafikseparering gällt som princip. En yttre matargata leder trafiken till stora parkeringsytor i områdenas utkant vilka står i förbindelse med ett inre gång- och cykelväg nät närmast husen. Gårdar och grönområden är helt bilfria. Matargatorna är i allmänhet breda med gaturum som flyter ut i omgivande gräsklädda »skyddszoner».

Grönområden och bostadsgårdar

Miljonprogrammets grönområden och bostadsgårdar är liksom husen storskaliga med tydlig funktionsuppdelning. Karaktärsmaterial är gräs och asfalt, stora träd i grupper eller raka rader samt stora monokulturer av buskar som berberis och spirea. Växterna behandlades som arkitektoniska element, ofta i massverkan.

I samband med miljöförbättringar på 1980-talet har

många grönområden berikats med ny vegetation i form av naturlika planteringar. Många gårdar byggdes på underjordiska parkeringsgarage, vilket har begränsat möjligheterna att plantera större buskar och träd.

Bebyggelse

Bebyggelsen präglas oftast av en rationell, rätvinklig och repetitiv estetik och består främst av geometriskt enkla, friliggande byggnadskroppar med plana tak, fritt placerade i stadslandskapet. Vanliga hustyper är skivhus (t ex Isaksdal) och punkthus (t ex Stenkulla). Våningsantalet varierar vanligen mellan tre och nio våningar. Lamellhus i två våningar förekommer också (t.ex Oppeby gård). I Brandkärr består bebyggelsen av buktande huskroppar i fem till sex våningar som vänder sig inåt och formar regelbundna vidsträckta gårdsrum. Det speglar på ett tidstypiskt sätt ambitionen att ge de stora byggnadsvolymer en skulptural verkan. Vanliga fasadmateriäl är ljusa betongelement och gult tegel.

Kulturhistoriska värden

Brandkärr och Stenkulla är tidstypiska goda exempel på miljonprogrammets storskaliga bostadsområden.

Koloni- och fritidshusområde

Områden: Ängstugans koloniområde, Tjuvholmen, Enholmen, Örstignäs, Linudden, Anderslunds koloniområde,

Förutsättningar

I anslutning till Nyköpings tätort finns flera fritidshusområden och koloniområden bebyggda med småstugor. Fritidshusområdena Tjuvholmen och Enholmen domineras av det oplanerade och improviserade och bär en förvånansvärt oförändrad 40-talsprägel.

Den äldre, anspråkslösa och mycket karaktäristiska bebyggelsen har bibehållits. Skillnader i husens placering skapar stor omväxling. Bebyggelsen ligger ömsom exponerad på bergsknallar, ömsom insmugen och dold i den täta vegetationen. Småskaligheten, de slingrande vägarna och den rika vegetationen gör att bebyggelsen upplevs väl inordnad i landskapet. Örstignäs är ett flackt fritidshusområde

med friutsikt över vattnet. Vid Linudden ligger ett fritidshusområde byggt på 1930- och 40-talet.

Koloniområdena har en viktig funktion i staden då de erbjuder odlingsmöjligheter för personer utan egen trädgård och fungerar som tillgängliga och attraktiva promenadområden för allmänheten. I Nyköping finns två större koloniområden; Ängstugan respektive Anderslunds koloniområde som etablerades under 1940-talet. I anslutning till Bergshammar ligger Ekebydals koloniområde, som huvudsakligen bebyggts under 1960-talet.

Verksamhetsområde med industri och handel samt handelsområden med butiker, köpcentra

Områden: Kungshagen, Idbäcken, Högbrunn, Oppeby, Björkö, Finntorp samt Gumsbackens, Gustafsbergs och Påljunghages köpcentra

Förutsättningar

Kommunens verksamhetsområden är främst lokaliserade områden i tätortens utkant, i anslutning till viktiga kommunikationsleder, främst E4. Flertalet av dessa har tillkommit efter 1960-talet och präglas av en storskalig planering med breda gator och stora byggnader. I den mån man kan tala om "gaturum" flyter dessa samman med parkerings- och lastytor. Inslagen av grönska är vanligen mycket begränsade. Områdena är bilorienterade och dåligt försörjda med cykelbanor och trottoarer. Storskalig bebyggelse oftast med torftig arkitektur ger områdena en mindre inbjudande karaktär.

Grönska saknas ofta. Nya, ännu knappt ianspråktaga verksamhetsområden finns vid Vida och i Hemgården.

Äldre mera centralt liggande industriområden i till exempel Kungshagen och Högbrunn, Sunlight och Idbäcken har ursprungligen lokaliserats närmare stadens bostäder, kring genomfartsleder, till hamnen, stadsfjärden, TGOJ-banan och stambanan. De är ofta mera småskaliga och deras läge och karaktär skulle till betydande del kunna medge att de till stora delar successivt omvandlas för bostäder och centrumfunktioner.

Handelsområdena Gumsbacken och Påljunghage är mycket bilberoende med sina stora avstånd och barriärer till bostäder och övrig service. Förutsättning för kompletterande bostadsbebyggelse kan finnas i anslutning till Påljunghages köpcentrum.

Gustafsbergs köpcentrum har ett läge nära de täta stora bostadsområdena i Brandkärr, men även detta är starkt bilberoende och därmed svårt att integrera med annan bebyggelse till en tilltalande stadsmiljö.

Handelsområdenas yttre miljö präglas av stora parkeringsanläggningar och en mycket stor mängd skyltar, affischtavlor och flaggor.

Institutionsområde

Områden: Hemgården, Hället; Långberget – Hjortensberg, Rosvalla, Nyköpingshus, Folkungavallen med flera.

Förutsättningar

Kommunens institutionsområden har byggnader och andra anläggningar för vård, idrott och utbildning med mera. Områdena utgörs oftast av fritt liggande byggnader i parkmiljö.

I regel har institutionsområdena successivt förtätats med tillbyggnader och ny bebyggelse under lång tid. Trots olika tillkomstår och olika användningsätt bildar byggnaderna ofta tillsammans med grönskan en sammanhållen karaktär. Enskilda institutioner och miljöer är särskilt intressanta ur kulturhistorisk synvinkel.

De områden som helt ändrat användningssätt, som till exempel det kulturhistoriskt värdefulla gamla sjukhusområdet S:t Anna redovisas inte som institutionsområde i denna analys.

Referenser

FÖP 2006

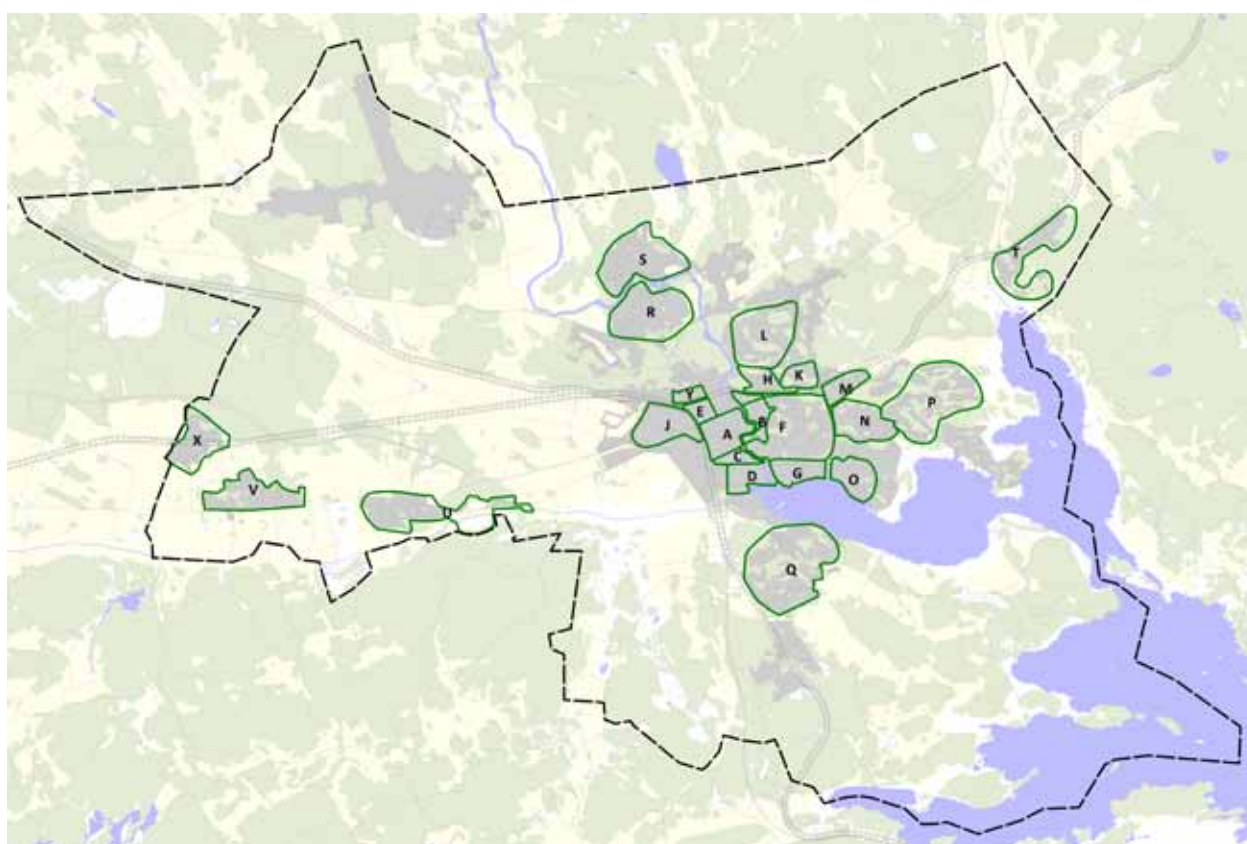
Strukturplanen Stadsfjärden

Viktiga befintliga bebyggelseområden i Nyköping

Karaktär och identitet, värden och svagheter

Analysen nedan börjar med en översiktlig genomgång av gemensamma aspekter av den historiska stadskärnans – Stadskärnans två delar. Därefter följer analyser av följande områden:

A	Stadskärnan - Väster	M	Stenkulla
B	Stadskärnan - Öster	N	Rosenkälla
C	Kring Nyköpingshus	O	Brandholmen
D	Hamnen och Spelhagen	P	Bryngelstorp
E	Kring Borgaregatan	Q	Arnö
F	Östra Bergen, Fågelbo, Ringvägen med omgivningar	R	Oppeby
G	Kungshagen	S	Harg
H	Östra villastaden	T	Sjösa
J	Högbrunn	U	Bergshammar
K	Isaksdal	V	Svalsta
L	Brandkärr	X	Enstaberga
		Y	Gamla lasarett- och slakthusområdena

Befintlig bebyggelse

Kulturhistoriska inventeringar andra skrifter som handlar om de flesta av områdena har färdigställts under 1979-2001. De flesta är några tiotal år gamla. Samtliga innehåller naturligtvis uppgifter som fortfarande gäller, men också mycket material som är föråldrat, såväl när det gäller värderingar som faktisk beskrivning – även luckor finns i redovisningen. När det gäller det område som den fördjupade översiktsplanen omfattar kan följande äldre skrifter nämnas:

- Nyköping, kulturhistorisk byggnadsinventering 1979
- Kvarteren kring Borgaregatan – en information från Nyköpings kommun - 1983
- Områdesplan Nyköping – Bevara och förnya Nyköpings innerstad - 1984
- Områdesplan Nyköping - Stenkulla, Rosenkälla, Bryngelstorp - Bebyggelser och miljöer 1984
- Områdesplan Nyköping – Högbrunn - Bebyggelser och miljöer - 1984
- Områdesplan Nyköping – Fågelbo, Östra Bergen - 1984
- Områdesplan Nyköping – Hället, Oppeby, Harg - Bebyggelser och miljöer -1985
- Områdesplan Nyköping – Isaksdal, Brandkärr - Bebyggelser och miljöer 1985
- Områdesplan Nyköping – Arnö - Bebyggelser och miljöer 1985
- Områdesplan Nyköping – Spelhagen, Kungshagen, Brandholmen - Bebyggelser och miljöer 1984
- Bygd och Miljö, del 1 - En beskrivning av värdefulla kulturhistoriska miljöer i Nyköpings kommun. 1988
- Bygd och Miljö, del 2 – En kulturhistorisk översikt för Nyköpings kommun, 1989
- Bergshammar, Svalsta och Enstaberga med omgivning - kulturhistorisk bebyggelseinventering – rapport 1991:7
- Sjösa med omgivning - kulturhistorisk bebyggelseinventering – rapport 1991:7
- Arkitekturprogram Östra Villastaden - 2001

Stadskärnans två delar

Stadskärnan har i denna redovisning delats upp i två delar – Väster och Öster. Delarnas gemensamma historiska betydelse gör att beskrivningen av de befintliga bebyggelseområdena inleds med en översiktlig beskrivning av hela stadskärnan.

Nyköping har vuxit fram i anslutning till Nyköpingsåns utlopp i Östersjön. Staden är gammal, men de synliga lämningarna från äldre tider är få. Delar av Nyköpingshus finns kvar, liksom kyrkorna, men det oregelbundna gatunätet från medeltiden försvann till förmån för en ny stadsplan från år 1647. En stadsbrand härjade under år 1665 vilket medförde att stora delar av staden brann ner.

Efter branden lades nya gator ut i det rutnätsmönster vi ser idag med raka gator och slutna, kvadratiske kvarter. Innerstaden präglas av den slingrande Nyköpingsån och bergen – Borgarberget och Stackeberget, del av Östra bergen – som bryter sig ur det rätvinkliga gatunätet. Huvudgatorna, Västra och Östra Storgatan, går över ån som delar staden i en östlig och västlig del med sinsemellan olika karaktär. Väster präglas av sitt mera moderna affärsstråk, gågata och offentlig förvaltning medan Öster är mer småskaligt till sin karaktär.

Nyköpingsån med sina promenader har fått en karaktär av stadspark. Ån löper som ett grönt stråk genom centrala Nyköping. Stadens grönska är koncentrerad till mindre parker som Gripsholmsparken, Teaterparken, Borgareberget, Vallarna och Kungshagen samt till Nyköpingshus, kyrkorna och de privata bostadsgårdarna. Innerstadens grönska i övrigt är koncentrerad till mindre parker som Gripsholmsparken och Teaterparken, till grönområden på Borgareberget, Östra Bergen, och Kungshagen, till områdena kring Kyrkorna, Nyköpingshus ("Vallarna") och de privata bostadsgårdarna. En stor del av dagens trädbestånd planterades i början av 1900-talet och sticker idag upp ovanför hustaken och bildar lövsalar på gårdar och i parker.

Stadskärnan uppvisar en stor variation med bebyggelse från olika tider, med olika fasadutformning och material. Av den lantliga trähusbebyggelsen från 1700- och 1800-talet finns idag endast spridda frag-

ment kvar. Större delen av innerstadens bebyggelse har uppförts efter 1930. På 1960-, 70- och 80-talet revs delar av den äldre bebyggelsen för att ge plats för gallerior och butiker i stora enheter.

Nyköpings innerstad har utpekats som riksintresse för kulturmiljövården. Stadens historia och framväxt avspeglas i många välbevarade byggnader och miljöer: de medeltida kyrkorna, torgmiljön med residenset och före detta rådhuset, ämbetsmannabostäder, industribyggnader från olika tider utmed ån och 1900-talets bostadsområden. Stadsplanen är ett av landets mest konsekvent genomförda exempel på stadsmaktens moderniseringssträvanden vid 1600-talets mitt. Stora delar av Nyköpings stadskärna utgör fornlämningsområde (medeltida kultur lager) vilket innebär förbud mot att gräva i marken utan tillstånd av länsstyrelsen. I Nyköpings innerstad finns åtskilliga välbevarade byggnader med särskilt kulturhistoriskt egenvärde och stor betydelse för miljön. Den fördjupade översiktsplanen ska ge förutsättningar för att bibehålla och utveckla en attraktiv trivsam stadskärna bland annat genom att dess karaktär förstärks.

A. Stadskärnan, Väster

Mellan Repslagaregatan och Kungsgatan; TGOJ-banan och ån.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Området utgör stadens och kommunens kommersiella och kulturella centrum, och har därmed avgörande betydelse för hela kommunens identitet.

Områdets historiska betydelse som handelsplats (i korsning mellan viktig landsväg och vattenväg), som maktcentrum för stad/kommun, stat och kyrka under olika tider avspeglar sig i bebyggelsen. Rutnätsstad med mycket varierad, ganska småskalig bebyggelse från flera epoker.

Värden

- Området utgör riksintresse för kulturmiljö, se riksintressekapitlet i beslutsdokumentet.
- Stadsplanen av 1600-talstyp, med sitt rätvinkliga ruttmönster, konsekvent genomförd på 1700-talet.
- Kyrkan, torgmiljön och annan bebyggelse som kännetecknar residensstaden
- Västra Storgatan – stadens viktigaste gata, nu och i äldre tid, med byggnader från åtskilliga epoker från 1700-talet och framåt.
- Låg bebyggelse och industrianläggningar från olika epoker från 1700- till tidigt 1900-tal hör till de företeelser inom området som motiverar riksintresset. Även enklare äldre gårdar och byggnader har stor betydelse för stadens identitet.

Många övriga konstnärligt och kulturhistoriskt intressanta karaktärsbyggnader från olika arkitekturperioder. Byggnaderna närmast torget är nästan undantagsvis exempel på sådana - stadshuset och rådhuset är byggnadsminnen, residenset är statligt byggnadsminne. Teatern och flera byggnader i området närmast teaterparken ska också nämnas. Bland övriga modernare karaktärsbyggnader kan även nämnas Culturum och landsstatshuset.

Svagheter

- Det finns obebyggda ytor som bryter ut nätsplanen utan att tillföra några andra värden än parkeringsplatser på mark. Sådana "sår" förekommer mot t ex mot Repslagargatan vars gaturums västra del är splittrat, trasigt och otydligt.
- Stora ganska slutna butiksfasader gör Västra Storgatan ganska tråkig och ointressant då butikerna inte är öppna.

Risker

- Brist på såväl bostäder som kvälls- och nattöppna restauranger i förhållande till butikslokaler

riskerar att utarma vissa stråk på liv under sommarmånader, kvällar och helger.

- Generösa nya byggrätter skulle kunna driva fram rivning av äldre värdefull bebyggelse.
- Ovarsam förnyelse av bebyggelsen – såväl rivning/nybyggnation som mindre pietetsfull ombyggnad kan snabbt ge stora skador på stadens identitet och själ. Även många små åtgärder kan med tiden göra miljön betydligt mindre intressant att vistas i – mindre trivsam och mindre attraktiv att besöka. Nyköpings attraktivitet minskar.

B. Stadskärnan, Öster

Mellan Östra Rundgatan och Östra Trädgårdsgatan/
Stora Bergsgränd/Stackebacken; mellan ån och
Östra skolan

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Området är en del av stadens traditionella centrum, en rutnätsstad med varierad, ganska småskalig bebyggelse från flera epoker. Det har betydelse för hela kommunens identitet, och genererar besök från övriga stadsdelar. Östers annorlunda karaktär jämfört med Väster är väl värd att notera och utveckla. Små butiker, restauranger och pubar ger Östra Storgatan en särskild charm.

Gatan kan sägas vara väl så levande och trivsam som sin västra motsvarighet – särskilt kvällstid. Områdets norra delar har förlorat en del av sin innerstadskaraktär. Några stora byggprojekt har sedan 1940-talet utförts utan den variation som en hänsyn till stadskärnans skala borde ha krävt.

Värden

- Området utgör till största delen riksintresse för kulturmiljö, se riksintressebilaga till kommunens övergripande översiktsplan.
- Stadsplanen av 1600-talstyp, med sitt rätvinkliga ruttmönster, konsekvent genomförd på 1700-talet, se även Väster.
- Östra Storgatan med Östra skolan i fonden, med byggnader från åtskilliga epoker från 1700-talet och framåt.
- Östra torget med Allhelgonakyrkan, Philska

Gården (byggnadsminne) och övrig bebyggelse runt torget.

- Låg bebyggelse från 1700- till tidigt 1900-tal hör till de företeelser inom området som motiverar riksintresset. Även enklare äldre gårdar och byggnader har stor betydelse för stadens identitet.
- Stadsbron (Ragnar Östberg) och de anslutande karaktärsbyggnaderna – Sparbanken och Riks banken ger en särskild dignitet åt stadsdelen mot ån.

Svagheter

- Något vikande handel
- Stora delar av åpromenaden ger ett splittrat intryck – karaktär av "baksda".
- Ovan nämnda stora projekt på 1950 och 60-talen har trots att hushöjden hållits nere givits en skala som är främmande för stadskärnan.
- Brist på bilparkering.
- Dåliga förhållanden för gång- och cykeltrafik.

Risker

- Ovarsam förnyelse av bebyggelsen – såväl rivning/nybyggnation som mindre pietetsfull ombyggnad kan snabbt ge stora skador på stadens identitet och själ. Även många små åtgärder kan med tiden göra miljön betydligt mindre intressant att vistas i – mindre trivsam och mindre attraktiv att besöka. Nyköpings attraktivitet minskar.
- Generösa nya byggrätter skulle kunna driva fram rivning av äldre värdefull bebyggelse.
- Trafikförutsättningarna (parkering, gång- och cykel) hindrar gynnsam utveckling för handel och service.

C. Kring Nyköpingshus

Mellan Kungsgatan, Hamnvägen och ån.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Nyköpingshus är trots sin karaktär av ruin den byggnad som torde vara viktigast för kommunens historia och identitet. Väster därom ligger äldre industriområde som i huvudsak redan omvandlats för andra ändamål – service, kontor, handel etc.

Värden

- Nyköpingshus är byggnadsminne
- Området närmast runt monumentet – årummet och parken med hitflyttade byggnader - Tovastugan med flera har betydelse som "fredad zon" runt slottet. En som gör att slottet blir mera begripligt och syns i sitt sammanhang utan att helt försvinna bakom sentida tillägg.
- Glödlampfabrikens tidstypiska äldre exteriör är värdefull som industriminne som ger identitet av Nyköpings betydelse som industristad i äldre tid.
- Vattenverket, tennishallen och brandstationen är tre karaktärsbyggnader som varit betydelsefulla för stadens utveckling och bidrar till dess karaktär. De är goda tidstypiska representanter för olika epoker i stadens historia. Huvuddelen av deras exteriörer är värdefulla både kulturhistoriskt och konstnärligt.

Svagheter

- Flera kvarter ser "trasiga" ut - gaturummen inte är kontinuerliga, inte hela.

Risker

- Ovarsam förnyelse av bebyggelsen – rivning/nybyggnation kan snabbt ge stora skador på stadens identitet och själ så att Nyköpings attraktivitet minskar. Särskilt på centrala platser är faran i samband med radikal omfattande och snabb omvandling större än en varsammare som utnyttjar befintlig bebyggelses värden istället för att radera dem.
- En snabb omvandling till renodlat bostadsområde skulle göra denna del av centrum tråkigare, som då riskerar att få förortskaraktär – ungefär det som skedde i norra delen av östra stadskärnan på 1960-talet.

D. Hamnen och Spelhagen

Mellan Arnöleden, Kilaån/Stadsfjärden, Hamnvägen/Folkungavägen och Östra längdgatan

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Hamnens östra sida är sommartid stadens flitigast utnyttjade offentliga rum. Med sin låga skala, sin vattenkontakt och sina historiska referenser är dess betydelse för kommunens identitet uppenbar. Äldre magasinsbyggnader med nytt innehåll spelar en avgörande roll för hamnens karaktär och attraktion. Att här har varit en levande handelshamn med betydelse för staden märks, och har stor betydelse för upplevelsen av platsen. Spelhagen är under omvandling sedan något decennium – från område för industri och handel till modernt bostadsområde med viktiga inslag av service, kontor och handel. Flera byggnader minner om epoken SAAB-ANA, då dess personbilsdivision hade sitt säte här. Befintliga byggnader med för identiteten viktiga historiska referenser – t ex byggs delar av hamnens silo om till bostäder, och läns museets nya lokaler planeras bli inrymda i äldre industribyggnader.

Värden

- Befintlig karaktäristisk låg hamnbebyggelse på östra hamnsidan
- Befintliga äldre industri- och kontorsbyggnader på västra hamnsidan och i Spelhagen.
- Småbåtshamn, kajer och bryggor, utblickar mot stadsfjärden och mot Arnö.
- Spelhagens bostäder med exempel på god arkitektur från början av 2000-talet.
- Kontakterna med ån, åpromenaden och slottet
- Centralt läge

Svagheter

- Västra hamnsidan ser övergiven ut – är dock under utredning

- Brist på genomblickar från norr mot stadsfjärden

Risker

- Ovarsam komplettering eller förnyelse av bebyggelsen kan ge stora effekter för områdets identitet och själ, särskilt i anslutning till äldre låg bebyggelse. Platsens betydelse för Nyköpings attraktivitet kan då minska.

E. Kring Borgaregatan

Mellan Järnväggsgatan, stambanan, Repslagaregatan och Brunnsgatan

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Områdets speciella karaktär och identitet ges av dess norra dels konsekvent genomförda stadsplan med krökta sammanhållna slutna gaturum och putsade tvåvåningsbyggnader från 1920- och 30-talen. Fondbyggnader som Tingshuset och Järnvägsstationen ger ytterligare karaktär åt området. Södra delen mot Repslagaregatan påminner om den angränsande norra delen av stadskärnan.

Värden

PO Hallmans stadsplan från 1923 med enhetlig bebyggelse i två våningar.

- Tingshusplatsens norra sida – hus i 20-talsklassicism
- Tingshuset från 1909 (byggnadsminne) ritat av Carl Westman, nationalromantik.
- Järnvägsstationen från 1913 ritad av Folke Zettervall, nationalromantik
- Lokstall och godsmagasin, vars exteriörer ytterligare förstärker platsens charm och historiska identitet.
- I områdets södra del finns flera tidstypiska byggnader från åren 1890- till 1910-tal, som är värdefulla identitetsskapande inslag i stadsmiljön.

Svagheter

- Järnvägsdragningarna sluter stadsdelen mot norr och väster.
- Tilläggsisolering, fönsterbyten och omfärgningar har berövat åtskilliga byggnader sina ursprungliga arkitektoniska värden.

Risker

- Långsiktigt möjliga och viktiga trafiklösningar i anslutning till befintliga spårområden kan lätt byggas bort, liksom alternativa sätt att korsas spårområdena med olika trafikslag. Platsens förutsättningar att sy ihop centrum med Högrunn och lasaretsområdet kan på så sätt försämrats i stället för att utnyttjas.
- Den för Nyköpingsförhållanden unikt sammanhållna stadsbilden i området kan lätt trasas sönder av kompletterande bebyggelse i avvikande skala.

F. Östra Bergen, Fågelbo, Ringvägen med omgivningar

Området öster om stadskärnan och kring stadskärnans östra del begränsas av ån, stadskärnan, Lenings väg och stambanan.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Området är stort och består sinsemellan mycket olika delar. Här finns mer eller mindre tydliga årsringar med tidstypiska bebyggelseområden (flera av dem mycket små), från tidigt 1900-tal fram till nutid. Ringvägen har en särskild karaktär med sina små flerbostadshus – öppen kvartersstad. Områdets södra del domineras av splittrad industribebyggelse. En del av dessa områden omvandlas för närvarande.

Värden

- Små värdefulla tidstypiska villa- och småhusområden med representanter från många decennier, särskilt från 1900-talet första hälft.
- Enstaka icke förvanskade flerbostadshus, särskilt några små flerbostadshus med klassicistiskt formspråk från ca 1930 utmed Ringvägen.
- Den öppna kvartersstaden, t ex Ringvägen med sin allé – trivsam gata.
- Enstaka industribyggnader från tidigt 1900-tal
- Grönskan i stadsbilden.

Svagheter

- 40- och 50-talens flerbostadshus är nästan utan undantag förvanskade genom tilläggsisolering, fasad- och fönsterbyten.

- Splittrad identitet med flera dåligt utnyttjade "impediment" - ytor utan klar användning.

Risker

- Parkeringsinfarkt – bilplatserna är få i förhållande till antalet lägenheter.
- Att fortsatt förvanskning av äldre fasader minskar traktens attraktionskraft.
- Att viktiga parkområden raderas.
- Att kvarvarande industrier och garagelängor permanentar tråkiga trafiklösningar och gör stora markytor svåråtvändbara.

G. Kungshagen

Mellan Östra Längdgatan och Krokodilkärret; mellan Lennings väg och Stadsfjärden.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Kungshagen är idag till största delen ett industriområde. Platsens karaktär och identitet ges av vattenkontakt, promenadstråk, gästhamn och utblickar närmast Stadsfjärden.

Kanotstadion anknyter till stadens stolta kanottradition. Närmast Lennings väg är karaktären småskaligt industriområde med brokig splittrad bebyggelse, knappast någon större betydelse för Nyköpings identitet.

Värden

- Kanotstadions funktion
- Småbåtshamn/gästhamn - att sådan finns i relativt centralt läge.
- Grönt promenadstråk (delvis på gammal deponi) - att det finns ett sådant längs Stadsfjärden.

Svagheter

- Traditionell baksida i staden.
- Inga högre kulturhistoriska värden.
- Inga högre arkitektoniska värden.
- Inga större stadsbildsvärden.
- Svårigheter att förändra p g a splittrad ägarstruktur

Risker

- Faror och störningar med ny användning pga pågående verksamhet och föroreningar i mark och byggnader.
- Försenad eller alltför utdragen omvandlingsprocess pga splittrad ägarstruktur.

H. Östra villastaden

Mellan Kråkberget, Långbergets krön, Isaksdal och stambanan, centralt läge.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Denna sammanhållna stadsdel har stor betydelse för hela kommunens identitet. Småhus från 1900-talets första decennier i nationalromantisk, klassicistisk respektive funktionalistisk stil dominerar.

Värden

- Konsekvent genomförd stadsplan (PO Hallman) med tydliga gaturum, rik grönska och fondbyggnader.
- Tidstypiska kulturhistoriskt och arkitektoniskt intressanta byggnader anpassade till och underordnad helheten.

Svagheter

- Gles bebyggelse
- Omfattande biltrafik och många utfarter medför bullerstörningar och trafikfara.

Risker

Kompletteringar och tillbyggnader riskerar att påtagligt förvanska områdets karaktär.

J. Högbrunn

Mellan Motorvägen E4, TGOJ-banan och Norrköpingsvägen

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Områdets identitet hör främst samman med Sunlightområdet och Nytorget. I området finns flera kulturhistoriskt och konstnärligt värdefulla miljöer med intressanta och karaktäristiska bebyggelsegrupper som skänker varje del en tydlig identitet.

Runt det vackra Nytorget – en mycket identitetsskapande plats samsas mycket tidstypiska byggnader från olika epoker. Byggnader i klassisk stil (Sunlights gamla huvudbyggnad från 1920), den närmast postmodernistiska S:t Anna katolska kyrka från 1980-talet med bostadshus i nationalromantisk respektive nyfunktionalistisk stil från början av förra respektive detta sekel fungerar väl ihop tack vara medveten anpassning.

Nytorgsområdet i övrigt domineras av karakteristiska klassicistiska byggnader från 1920-talet och klart definierade gaturum. I andra änden av Högbrunn ligger ett tiotal välbevarade och tidstypiska radhuslängor från 1940-talet, kv Blåklinten och Brudslöjan. I anslutning till dessa ligger ett egnahemsområde från samma epok vars byggnader dock förändrats i ganska stor utsträckning. Den centrala bebyggelsen domineras av lamellhus från 40- och 50-talen.

Områdets västra del används för utbildningsverksamhet, främst gymnasium. I området finns betydande inslag av "grövre handel" verkstäder, bilhandel, bensinstationer och dylikt, främst längs Gamla Norrköpingsvägen.

Området har trots sina mycket höga kvaliteter inte särskilt hög status. Detta torde bero på buller och trafik, inslagen av industrier och verkstäder men framförallt på de påtagliga barriärerna mot centrum.

Värden

- Tidstypiska trivsamma bostadsområden med olika och unika karaktärer. Konsekvent och medvetet gestaltade, med ganska rik vegetation.
- Relativ närhet till både till centrum och till Gumsbackens handelsområde
- Närhet till järnvägstation/framtida resecentrum.
- Närhet till gymnasieskola och biograf.
- Sunlightsområdet och även andra äldre industritomter och -byggnader har både identitetsvärden och stor utvecklingspotential

Svagheter

- Trafikbuller, främst från vägtrafik.
- Barriärer i form av järnväg och trafikleder isolerar området och får det att verka mera perifert beläget än det är.
- Störningar – i form av verkstad och trafik- alstrande storskalig handel och industri.

Risker

- En fortsatt ökning av biltrafik i kombination med bibehållen blandning av bostäder och störande verksamheter kan sänka områdets status ytterligare.

K. Isaksdal

Mellan Östra villastaden och Lennings väg, en knapp kilometer från centrum.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Ett område med raka och böjda 4-vånings lamellhus från 1960-talet. Området är sammanhållet i form och uttryck och kontrasterar mot angränsande Östra villastaden både i skala och formspråk. I mitten av området finns även några äldre småhus. Tätt bebyggelse, närheten till centrum, Folkets park, Hjortensbergsbadet och vårdcentral gör att området framstår som levande trots sin brist på egen identitetsskapande central plats. Den kuperade terrängen och gröna omgivningen är positiv och ger området en speciell karaktär.

Värden

- Konsekvent och medvetet gestaltat område med stora insprängda grönytor.
- Centralt läge

Svagheter

- Bebyggelsen kan uppfattas som enförmig genom sin skala och viss brist på artikulering

Risker

- Inga uppenbara risker har konstaterats.

L. Brandkärr

Mellan E4 i norr och Långbergets krön i söder, mellan Stenbrovägen och Stockholmsvägen.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Tre delar skiljer sig åt en hel del. I söder ligger enbostadshus med äganderätt, dels av äldre "egenahemstyp" från 1940-talet, där de flesta förändrats genom åren, dels nyare villor av skiftande typ, främst från 1950- och 1960-talen. Småhuskvarteren har inte några särskilt sammanhållande identitetsskapande element och förknippas heller inte med begreppet "Brandkärr".

Det storskaliga flerbostadsområdet i norr – det som normalt förknippas med namnet "Brandkärr" har däremot en mycket speciell och i staden helt unik karaktär, med höga mjukt böjda byggnadskroppar i ett stort grönt parklandskap. Det är nyköpings största sk "miljonprogramsområde". Området är i sig socialt uppdelat genom att bostadsrätterna koncentrerats till den östra delen.

Trots sin storlek, sin relativa täthet och sitt stora befolkningsunderlag har inte området något eget identitetsskapande fungerande levande centrum. Större butikers utrymmeskrav och kanske även handelns önskemål om större klusterbildningar har medfört att de större handelsområdena i närheten trängt undan förutsättningarna för en identitetsskapande levande plats. Nya detaljplaner kring en ny torgbildning i väster kan möjligen ge bättre förutsättningar i framtiden.

Området har trots sina kvaliteter på likasom andra miljonprogramområden inge särskilt hög status. Ansiktslyftningar och kompletteringar har ändrat karaktär på delar av området under senare år.

Värden

- Lägenheter med variation storlekar och med goda planlösningar.
- Konsekvent och medvetet gestaltat område med grönytor och stora parkrum.
- Området torde regionalt höra till de mest värdefulla inom "miljonprogrammet".
- Närhet till stora handelsområden.

Svagheter

- Social skiktning p g a den geografiska uppdelningen avseende upplåtelseformer.
- Bebyggelsen kan uppfattas som enförmig genom sin skala och viss brist på artikulering
- Brist på ett naturligt levande centrum för service och möten.

Risker

- Ökad social uppdelning kan leda till en ond spiral som sänker hela eller delar av områdets status.

M. Stenkulla

Mellan Lennings väg, stambanan och Trosavägen, ett par kilometer från centrum.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Området är i huvudsak uppfört under 1960-talet. Områdets tyngtpunkt är en del av miljonprogrammet – ett storskaligt bostadsområde med inslag av både hyresrätter och bostadsrätter. Området har kunnat behålla ett litet centrum med butiker, restaurang m m som förstärker området egenart och identitet. Området är nedbrutet i mer eller mindre klart definierade enheter bl a kring stora ganska slutna gårdar.

Hushöjden varierar. Några 10 våningar höga punkthus finns, men 3-5 våningar dominerar. De ursprungliga fasaderna har nästan utan undantag ändrats/förvanskats genom tilläggsisolering. Öster om flerbostadshusen finns ett område med såväl radhusbebyggelse som friliggande unika villor.

Värden

- Lägenheter med variation i storlekar och med goda planlösningar.
- Konsekvent och medvetet gestaltat område med grönytor och stora parkrum.
- Området torde regionalt höra till de mest värdefulla inom "miljonprogrammet".
- Eget litet centrum.
- Varierade hustyper och upplåtelseformer

Svagheter

- Varierade hustyper och upplåtelseformer.
- Delar av bebyggelsen kan uppfattas som enformig genom sin skala och viss brist på artikulering

Risker

- Butikers och andra centrumfunktioners krav på ständigt ökade kundunderlag utgör hot mot centumbildningen och därmed mot områdets "själ".

N. Rosenkälla

Bebyggelse kring Ängstugevägen och Idrottsvägen, mellan Lennings väg och Bryngelstorp.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Området är i huvudsak uppfört under 1960-talet och innehåller en mängd olika hustyper. Flerbostadshus – punkthus och lamellhus i varierad höjd, radhus, kedjehus, grupphus och friliggande villor. Småhusbebyggelsen är ofta låg och ganska tät. Området kännetecknas mest av sina grupphusområden från 1960-talet – flera värdefulla tidstypiska exempel finns t.ex i kvarteren Hägern, Sädgåsen och Skranken. En av stadens konstnärligt mest värdefulla byggnader ligger i området, Franciscusgården från 1971 (Nils Tesch).

Värden

- Varierade hustyper och upplåtelseformer
- Närhet till Rosvalla, idrottsanläggning
- Svagheter
- Begränsad tillgång till mera omfattande serviceutbud

Risker

- Förvanskningar och tillbyggnader kan lätt förvanska grupphusområdets karaktär och därmed minska områdets charm, identitet och attraktionskraft.

O. Brandholmen

Området längs Stadsfjärden och Brandholmsvägen mellan Rosvalla idrottsplats och Nyköpings varv. Ett par km från centrum.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

En medveten gestaltning mot Stadsfjärden ger området status och markerar de olika delarnas särart – identitet. Fronten mot vattnet har stor betydelse för hur staden uppfattas av besökare via Östersjön och annonseras även tydligt mot bebyggelsen på Arnö. Områdets är fortfarande under utveckling och har delområden med olika unika karaktärer. Området började bebyggas i början på 1980-talet och alla detaljplaner från denna tid har ännu ej genomförts.

En stor variation av upplåtelseformer och byggnadstyper förekommer, såväl 17 våningars punkthus, 4 och 5 våningars lamellhus som 2-våningars grupp- och radhus. Särskilt bör området mellan Varvsgatan och Pontonagatan nämnas. En tät låg bebyggelse med radhus och kedjehus med inslag av högre flerbostadshus. Gemensamt förvaltade torg och bryggor ger platsen en unik identitetsskapande karaktär. Dock är hela området dåligt försörjt när det gäller butik och andra typer av service. Ett par km till närmaste livsmedelsbutik, 3-4 km från de större handelsområdena och till järnvägsstation/resecentrum.

Värden

- Exempel på god arkitektur, och trivsam stadsplanering
- Strandnära läge med god tillgång till stränderna
- Goda utblickar över vatten
- Nära till idrottsanläggning

Svagheter

- Långt till handel, service och
- Långt till resecentrum

Risker

- Bilberoende permanentas på grund av brist på service och alternativa kommunikationer.

P. Bryngelstorp

Området öster Rosenkälla, 3-4 km från centrum.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Området är egentligen alldeles för splittrat för att kunna betraktas som en enda enhet med särskild karaktär och identitet. Butik "Humlan" finns och kyrka är placerade längs Arnöleden har ingen självklar koppling till övrig bebyggelse. Inga torg med naturliga mötesplatser vid korsande stråk förekommer. Grupphus-, och radhusområden har genom sin utformning fått identitetsskapande gemensam karaktär.

Värden

- Närhet till natur och strövområden
- Viss variation av hustyper i de västra delarna – blandning av flerbostadshus och småhus torde bidra till en långsiktigt heterogen befolkningsstruktur just här.

Svagheter

- Bristande service, långa avstånd – de flesta har över 1 km till butik, över 3 km till centrum, 5 km till Gumsbacken och 8 km till Påljunghage.
- Långa avstånd både till resecentrum och till motorväg.

- Utspridd bebyggelsestruktur utan centumbildningar och tydliga stråk gör det svårt att hitta i området.

Risker

- Risk för permanent segregerat boende på grund av olika från varandra ganska åtskilda homogena bostadsområden.
- Utspridd bebyggelse och långa avstånd ger svaga underlag till service och kollektivtrafik och leder till ett stort bilberoende.
- Bristen på levande centrum riskerar att förstärka karaktären av sovstad med svag identitet.

Q. Arnö

Området söder om stadsfjärden, öster om Arnöleden. 3-4 km från centrum.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Området är egentligen alldeles för stort för att kunna sammanföras till en enda enhet med särskild karaktär och identitet som alla boende skulle kunna identifiera sig med. De ambitioner att skapa ett levande centrum som historiskt har förekommit vid planläggning har av olika skäl inte lyckats.

Mest känsla av centrum punkt i området har platsen vid Herrhagsskolan, kring vilken nästan alla av Arnös flerbostadshus är grupperade. Butik och kyrka är placerade längs Arnöleden har ingen självklar koppling till övrig bebyggelse. Inga torg med naturliga mötesplatser vid korsande stråk förekommer. Vissa grupper av bostadshus, särskilt grupphus, och radhusområden har genom sin utformning fått en identitetsskapande gemensam karaktär.

Värden

- Kontakten med Stadsfjärden
- Närhet till natur och strövområden
- Stor variation av bebyggelse i Arnös norra delar – avseende storlek och upplåtelseform torde bidra till en långsiktigt heterogen befolkningsstruktur just här.

Svagheter

- Bristande service, långa avstånd - över 3 km till centrum, 5 till Gumsbacken och 8 till Påljungshage.
- Otydlig utspridd bebyggelsestruktur och oklar trafikstruktur, utan centumbildningar och utan tydliga stråk - det är svårt att hitta på Arnö.
- Långt till resecentrum och långt till E4.

Risker

- Risk för permanent segregerat boende på grund av olika från varandra ganska åtskilda homogena bostadsområden.
- Utspridd bebyggelse och långa avstånd ger svaga underlag till kollektivtrafik och leder till ett starkt bilberoende.
- Långt till resecentrum
- Bristen på levande centrum riskerar att förstärka karaktären av sovstad med svag identitet.

R. Oppeby

Området mellan E4, Katrineholmsvägen och Nyköpingsån

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Områdets västra del har tillkommit under 1940- och 1950-talen. Småhus, små flerbostadshus från 1940-talet och tidstypiska lamellhus från 1950-talet. Öster om Eskilstunavägen dominerar ett stort enhetligt område med flerbostadshus kring Oppeby gårds. Oppeby gård från 1910 och 1920-talen.

Värden

- Oppeby gård – herrgårdsliknande bebyggelse från 1912 och 1921, traditionell klassicism med nationalromantiska inslag.
- Värdefulla grupphusområden från 1950- och 1960-talen – kv Löjan, kv Gäddan och framförallt kv Falken (arkitekt Leif Haking) med atriumgårdar, från 1956.
- Delar av tidigare Arlas industrimiljö – främst har kontorsbyggnaden arkitektoniska värden som borde värnas.

- Släbro- och Oppebyskolorna från 1950- respektive 1970-talet är intressanta tidstypiska byggnader.

Svagheter

- Tidigare rika serviceutbud i centralt belägna bottenvåningar avtecknar sig ofta som symboliska ärr efter nedlagda butiker och institutioner - en svunnen trivsamt och självständig identitet har gått förlorad utan att nya värden tillförts i motsvarande grad.

Risker

- Att även de sista butikerna i 40-talskvarteren kring torget och Regeringsvägen försvinner, och tar med sig Oppebys karaktär av egen stadsdel med stark identitet.

S. Harg

Området norr om Oppeby, på norra sidan om Nyköpingsån, ca 3-4 km från nyköpings centrum, men något närmare såväl Gustafsbergs som Påljungshagens köpcentra.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Det är i närheten av den plats som textilindustrin låg som man hittar Hargs unika karaktär. Några värdefulla rester av en äldre ursprunglig bruksmiljö finns kvar nära ån. I hela området förekommer olika typer av byggnader, ofta med tidstypisk utformning - radhus och friliggande småhus och flerbostadshus från olika epoker förekommer - främst från senare delen av 1900-talet.

Värden

- Kontakten med Nyköpingsån.
- Delar av äldre bruksmiljö/industrimiljö från 1800-talet och tidigt 1900-tal med stora kulturhistoriska och arkitektoniska värden.
- Stor variation av bebyggelse - avseende storlek, typ, ålder och upplåtelseform torde bidra till en långsiktigt heterogen befolkningsstruktur.

Svagheter

- En självständig identitet har gått förlorad utan att

nya värden tillförts i motsvarande grad, på grund av att befolkningsunderlaget inte längre räcker för bra service.

Risker

- Brist på butiker och annan service gör att identitet och känsla av samhörighet i området minskar.

T. Sjösa

Området mellan Svärtaån och stambanan, kring Sjösavägen och det gamla sågverket ligger 4-5 km från Nyköpings centrum.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Platsens karaktär och identitet ges dels av vissa äldre miljöer - kring Sjösa skola och bygdegårde samt utsikten mot Sjösa gård och Sjösafjärden. Området har småhusbebyggelse av mycket skiftande slag, tillkommen under hela nittonhundratalet. Platsens sammanhållna bebyggelse tillkommen under lång tid ger i sig en viss identitet och samhörighetskänsla. Skola finns, men möjligheten till service är i övrigt begränsad relativt litet befolkningsunderlag.

Värden

- Närhet till natur och strövområden.
- Utblickarna mot fjärden, mot odlings- och herrgårdslandskapet
- Sammanhållna grupphusområden.

Svagheter

- Trafikbuller
- Skala och storlek ger inte tillräckligt underlag för bra kommersiell och annan service.
- Förutom kyrkomiljön finns få företeelser att knyta positiv identitet kring.

Risker

- Underlag för service och trafikförsörjning kan minska ytterligare, vilket kan minska områdets attraktionskraft.

U. Bergshammar

Ort mellan Åby golfbana och Stora Kungsladugården. Ligger söder om E4:an längs gamla E4-an, Nyköpingsvägen och Kilaån, ca 5 km från Nyköpings centrum, men närmare Gumsbackens handelsområde.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Platsens karaktär och identitet ges dels av vissa äldre miljöer - den gamla kyrkbyn, och de äldre gårdsmiljöerna norr om gamla E4-an. Även den i modernare tid tillkomna låga täta bebyggelsen - främst grupphusbebyggelse, ger platsen en särskild karaktär. Nämnas bör naturligtvis Ekebydals koloniområde. De stora affärslador som utifrån förknippas med platsen är naturligtvis också identitetsskapande - frågan är hur positivt denna identitet uppfattas.

Värden

- Västra delen ligger inom riksintresse kulturmiljö, Kiladalen (K55) se riksintressebilaga till ÖP.... Motiveringen är "Odlingslandskap som speglar en rik och varierad bebyggelseutveckling fr.o.m. bronsåldern.
- Kyrkomiljön
- Odlingslandskapet
- Sammanhållna grupphusområden.

Svagheter

- Vägtrafikbuller
- Skala och storlek ger ej bra underlag för kommersiell och annan service.
- Förutom kyrkomiljön finns få företeelser att knyta positiv identitet kring.

Risker

- Stagnation p g a svårighet att åstadkomma/ återuppliva identitet i området.
- Underlag för service och trafikförsörjning kan minska ännu mera, vilket kan minska områdets attraktionskraft.

V. Svalsta

Småhusområde mellan Enstaberga och Bergshammar, 7-8 km från Nyköpings centrum.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Platsens karaktär och identitet har tidigare till stor del bestämts av verksamheter som varit knutna till vägtrafik, då E4 passerade i direkt anslutning till området. Dess byggnader står i viss utsträckning kvar och minner om denna tid. Idag skapas platsens identitet främst av skolan och de tidstypiska småhuskvarteren från sent 1900-tal.

Värden

- Området ligger till största delen inom riksintresse kulturmiljö, Kiladalen (K55) se riksintressebilaga till ÖP.... Motiveringen är "Odlingslandskap som speglar en rik och varierad bebyggelseutveckling fr.o.m. bronsåldern.
- Utblickar mot kulturlandskapet
- Sammanhållna grupphusområden.
- Placeringen mellan Enstaberga och Bergshammar kan ha betydelse för utvecklingen - En komplettering av bebyggelsen i de alla tre orterna skulle kunna ge Svalsta ett underlag och läge för utökad service.

Svagheter

- Vägtrafikbuller
- Skala och storlek ger ej bra underlag för kommersiell och annan service.
- Det är ganska långt till natur och strövområden.
- Förutom skolan finns knappast några klara identitetsskapande element i området.
- Området är socialt heterogent.

Risker

- Stagnation p g a svårighet att göra området mera attraktivt t ex genom identitetsskapande åtgärder.
- Underlag för service och trafikförsörjning kan minska ännu mera, vilket kan minska områdets attraktionskraft.

X. Enstaberga

Nordväst om Svalsta och Bergshammar, kring järnvägen, söder om E4, ca 1 mil från Nyköpings centrum.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Platsens karaktär och identitet skapas av att man fortfarande kan ana dess utveckling och olika epoker som bondby, stationssamhälle och industriort. En del industriverksamhet finns kvar längs järnvägen och även en del äldre bostadsbebyggelse. Stationshuset som kunnat ge ännu bättre historisk referens och identitet åt området är dock rivet sedan länge.

Värden

- Kulturlandskapet.
- Varierad bebyggelse med byggnader från olika epoker.
- Långsiktig potential för kompletterande – helst mindre störande verksamheter.

Svagheter

- Trafikbuller
- Störningar i form av trafik, buller m m från industriområdena.
- Skala och storlek och placering ger dåligt underlag för kommersiell och annan service.

Risker

- Underlag för service och trafikförsörjning kan minska ännu mera, vilket kan minska områdets attraktionskraft.

Y. Gamla lasarets- och slakthusområdena

Området kring Blommenhovsvägens östra del och Wedholms allé. Mellan stambanan och lasarettets nuvarande huvudbyggnad.

Karaktär och betydelse för Nyköpings och för platsens identitet

Områdets har två delar av mycket olika karaktär och förutsättningar. Villastaden "lasaretsområdet" med inslag av enstaka flerbostadshus, parhus och radhus påminner mycket om den samtida Östra Villastaden men är mindre. Trots enstaka förvanskningar

har lasaretsområdet en mycket sammanhållen och harmonisk karaktär. Konsekvent placering av byggnader, trivsamma alléer samt bebyggelsens klassicistiska formspråk med inslag nationalromantik har stor betydelse. Inslag av funktionalism och senare stilar i områdets västra del ansluter väl till de ursprungliga delarna.

Länslasarettets huvudbyggnad och från 1912 bidrar i mycket hög grad till områdets karaktär med sitt entréparti, grindstugor och park till områdets charm och karaktär. Byggnadens frontespis utgör ett intressant fondmotiv ända långt ut på Arnö.

"Slakthusområdet" – industribyggnaderna mellan bostadsbebyggelsen och järnvägen ger ett mycket splittrat intryck, men flera spännande, generösa byggnader - representanter från flera olika industriepoker - härbärgerar en mängd aktiviteter av olika slag.

Värden

- Konsekvent genomförd stadsplan med tydliga gaturum, rik grönska. Länslasarettets gamla huvudbyggnad, park och grindstugor.
- Villastadens tidstypiska, kulturhistoriskt och arkitektoniskt intressanta byggnader.
- Industribyggnader med visst intresse, från olika epoker

Svagheter

- Gles bostadsbebyggelse i centralt läge.
- Bullerutsatt läge nära järnväg och motorväg.
- Omfattande biltrafik genom området och många utfarter medför förutom bullerstörningar även trafikfara.
- Angränsande industrikoncentration nära stadens centrum hindrar den etablering av bostäder och service som läget skulle kunna motivera.
- Svårigheter att förändra p g a den stora mängden pågående olika verksamheter.

Risker

- Kompletteringar, ändringar och tillbyggnader i den äldsta bostads- och lasaretsbebyggelsen kan förvanska områdets unika karaktär.

Referenser

Nyköpingsbygdens och Nyköpings stads utveckling och framväxt – En beskrivning av kulturhistoriska riksintressen – Nyköpings kommun och Länsstyrelsen 1990

Nyköping, kulturhistorisk byggnadsinventering 1979

Kvarteren kring Borgaregatan – en information från nyköpings kommun - 1983

Områdesplan Nyköping – Bevara och förnya Nyköpings innerstad - 1984

Områdesplan Nyköping - Stenkulla, Rosenkälla, Bryngelstorp - Bebyggelser och miljöer 1984

Områdesplan Nyköping – Högbrunn - Bebyggelser och miljöer - 1984

Områdesplan Nyköping – Fågelbo, Östra Bergen - 1984

Områdesplan Nyköping – Hållet, Oppeby, Harg - Bebyggelser och miljöer -1985

Områdesplan Nyköping – Isaksdal, Brandkärr - Bebyggelser och miljöer 1985

Områdesplan Nyköping – Arnö - Bebyggelser och miljöer 1985

Områdesplan Nyköping – Spelhagen, Kungshagen, Brandholmen - Bebyggelser och miljöer 1984

Bygd och Miljö, del 1 - En beskrivning av värdefulla kulturhistoriska miljöer i Nyköpings kommun. 1988

Bygd och Miljö, del 2 – En kulturhistorisk översikt för Nyköpings kommun, 1989

Bergshammar, Svalsta och Enstaberga med omgivning - kulturhistorisk bebyggelseinventering – rapport 1991:7

Sjösa med omgivning - kulturhistorisk bebyggelseinventering – rapport 1991:7

Arkitekturprogram Östra Villastaden – 2001

FÖP 2006

5. Befolkning och bostäder

I detta kapitel återfinns fakta om kommunens befolkning samt om bostadsbeståndet. Faktauppgifterna är viktiga för att kunna avgöra vilken efterfrågan på nya bostäder som finns idag och hur denna efterfrågan kommer att utvecklas i framtiden.

Befolkning

I Nyköpings kommun bor ca 52 000 invånare, varav ca 34 300 i tätorten. Nyköping har haft en relativt gynnsam utveckling under 2000-talet med befolkningstillväxt och viss sysselsättningsökning. År 2010 har flera nya arbetstillfällen skapats inom verkstadsindustrin. En bidragande orsak till detta är kommuns satsning på att underlätta för företag att få tillgänglighet till lokaler.

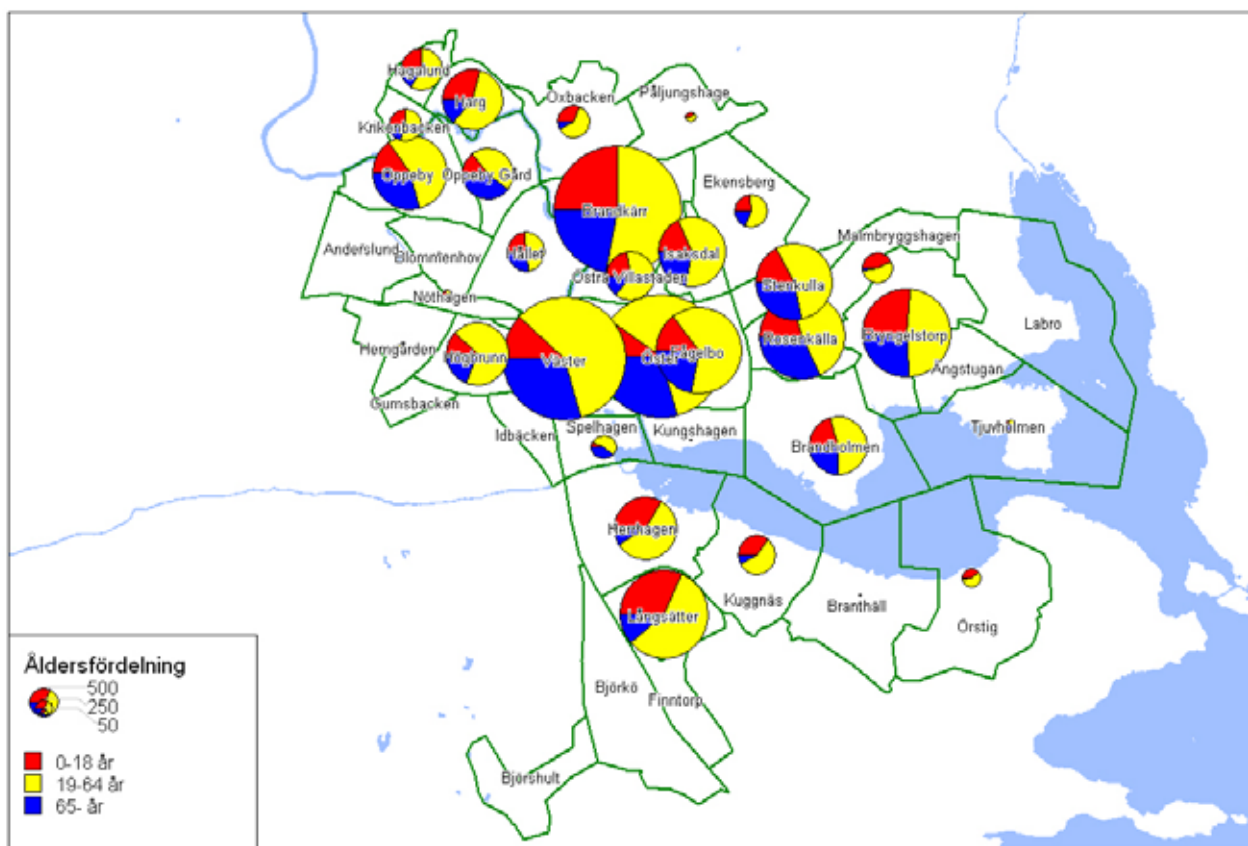
Nyköpings kommun har under flera år haft en stadig befolkningsökning, framförallt är det många nyinflyttade barnfamiljer samt personer i ålderskategorin 55+. Befolkningsantalet har dock inte ökat så mycket att det har haft någon större påverkan på mark- och vattenanvändningen i kommunen. Under den kommande 10-årsperioden är kommu-

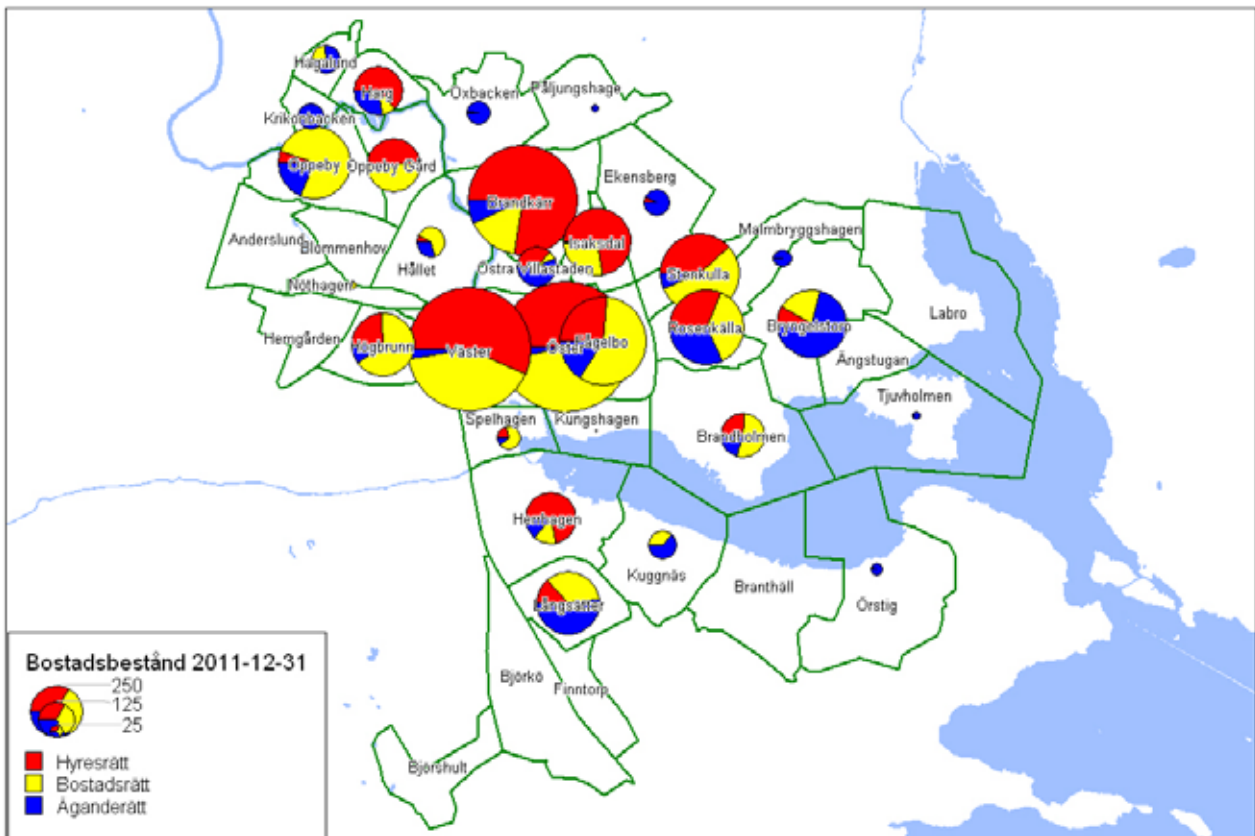
nens målsättning att Nyköpings tätort ska öka med 700 invånare per år vilket kommer att innebära stora förändringar av markanvändningen inom vissa av tätortens områden.

Befolkningsutvecklingen under 2012

Under 2012 blev befolkningsökningen i Nyköpings kommun högre än året innan. Befolkningen ökade med 440 personer. Ökningen i folkmängd beror framförallt på en positiv nettoinflyttning från övriga kommuner i Södermanlands län. Födelse-nettot i kommunen var +25, vilket innebär att antalet födda var högre än antalet döda.

Inflyttningen har ökat stadigt sedan 2000 och låg 2012 på en nivå på drygt 2 600 inflyttare/år. Inflyttningen sker framför allt från andra län i landet. Även utflyttningen har ökat under den senaste 10-årsperioden och ligger nu på knappt 2 200 personer per år. Utflyttningen sker även den framför allt till andra delar av landet. De två stadsdelar med störst nettoinflyttning under 2012 var Brandholmen och Oppeby Gård.

Flyttnettot har varierat kraftigt över åren. Från 2011 till 2012 skedde en markant ökning av flyttnet-tot. Sett som netto har flyttningarna från utlandet en mycket stor del i kommunens befolkningsökning. Antalet inflyttade från utlandet ökade jämfört med år 2011. Flyttnettot till Nyköpings kommun från Stockholms län är svagt positivt, medan flyttnettot till Nyköpings kommun från Östergötlands län fortfarande är negativt.

Flyttarnas åldersfördelning har inte förändrats i någon större utsträckning under de senaste 10 åren. Under 2012 fick kommunen ett förbättrat flyttnetto för spädbarn och personer i ålderskategorierna 25-29 och 60-64 år. I förhållande till riket så har Nyköpings kommun ett bättre flyttnetto för barn upp till 14 år samt för vuxna som är mellan 25 och 99 år.

Antalet och andelen utrikes födda ökar långsamt i befolkningen. Andelen med utländsk bakgrund är 14,0 procent eller knappt 7 300 personer. Finland är vanligast som ursprungsland med 1 450 personer. Sedan kommer Somalia, Irak, Bosnien-Hercegovina, Tyskland och Polen med 200-700 invånare vardera.

Befintliga bostäder

Den tidigare kommunala tomteköns avvecklades i samband med att ett större antal kommunala tomter togs fram för försäljning under 2006-07. I dagsläget står ca 2000 människor i Nyköpingshems bostadskö. Under de senaste åren har antalet köande legat på mellan 1500 och 2000. I kommunen finns (2011-12-31) ca 25 200 hushåll varav 11 100 i småhus och 14 100 i lägenhet.

Inom Nyköpings tätort finns totalt 17 600 bostäder varav 7 500 hyresrätter, 6 600 bostadsrätter och 3 500 äganderätter. Upplåtelseformerna är dock ojämnt fördelade mellan de olika stadsdelarna. Högst andel hyresrätter finns i Brandkärr (77,3 procent). Den högsta andelen bostadsrätter finns i Oppeby (76,0 procent) medan den högsta andelen äganderätter finns i Malmbyggshagen (100 procent).

Pågående nybyggnation

Från 1994 till 2002 var bostadsproduktionen i Nyköping extremt låg med bostadsbrist som följd, men under de senaste åren har ett flertal bostadsprojekt påbörjats i tätorten, bla i Brandholmen, Malmbyggshagen och Herrshagen. Nyköpings lokalisering, intill

den starkt växande Storstockholmsregionen, ger goda förutsättningar att inom den kommande tioårsperioden skapa en ökad efterfrågan på bostäder.

I dagsläget lider dock Nyköping av bostadsbrist. För att bygga bort bostadsbristen och för att möta den förväntade efterfrågan på bostäder satsar kommunen på att ha en hög planberedskap för bostadsbyggelse inom Nyköpings tätort. Ett omfattande och attraktivt bostadsbyggande är en viktig del i Nyköpings offensiva framtidssatsning.

En viktig fråga att reflektera över i detta sammanhang är vilka bostadsmiljöer som kommer att efterfrågas. Människors boendepreferenser varierar beroende på ålder och livsstil men även över tiden. Det är därför svårt att bedöma den framtida efterfrågan på olika typer av boendemiljöer, även om det idag finns vissa tecken som tyder på att den stadsnära landsbygden ökar i popularitet. För att ta tillvara den tillväxtpotential som finns bör kommunen därför ha en beredskap för att tillgodose efterfrågan på boende i såväl stadskärnan, som i kommunens tätorter och på landsbygden.

Ett liknande resonemang kan föras om vilka typer av bostäder (lägenhet, radhus, villa) som på sikt kommer att efterfrågas i Nyköping. En erfarenhet som kommit fram i intervjuer med potentiella inflyttare inom kampanjen »Bo i Nyköping« är att många nyinflyttade först vill bo i lägenhet för att lära känna

kommunen, för att sedan bosätta sig i villa eller radhus.

En avgörande förutsättning för att skapa socialt hållbara stadsdelar och undvika segregation är att bygga miljöer med ett varierat utbud av hustyper och upplåtelseformer samt med goda förutsättningar för kollektivtrafik till och från centralorten centrala delar.

Genom att skapa förutsättningar för att "många" ska kunna nyttja ett effektivt kollektivtrafiksystem skapas förutsättning för att en hög turtäthet uppnås till stadens centrala delar vilket får flera önskade effekter. Dels skapas förutsättning för att fler får god tillgänglighet till stadens utbud av arbete, service och tjänster. Dels medför det ett minskat behov av att göra dagliga transporter med bil vilket minskar trafikarbetet med egen bil.

En strategisk planläggning för en blandad bebyggelse skapar också förutsättningar för en blandning av olika befolkningskategorier och möjligheten för invånare att bo kvar i samma område då deras familjesituation och därmed bostadsbehov förändras över tid

Referenser

SCB: Befpak, Bostadspak

6. Verksamheter, näringsliv och service

Nyköpings centralort har flera betydelsefulla områden för verksamheter, näringsliv och service. I detta kapitel beskrivs dessa områden.

Befintliga företagsområden i Nyköpings tätort

Stadskärnan

Stadskärnan har ett omfattande näringsliv och är Nyköpings största arbetsområde där många småföretag inom tjänstesektorn samt förvaltningsverksamheter är lokaliserade. Därtill tillkommer självfallet handels- och serviceverksamheter som utgör basen för service i Nyköping.

Gumsbacken

Gumsbacken är beläget ca 1,5 km väster om centrum och gränsar till Kungsladugårdens trafikplats i norr och Bergshammarsvägen i söder. Gumsbacken är i dag ett renodlat handelsområde med ca 15 företag främst inriktade mot stor- och lågprisvaruhandel, med undantag för en mekanisk verkstad.

Området är i det närmaste fullt etablerat och det finns begränsningar för att utvidga området på g a riksintressen för kulturmiljövården väster om Gumsbacken. En ny tillfart har byggts för att underlätta för bilburna kunder.

Nöthagen

I anslutning till Nyköpings centralstation ligger Nöthagen, ett industriområde med ett antal mekaniska verkstäder, småföretag för byggverksamhet, handelsträdgårdar samt ett företag med medicinteknisk inriktning. I gränsen mot stadskärnan finns viss handelsverksamhet.

Påljungshage

Området som till stora delar är bebyggt med kommersiell verksamhet kompletterar kommunens utbud av mark för arbetsplatsetablering samt möjliggör utflyttning av verksamheter från mer centralt placerade arbetsplatsområden.

Spelhagen

Ett 30-tal företag, främst inom tjänstesektorn är verksamma inom Spelhagen. Inom området är Nyköping Strand Utbildningscenter lokaliserat där det bl a

bedrivs restaurangskola och kvalificerad yrkesutbildning inom upplevelseindustrin.

Kungshagen

Kunghagen ligger öster om Spelhagen, sydost om centrum, och inrymmer ca 30 företag inom transport, distribution, handel och tillverkningsindustri. Kungshagen har sedan tidigare pekats ut som ett framtida omvandlingsområde till förmån för bostäder och handel.

Idbäcken

Idbäcksområdet ligger direkt väster om stadskärnan och avgränsas av TGOJ-banan som utgör en barriär mellan verksamhetsområdet och stadskärnan. Inom Idbäcksområdet finns verksamheter inom frakt, industri och handel. Vattenfall har ett värmeverk i södra delen och flera lastbilscentraler är lokaliserade i den norra delen av Idbäcksområdet. På tomten väster om TGOJ-banan finns en återvinningsstation. Området omfattas av ett framtaget planprogram i syfte att integrera området mer med centrumbebyggelsen.

Arnö

Arnö-Björkö ligger ca 2 km söder om stadskärnan mellan väg 53 och TGOJ-banan. Saab disponerar delar av området som lager.

Söder om SAAB finns SWENOX nya anläggning. Verksamhetsområdet har hög tillgänglighet till väg och järnväg.

Finntorp

Finntorp är beläget ca 3 km söder om centrum, öster om TGOJ-banan. Området inrymmer företag inom transport och distribution, men även viss handel samt utbildnings- och småindustriföretag.

Björshult

I Björshult, som är beläget ca 5 km söder om centrum, finns en deponianläggning för återvinning samt ett bilskrotsföretag.

Oppeby

Ca 2 km norr om stadskärnan i anslutning till Oppeby bostadsområde låg tidigare en Arlafabrik. Området planeras för att hysa företag inom framförallt logistik.

Skavsta flygplats

Skavsta flygplats är ett av kommunens största arbetsplatsområden som gradvis expanderar och därmed har inverkan på tätortens framtida utveckling.

Inom flygplatsområdet en företagsby med drygt 30 företag som idag sysselsätter sammanlagt ca 800 personer. Det är framför allt flygplatsanknutna verksamheter som är lokaliserade vid Skavsta, t ex Saab Nyge Aero, Kustbevakningen, fordons- och flygteknisk utbildning och Frivilliga Flygkåren.

I anslutning till flygplatsområdet finns hotell samt andra typer av verksamheter, såsom bilservice, åkeri och tillverkning, lokaliserade vid Skavsta.

I fördjupning av översiktsplanen föreslås en utbyggnad av det befintliga arbetsplatsområdet vid Skavsta. Fullt utbyggt blir Skavsta arbetsplatsområde kommunens största med upp till 5000 sysselsatta beroende på typ av verksamhet och personalintensitet.

Delar av området ska i första hand reserveras för verksamheter som har behov av att vara lokaliserade i anslutning till en flygplats eller en eventuell framtida järnvägsstation.

Hemgården

Hemgården är beläget invid E4 och nås via trafikplats Kungsladugård. Området är nyligen öppnat för exploatering och avses vända sig till intressenter som har behov av tung och omfattande logistik. Exempel på verksamheter är spedition, distribution och terminalverksamhet, men det finns även utrymme för viss specialvaruhandel samt servicefunktioner.

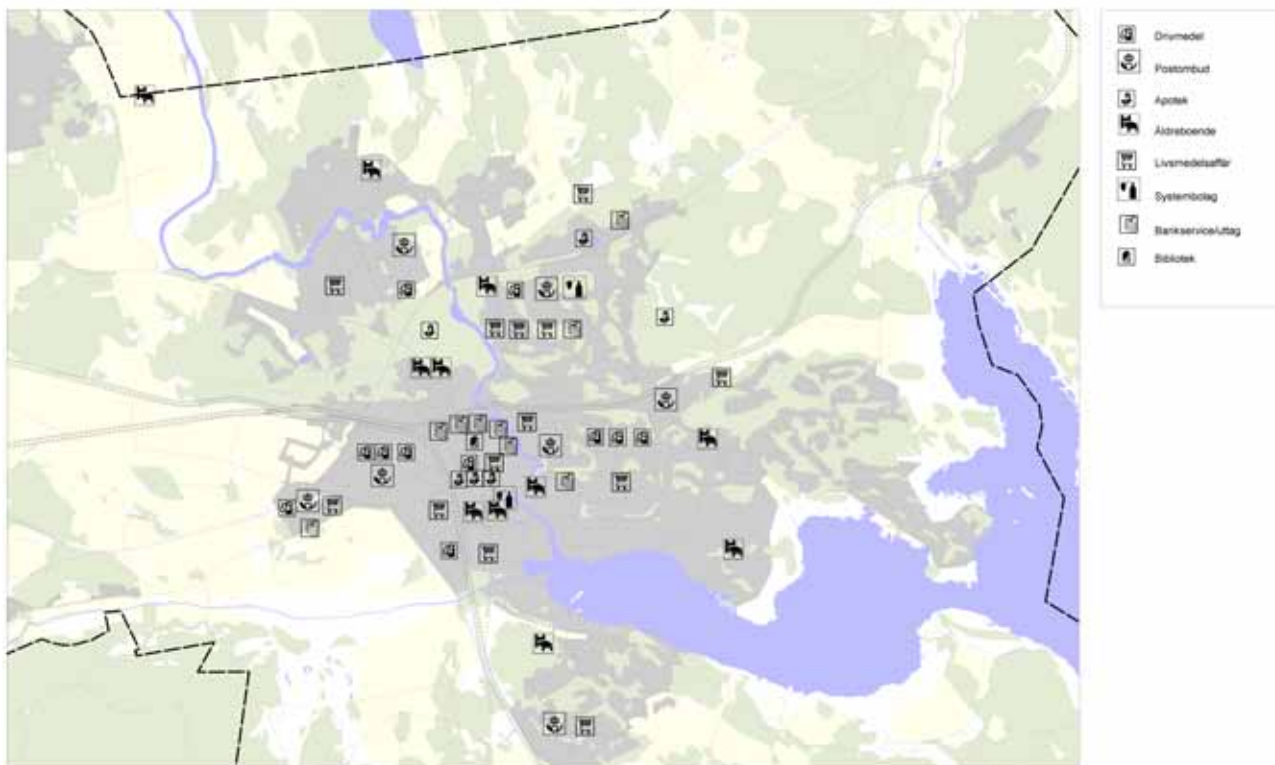
Vida

Vida, som ligger alldeles utanför planområdets avgränsning i väster, är ett nytt företagsområde som är detaljplanlagt för lättare industri, hotell, kontor och handel. Området har utbyggd infrastruktur och ledig mark för exploatering finns att erbjuda.

Service

Offentlig service

Nyköping har en väl utbyggd skolverksamhet. I kommunen finns allt från förskola till högskolverksamhet. Det finns ett flertal grundskolor och gymnasieskolor med olika inriktningar, folkhögskola, vuxenutbildning samt ett Högskolecentrum. Ny-

Service.

köpingsborna har genom tågförbindelser tillgång till universitetsutbildning i Norrköping/ Linköping, Flemingsberg och Stockholm.

I länet finns sammanlagt ca 20 vårdcentraler och tre sjukhus – Nyköpings lasarett, Kullbergssjukhuset i Katrineholm och Mälarsjukhuset i Eskilstuna. I Nyköping finns i dagsläget 4 vårdcentraler. Utbudet av offentlig service är koncentrerat till Nyköpings stadskärna, i de kringliggande stadsdelarna finns viss lokal service:

Oppeby/Oppeby gård

Grundskola, förskola, öppen förskola och postombud.

Stenkulla

Grundskola, förskola och postombud.

Herrhagen

Låg- och mellanstadieskola, förskola, familjecentrum med öppen förskola och barnvårdscentral.

Brandkärr

Vårdcentral, familjecentrum med öppen förskola, kyrkofilial, förskola, grundskola och postombud.

Rosenkälla

Låg- och mellanstadieskola, förskola, fritidshem.

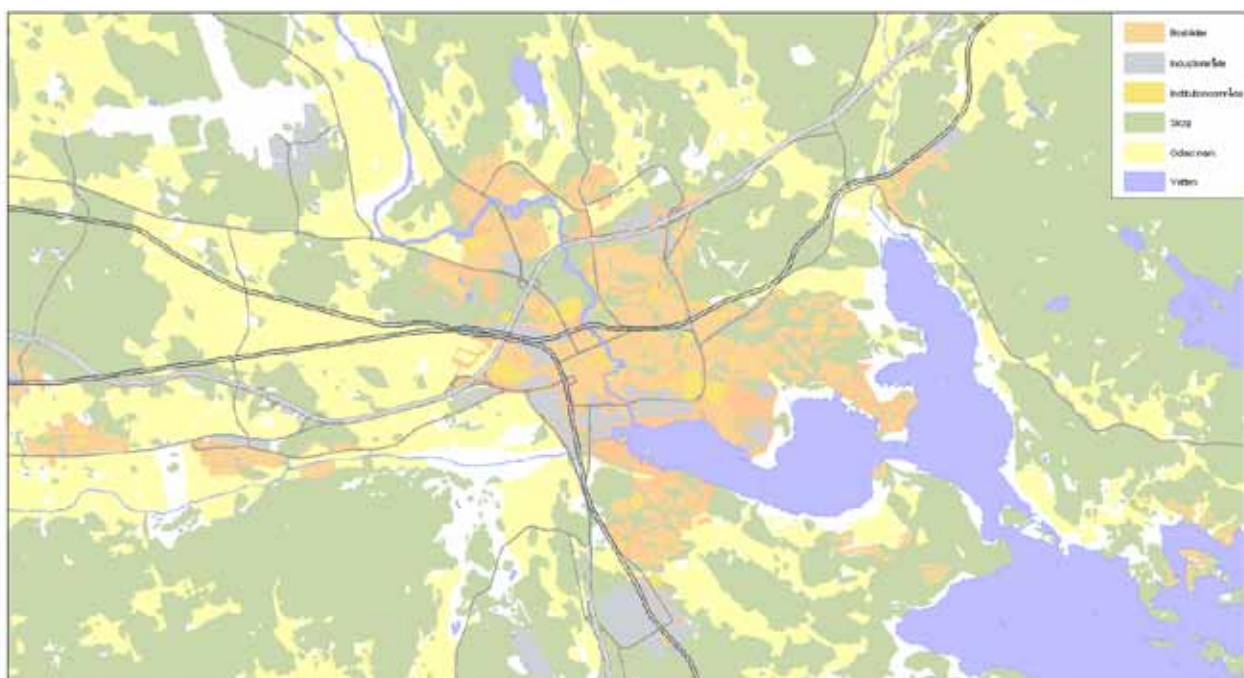
Långsätter

Distriktsköterska, förskola, grundskola och postombud.

Campus Nyköping

Campus Nyköping är ett modernt utrustat lärocentrum beläget mitt i Nyköping och erbjuder ett flertal distansutbildningar på högskolenivå. Campus Nyköping samarbetar med ett antal högskolor och universitet i landet, bl a Kungliga Tekniska Högskolan, Örebro Universitet, Högskolan i Trollhättan/Uddevalla och Linköpings Hälsouniversitet.

Campus Nyköping erbjuder både distanskurser och platsbelagda utbildningar. I dagsläget nyttjar Campus Nyköping tillsammans med Vuxenutbildningen en centralt belägen byggnad på Västra Trädgårdsgatan, där det under de närmaste åren finns gott om expansionsutrymme då flera tusen kvadratmeter står outhyrda. Därutöver har Campus Nyköping lokaler för sin eltekniska utbildning vid den södra infarten till Nyköping, här samutnyttjas lokaler och utrustning

Markanvändning

tillsammans med en gymnasieskola.

Sammanlagt har Campus Nyköping ca 400 studenter, varav drygt 70 procent kommer från Nyköping, Oxelösund och de mindre tätorterna i närregionen. Campus Nyköping samarbetar både med privata hyresvärdar och de allmännyttiga bostadsbolagen i Nyköping och Oxelösund för att ordna bostäder och rum åt studenterna. För att i högre grad kunna attrahera studenter utanför närregionen är det viktigt att satsa på fler studentbostäder i Nyköping t ex i befintliga innerstadsfastigheter.

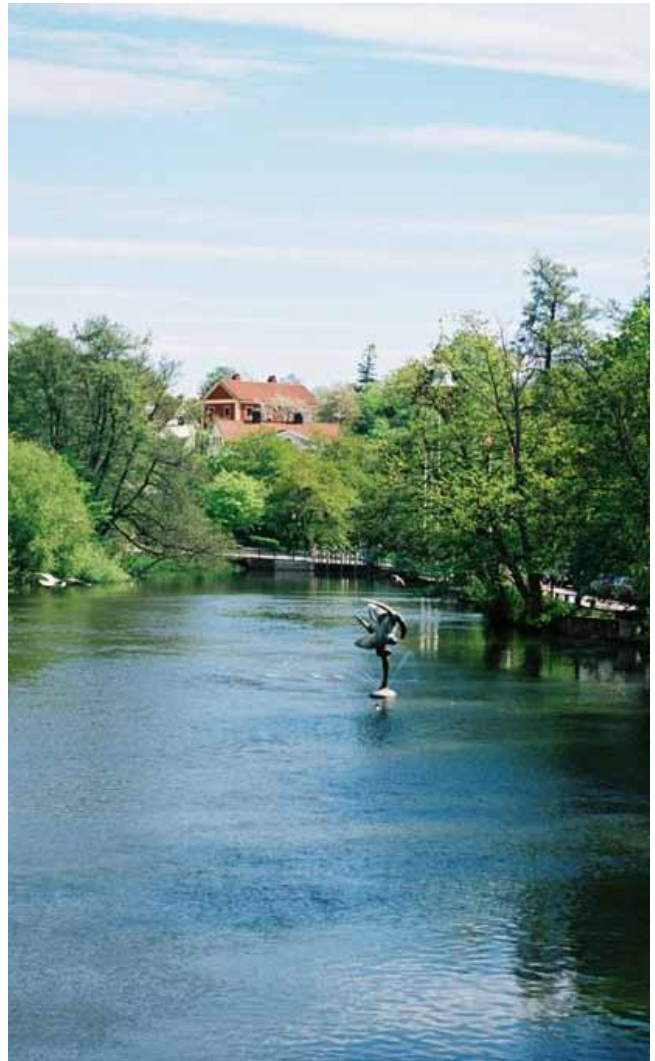
Kommersiell service

Nyköping är en fullt utvecklad handelsstad med alla typer av affärer och service-inrättningar. Det finns ett flertal konferensanläggningar och drygt 500 hotellrum i kommunen. Utbudet av restauranger och nöjesställen är stort. Nyköping har ett upptagningsområde på ca 80 000 invånare.

Referenser

FÖP Nyköping 2006

ONYX

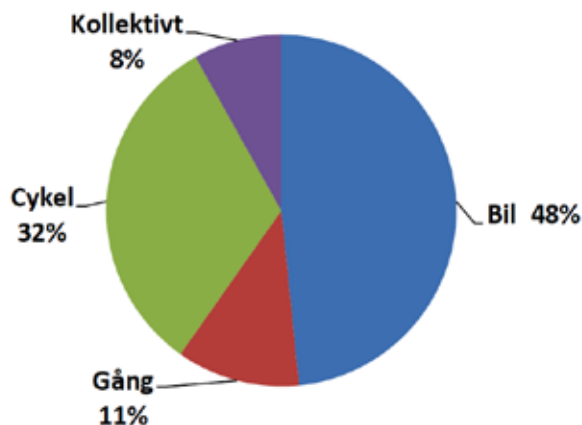

7. Trafik och kommunikationer

God tillgänglighet innebär att enkelt kunna nå stadens och samhällets utbud av aktiviteter, handel och andra faciliteter. God tillgänglighet är viktigt för medborgarnas sociala liv och för näringslivets möjlighet att verka och öka sin attraktivitet. Resor och transporter har dock stor lokal och global negativ inverkan på såväl människor som miljö.

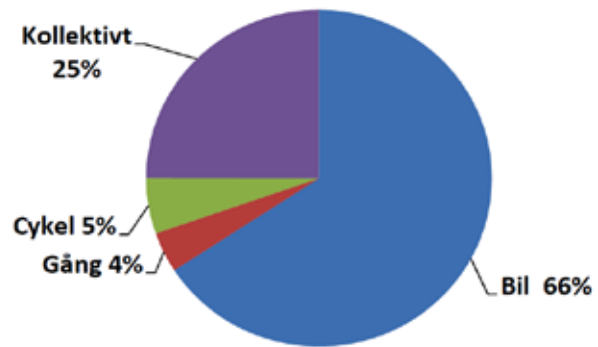
Under hösten 2013 genomfördes en resvaneundersökning på de tio största arbetsplatserna i Nyköpings kommun samt med personer som pendlar från Nyköping till en annan kommun. Totalt deltog 1520 personer i enkäten.

Resvaneundersökningen visar att de lokala resorna till stor del består av gång- och cykelresor medan andelen som reser med kollektivtrafik är relativt låg. Analysen av enkätsvaren visar att medianvärdet av avståndet mellan hem och arbete/skola för de som både bor och arbetar i Nyköping är 5 km. Det innebär att det finns en stor överflyttningspotential från bilresor till gång- och cykelresor.

Figuren visar färdmedelsval för de som både bor och studerar/arbetar i Nyköpings kommun (urval: 1181 personer)

De regionala pendlingsresorna präglas av större andelar bilresor och kollektivtrafikresor jämfört med resor inom kommunen. För de regionala resorna finns överflyttningspotential främst till kollektivtrafiken.

Figuren visar färdmedelsval för de som reser över kommungränsen till arbete/skola. (urval: 339 personer)

Regionala samband

Nyköping har ett strategiskt läge med närhet till Södra stambanan, TGOJ-banan, motorvägen E4:an samt väg 52 och 53, Stockholm-Skavsta flygplats och Oxelösunds djuphamn. Avståndet till Stockholm är ca 100 km, Södertälje 70 km, Norrköping 60 km och Oxelösund 15 km.

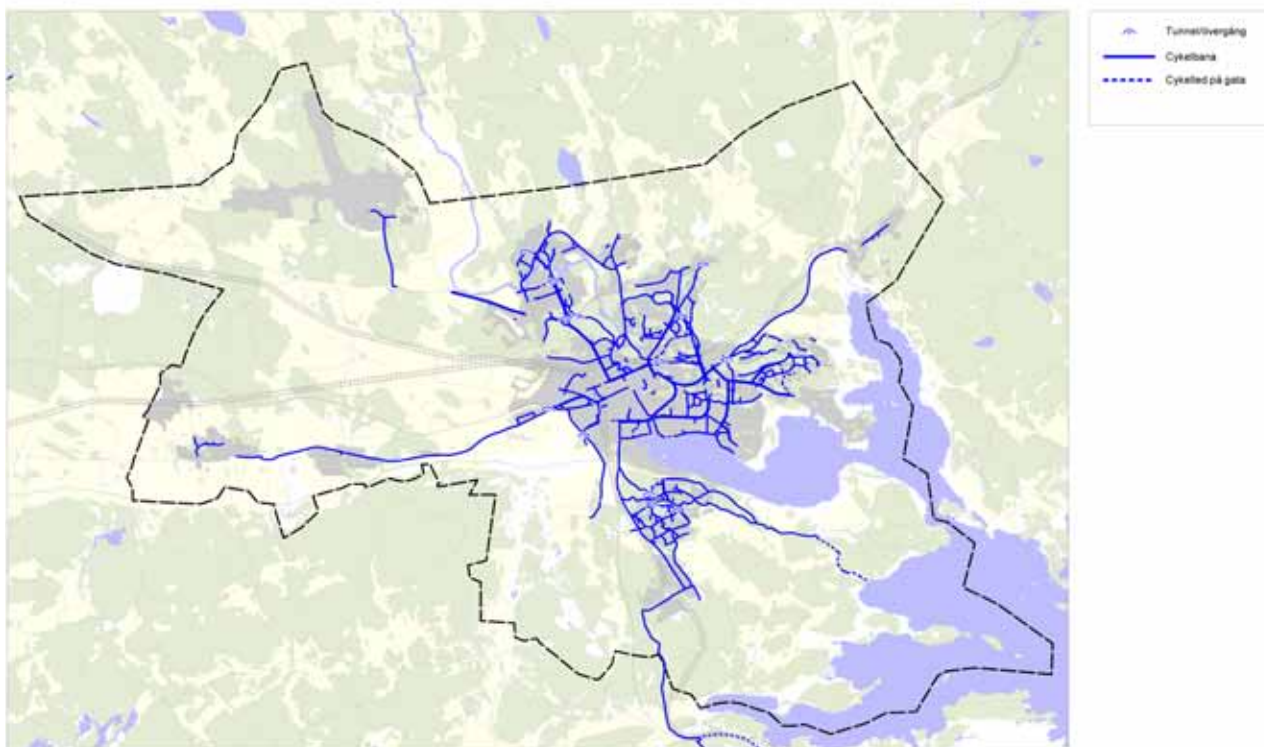
Flygplatsen Stockholm-Skavsta

Skavsta flygplats är en nationell flygplats och viktig för såväl person- som charterflyg. Flygplatsen är idag Sveriges 3:e största och ligger 7 km från Nyköpings centrum.

Skavsta flygplats är av riksintresse genom att knyta an till ett internationellt transportsystem och strategiskt viktig för Nyköpings utveckling. En ökad utveckling av flygverksamheten på Skavsta ger Nyköping goda möjligheter till att höja attraktiviteten för såväl boende som verksamma och besökare. Under 2011 reste ca 2,6 miljoner passagerare via Skavsta flygplats.

Skavsta invigdes som civil flygplats 1984 i regi av Nyköpings kommun och bytte 1991 namn till Stockholm Skavsta flygplats. 1998 gick flygplatsen över i privat ägo, men Nyköpings kommun har fortfarande en ägarandel på 9,9 procent.

Enligt miljödomstolens dom från 2007 har flyg-

Gång- och cykelvägar

platsen tillstånd för 75 000 flygplansrörelser och 6 miljoner passagerare per år.

Järnväg

Södra stambanan har både person och godstrafik och används för regional och interregional trafik mellan Stockholm och Norrköping. Från Nyköping når man Stockholm på ca en timme och Norrköping på ca 40 minuter.

TGOJ-banan förbi Nyköping trafikeras idag bara av godståg, dagligen utförs ett mindre antal transporter i vardera riktningen. Bland annat trafikeras sträckan mellan Borlänge och Oxelösund med mycket stora godsmängder för SSAB:s räkning.

Oxelösunds hamn

I Oxelösunds kommun finns en isfri djuphamn som hanterar olja, bulk, container och stål. Hamnen erbjuder kort insegling och kan ta emot fartyg upp till 120 000 dwt (dödviktston). Landvägen ansluter TGOJ-banan och väg 53 till hamnen.

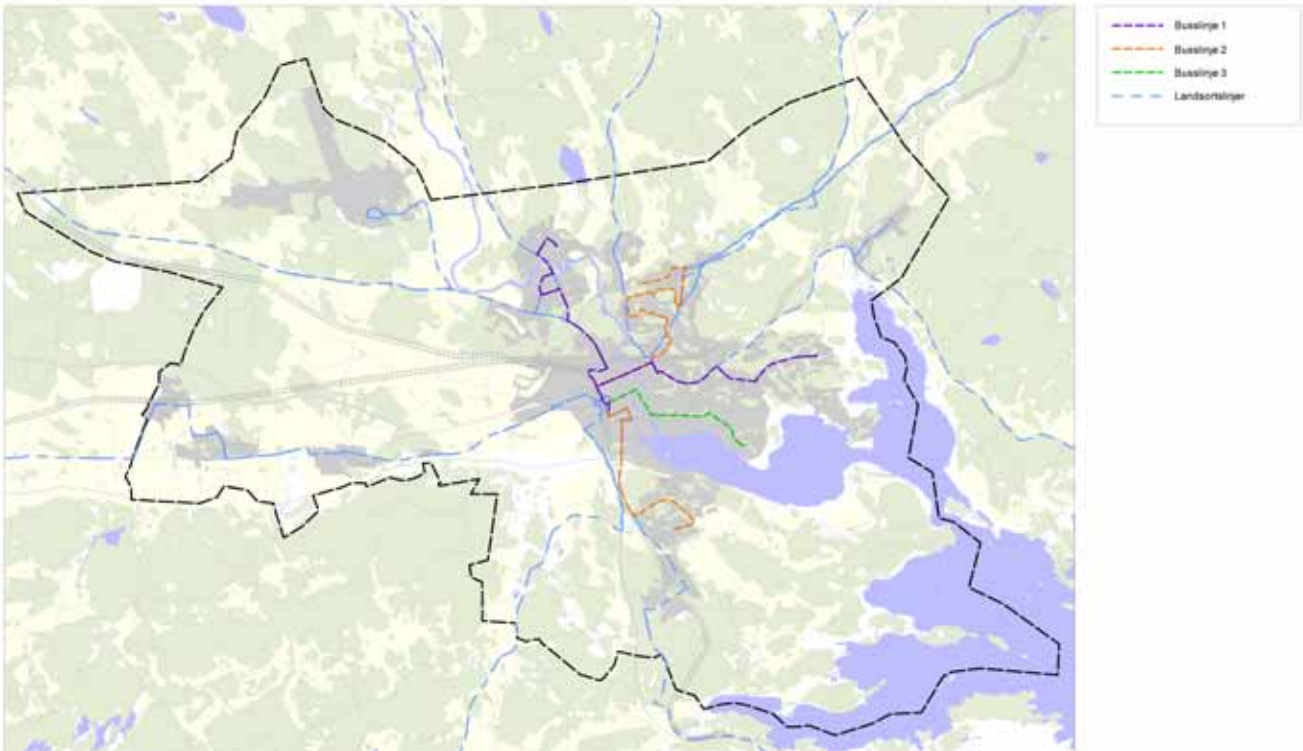
Gångtrafik

Resor börjar och slutar i allmänhet med en promenad och genom att många fotgängare finns ute på

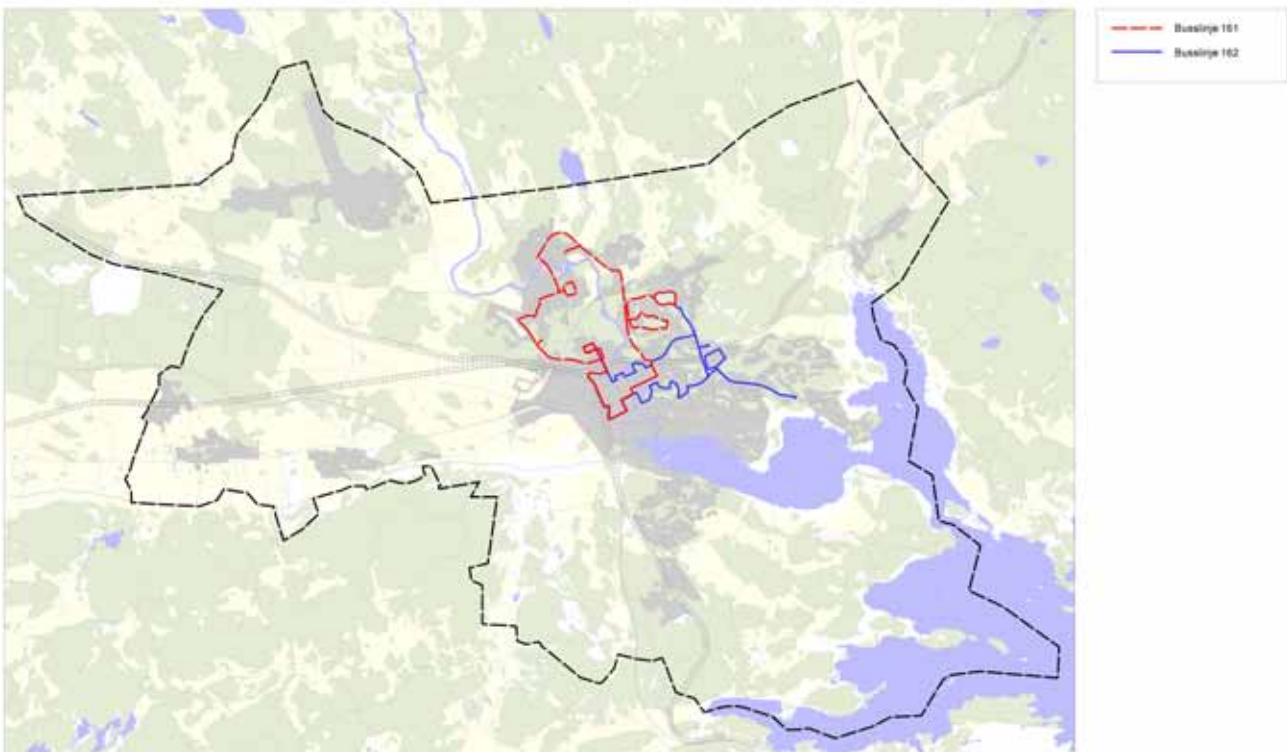
gatorna bidrar det till stadslivet. Gångtrafiken är en viktig komponent i den täta staden och är viktigt att ta hänsyn till för att öka dess attraktion. Nyköpings centrala delar bjuder på flera av de förutsättningar som är viktiga för att locka till promenader en blandning av bostäder och verksamheter, korta kvarter och fasader samt varierande arkitektur och därtill låg hastighet på passerande trafik. I Nyköping erbjuds också parkstråk längs Nyköpingsån och utmed havet. Funktionshinder ställer speciella krav på att den fysiska miljön ska vara anpassad för att skapa tillgänglighet även för dessa personer. Många av de åtgärder som görs för dessa grupper medför stor nytta även för andra grupper i samhället.

Cykeltrafik

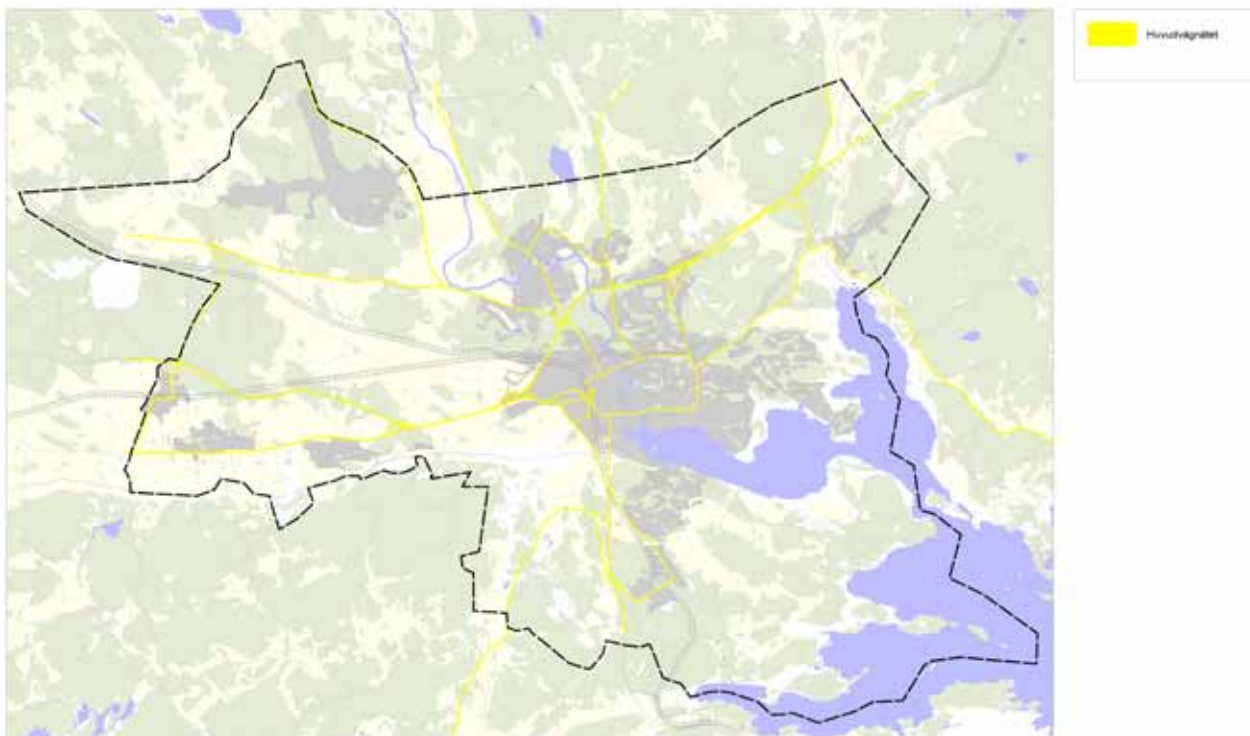
I Nyköping kan cykling företas med goda förutsättningar på ca 110 km separerade gång- och cykelvägar samt ett mycket omfattande lågt trafikerat vägnät hastighetsbegränsat till 30 km/tim. Bedömningen bygger på separeringsgrad mellan oskyddade trafikanter och biltrafikens omfattning och hastighet. Cykelvägnätet erbjuder såväl parkstråk som separerade stråk i utsatta miljöer för att skapa goda förbindelser. Förbättringsåtgärder i det befint-

Kollektivtrafik, stads- och landsortsbuss

Kollektivtrafik, servicelinjer

Karta över huvudvägnätet

liga cykelvägnätet rör framförallt separering eller hastighetssäkring i punkter där cyklisterna behöver passera huvudvägnätet för biltrafiken.

Det finns stor potential att byta ut korta bilresor mot cykelresor eftersom merparten av bilresorna är kortare än 5 km. För att locka nya cyklister krävs att ett attraktivt lättorienterat cykelvägnät skapas och viktiga förutsättningar är ett finmaskigt nät av attraktiva cykelvägar, bra cykelparkering och ett lokalt utbud av lokal handel och service.

Enligt mätningar som genomförts i Nyköping är cykeltrafiken idag lägre än vad den var under 1980-talet då mätningarna inleddes. Vid mätpunkten Stadsbron hade antalet cyklister minskat från ca 4 000 till 3 000 cyklister per dygn i början av 2000-talet. Under senare års mätningar märks att cykeltrafiken ligger still på ungefär samma nivå år från år. Viljan till att använda cykeln är mycket väderberoende är vilket kan få påverkan på resultaten i dessa mätningar.

Kollektivtrafik

I dagsläget trafikeras Nyköpings centrala delar av 3 stycken stadsbusslinjer (1,2,3). Sedan 2010 har man ökad turtätheten till 15-minuterstrafik i högtrafik på två av linjerna, och sett en klar ökning i resandet. I stadstrafiken finns även 2 stycken servicelinjer som har rundslingor, som riktar sig mestadels till en äldre målgrupp. Hållplatserna är främst anpassade till denna målgrupp.

Nyköping har även en omfattande landsbygdstrafik och har även här en satsning på 15-minuterstrafik till kringliggande samhällena Stigtomta och Bergahammar/Svalsta. Infördes december 2012. Övrig trafik är anpassad för att trafikera starka stråk med idag mycket pendlingstrafik eller där det finns potential för ökad trafik.

Biltrafik

Biltrafiken har mellan åren 2002 och 2010 ökat med ungefär 18 procent över å-snittet, gator som passerar över Nyköpingsån, i Nyköping. Befolknings-

utvecklingen under samma period har varit knappt 5 procent. Utvecklingen i staden och de vidare planerna kommer att bidra till att det absoluta talet bilresor kommer att öka, även om andelen bilresor skulle minska.

Problem med framkomlighet för biltrafiken uppstår framförallt under vissa tidpunkter på huvudvägnätet i anslutning till stadens kärna och de västra stadsdelarna.

Kompletterings- och förstärkningsåtgärder planeras och diskuteras, varav Hamnvägens förlängning tillhör ett av de större objekten i dessa arbeten. Avsaknad av planskilda korsningar för gång- och cykeltrafikanter på vissa platser är ytterligare en anledning till att kapaciteten minskar och påverkar trafiksäkerheten negativt. Järnvägens underfarter begränsar genom sin höjd, framförallt på Brunnsgratan, genomfart av buss- och lastbilstrafik.

Generellt är Nyköpings gator vid sidan av huvudvägnätet och vägar relativt små vilket bidrar positivt till stadsmiljön eftersom de ger mindre störningar och utgör små barriärer. Det ger dock begränsad framkomlighet och medför om trafiken ökar att det är svårt att bygga ut för att kunna förbättra kapaciteten.

Parkering

Parkeringars utformning och pris har stor påverkan på hur mycket och hur många som väljer att resa med bil. Till exempel bidrar fri parkering på arbetsplatserna starkt till att öka resandet med bil. För att

skapa en attraktiv stadsmiljö är en strategi nödvändig för att hantera bilparkeringen och därigenom skapa en god utformning och marknadsmässig prissättning. Nyköping arbetar med en parkeringsstrategi i vilken en översyn av parkeringsplatserna i centrala Nyköping och taxan ingår tillsammans med en utveckling av parkeringsnormerna.

Trafiksäkerhet

Olyckor i trafiken är ett stort samhällsproblem och det är viktigt att ha ett långsiktigt och kontinuerligt förbättringsarbete. Särskilt viktigt är att eftersträva säkra lösningar där oskyddade trafikanter blandas med eller korsar motortrafiken.

Genom utvecklingen av skaderapporteringsystemet STRADA, Swedish Traffic Accident Data Acquisition, som nu även innehåller statistik från sjukvården utöver polisrapporterade olyckor finns goda möjligheter att följa upp var trafikolyckor sker och vad de ger för följdverkningar. Genom att sjukvården börjat leverera uppgifter ger det även betydligt bättre möjlighet till att öka kunskapen om oskyddade trafikanters olyckor och där igenom förbättra för fotgängare och cyklister.

8. Grönstruktur

Naturen i och kring Nyköpings stad är variationsrik, både på land och i vatten. Det ger goda förutsättningar för djurs och växters livsvillkor. Det ger också goda förutsättningar för människors boendemiljöer och utevistelse.

I det här kapitlet beskriver vi närmare hur naturen ser ut i Nyköping och vilka funktioner den fyller för en hållbar planering av staden.

Landskapet kring Nyköping

Nyköpings kommun uppvisar en omväxlande natur med så gott som samtliga mellansvenska naturtyper representerade. Landskapet karaktäriseras av sprickdalsstrukturen med sjöbäcken, sprickdalar och bergshöjder orienterade i nordväst-sydostlig riktning.

Skogsområdena utgörs i höjdlägen av hållmarkstallskog. I övrigt består skogslandskapet av vidsträckta moränmarker beväxade med mager, örtfattig barrskog. Lövskog förekommer som mindre bestånd i anslutning till bebyggelsen och har i de flesta fall sitt ursprung i gamla, igenväxta betesmarker. Större sammanhängande jordbruksområden finns bland

annat längs Kilaån. Mindre brukningsenheter ligger insprängda i dalgångar och i skogsterräng.

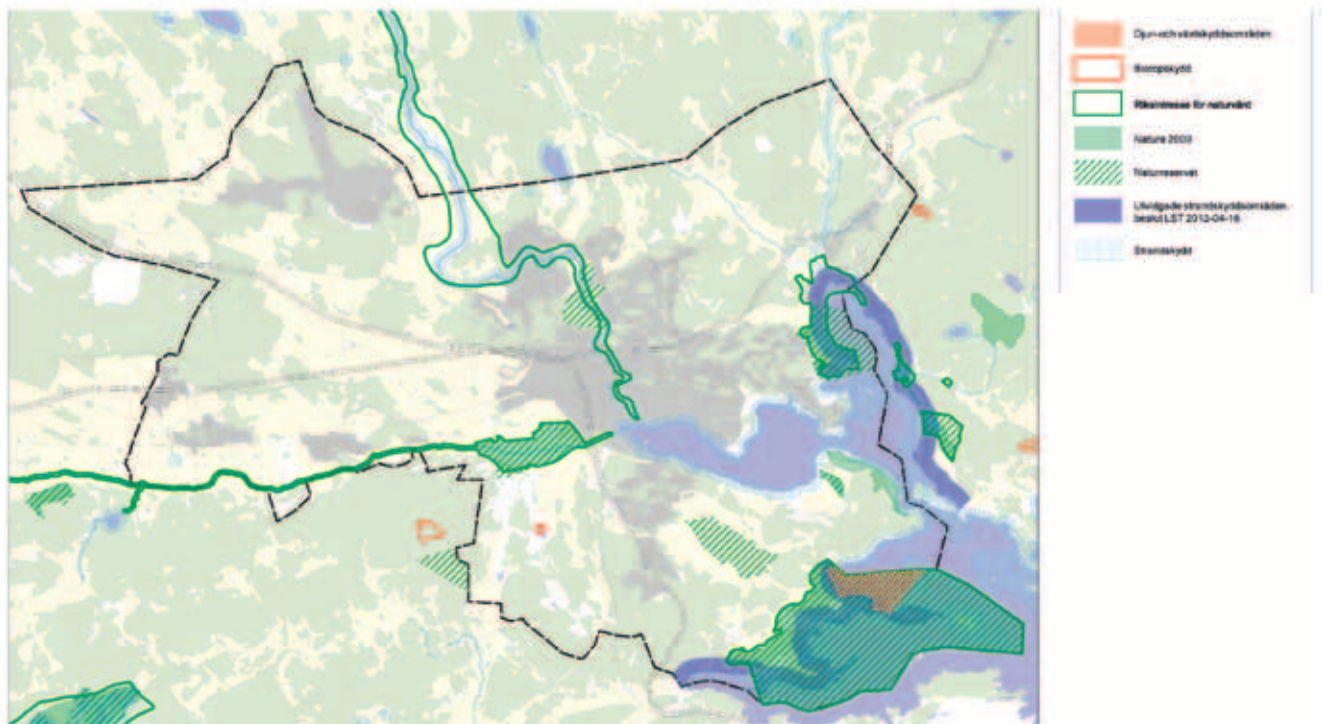
Grönstruktur i staden

Grönstruktur bygger tillsammans med blåstruktur, bebyggelse- och infrastruktur upp en stad. Med grönstruktur menas alla stora som små grönområden, där växt- och djurliv är möjligt, som inte är bebyggda eller belagda, oberoende av vem som äger eller förvaltar marken.

Det innebär att Nyköpings grönstruktur utgörs av allt ifrån den välansade trädgården till parker, gräsrensor längst vägkanter, alléer, stränder, beteshagar och skogar. Alla dessa grönområden, oavsett storlek eller funktion, innefattas i det som i planeringssammanhang kallas grönstruktur.

Grönstrukturens betydelse

Grönstrukturen fyller flera viktiga funktioner i staden, utöver att vara en stomme för biologisk mångfald. Träd ger till exempel skugga, utjämnar temperatur-

Skyddade naturvärden och strandskyddsområden

skillnader, tar upp partiklar och föroreningar från luften. Grönområden utmed våra åar och vattendrag tar upp näringsämnen och partiklar, motverkar erosion och utjämnar höga vattenflöden.

Grönstruktur är också viktig för folkhälsan. I naturen får vi människor möjlighet till upplevelser, avkoppling och olika aktiviteter utifrån egna behov och önskemål. Tillgång till grönområden bidrar till ökad fysisk aktivitet och mental återhämtning.

Skyddade naturvärden

Naturen i Nyköping är intressant ur såväl läns- som riksperspektiv. Det finns en stor mångfald av naturtyper representerade i stadens grönområden. Flera stora områden är också skyddade enligt miljöbalken.

Inom området för den fördjupade översiktsplanen finns fyra områden av riksintresse för naturmiljövården: Kilaån, Strandstuviken, Nyköpingsån samt Strandkomplex i norra Sjösafjärden. Inom området finns sju naturreservat: Segelsta mosse, Svanviken, Janstorpskogen, Linudden, Labro ängar, Hållet-Marieberg-Stenbro och Strandstuviken. Strandstuviken är också djurskyddsområde. Sex områden som ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 ligger inom planområdet: Kilaån, Svanviken-Lindbacke, Strandstuviken, Linudden, Jungfruvassen och Labro ängar. Dessa naturmiljöer är skyddade enligt miljöbalken.

Ett mindre skogsområde är skyddat som biotopskydd. Inom planområdet finns också naturmiljöer som omfattas av generellt biotopskydd. Alléer och åkerholmar är exempel på sådana miljöer.

Strandskydd

Generellt strandskydd 100 meter gäller i nuläget för fjärdarnas stränder, Hovrasjön, dammen vid nya kyrkogården, åarna och vattendragen.

Länsstyrelsens har beslutat att utöka strandskyddet till 300 meter utmed delar av kusten i Nyköpings kommun (2012-04-16). Inom området för den fördjupade översiktsplanen innebär detta att stränderna från och med Labro ängar och utåt samt Strandstuvikens naturreservat och utåt omfattas av 300 meter strandskydd.

Länsstyrelsen avser att bevaka frågan om utökat strandskydd utmed sträckan där i mellan, det vill säga, Örstignäs till Branthäll samt vid Tjuv- och Enholmen, vid samråd om den fördjupade översiktsplanen.

Inom områden som omfattas av detaljplan kan hela eller delar av strandskyddet vara upphävt.

Fridlysta och rödlistade arter

I kommunen finns fridlysta arter (förtecknade i Bilaga 1 och 2 till artskyddsförordningen) och arter vars långsiktiga överlevnad bedöms vara hotad (Förtecknade i Rödlistan SLU). Nyköpings kommun har ett särskilt ansvar för en av dessa arter, tjockskalig målarmussla, som är en så kallad ansvarsart. Den kommunala planeringen ska verka för att alla arter ska kunna fortleva i livskraftiga bestånd.

Övrig värdefull natur

Utöver de naturmiljöer som är omfattas av områdeskydd enligt miljöbalken så finns det naturligtvis många fler grönområden i och kring Nyköping som hyser olika värden för växter, djur och människor.

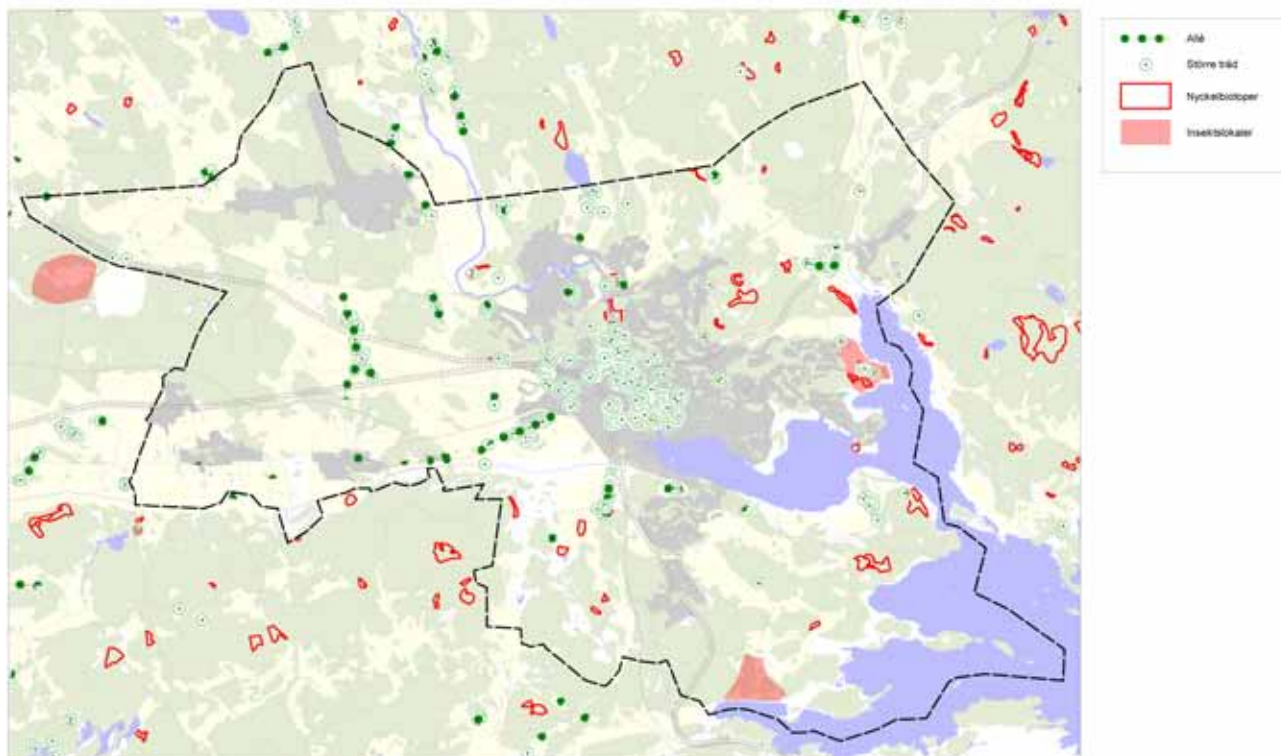
Ekologiskt Särskilt Känsliga Områden (ESKO)

Inom planområdet har kommunen identifierat och pekat ut några kustmynnande vattendrag som områden som både är särskilt värdefulla för exempelvis fisk, men som också är särskilt känsliga för påverkan (se karta i kapitlet Blåstruktur). Under planprocessen kan flera sådan värdefulla men känsliga miljöer på land eller i vatten komma att identifieras. Enligt hushållningsbestämmelserna i miljöbalken ska ESKO så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. Dessa skogar har egenskaper som gör att de har en nyckelroll för skogens missgynnade och hotade djur och växter.

Vetskapen om var dessa områden är belägna är avgörande för att skogsnäringen ska kunna leva upp till sitt ansvar att bevara den biologiska mångfalden. Skogsstyrelsen inventerar på småskogsbrukets

Nyckelbiotoper och skyddsvärda träd

marker, medan storskogsbruket själva inventerar sitt innehav.

Nyckelbiotoper har inventerats sedan 1990. Under inventeringen har man också registrerat andra objekt som har naturvärden, utan att nå upp till samma kvalitet som en nyckelbiotop. Resultatet används till rådgivning och planering av insatser för naturvården.

Inom planområdet finns ett flertal nyckelbiotoper som är viktiga att ta hänsyn till vid en framtida ut- och ombyggnad av innerstaden.

Skyddsvärda träd

Med skyddsvärda träd menas träd med en minsta diameter på en meter i brösthöjd, mycket gamla träd samt grova hålträd över 40 centimeter i diameter.

Sådana här enskilda träd utgör ofta i sig värdefulla livsmiljöer för många hotade och känsliga arter. Till exempel kan det finnas upp mot 1500 olika arter av insekter, svampar och lavar i en enda gammal, grov ek. Inte sällan har dessa gamla träd även ett kulturhistoriskt värde.

I en inventering 2005-2006 hittades cirka 4000 skyddsvärda träd i kommunen, varav förvånansvärt

många grova och håliga träd i Nyköpings stadskärna.

Dessa träd utgör en resurs för staden på många olika sätt. Men de kan också påverkas direkt eller indirekt, genom förändrad hydrologi eller ljusförhållande, av ny bebyggelse.

Insektslokaler

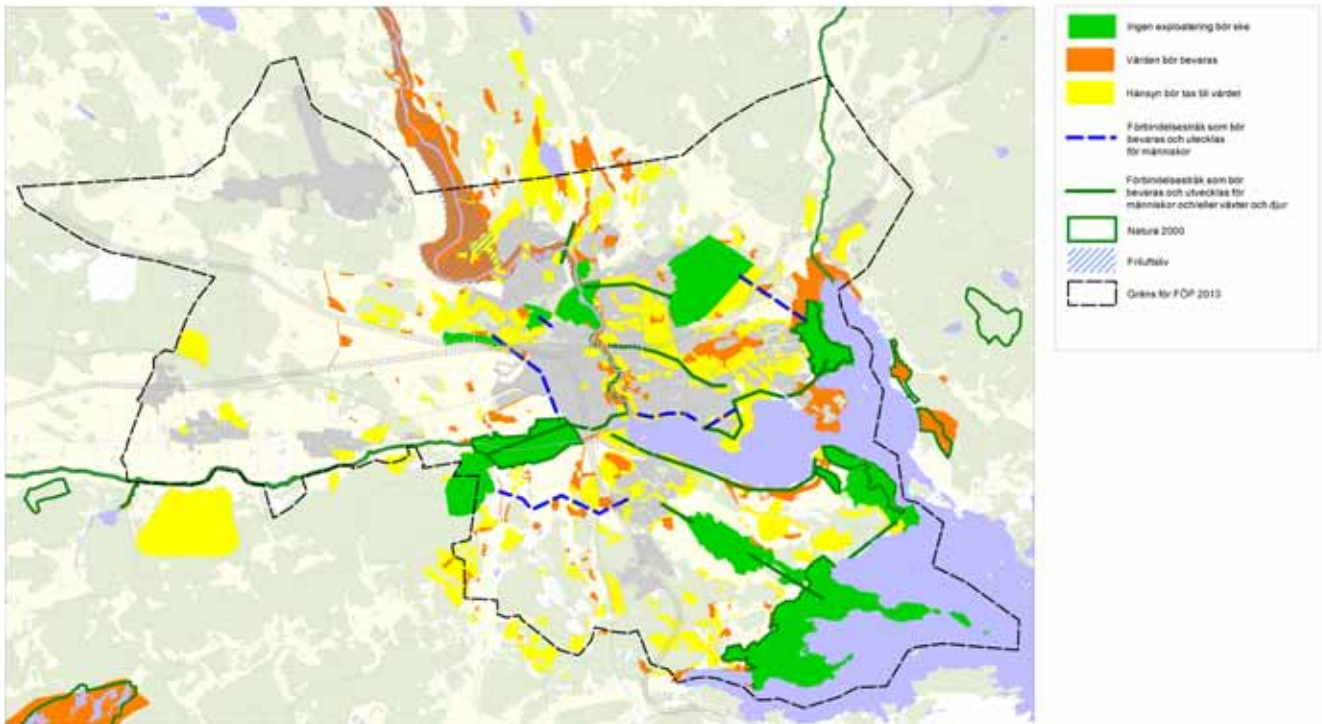
Inom området finns insektslokaler som bedöms ha höga skyddsvärden ur insektsynpunkt.

Kartläggning av stadens naturvärden

År 2008 gjorde kommunen en kartläggning och bedömning av grönområden inom gränserna för den fördjupande översiktsplanen från 2006. Grönområdena bedömdes enligt nedan och framgår på kartan "Grönstruktur och kartlagda naturvärden".

Högsta naturvärde. Motsvarar områden som är intressanta ur ett nationellt riksperspektiv (orange eller grön färgkod).

De högsta naturvärdena är kopplade till de betade strandängarna, ädellövskogarna vid åarna och i staden och stora rinnande vatten. Många av dessa områden är redan naturreservat, Natura 2000 eller,

Grönstruktur och kartlagda naturvärden

riksintresse. Gröna kilar är naturområden som ska bevaras och har därför en särskild grön färgkod.

Högt naturvärde. Motsvarar områden som är intressanta ur ett regionalt länsperspektiv (orange färgkod)

Höga naturvärden utgörs typiskt av vuxna skogar med långkontinuitet, alléer eller betesmarker.

Naturvärden. Motsvarar områden som är intressanta ur ett kommunalt eller lokalt perspektiv (gul färgkod).

Naturvärden utgörs typiskt av barr- eller triviallövsogar. De har ett värde och funktion fastän de utgör så kallad vardagsnatur. Sådan natur kan beskrivas som basen i en pyramid. Den skapar förutsättningar för den översta delen med unika och mer värdefulla naturmiljöer. Många av dessa områden fungerar som närströvområden eller skolskogar.

Gröna kilar, värdekärnor och förbindelsestråk

Gröna kilar är sammanhängande större grönområden som sträcker sig in mot Nyköpings tätort från den omgivande landsbygden. De gröna kilarna har identifierats och avgränsats av kommunen utifrån

deras natur-, kultur- och rekreationsvärden. Dessa olika värden sammanfaller ofta. Avgränsningen av de gröna kilarna har vägts mot intresset att avsätta mark för fortsatt utbyggnad av tätorten. Gröna kilar framgår av kartan "Grönstruktur och kartlagda naturvärden".

I de gröna kilarna ingår hela eller delar av värdekärnor. Med värdekärna menas ett grönområde som är av särskilt värde för växter och djur. Värdekärnan behöver vara så pass stor att det kan behålla sin artrikedom även i ett längre perspektiv.

Ytterligare en förutsättning för att stadens övergripande grönstruktur ska vara hållbar är att det finns förbindelsestråk som kopplar samman de gröna kilarna. På så sätt kan växter och djur förflytta sig mellan olika grönområden.

Den sammanhängande grönstrukturen ger också goda förutsättningar för att man ska kunna gå eller cykla i gröna miljöer från stadens centrala delar till större natur – och rekreationsområden i tätortens utkanter. Det ska från alla bostadsområden vara möjligt att ta sig ut i naturen och där kunna röra sig längre sträckor utan att behöva passera större barriärer.

Beskrivning av Nyköpings gröna kilar

Nyköpingsåkilen

Nyköpingsåns dalgång är en jordbruksbygd med många fornlämningar och stora gårdar som kulturhistoriskt representerar vattenvägarnas betydelse för framväxten av det sörmländska herrgårdslandskapet. Nyköpingsån med sina stränder har en mycket viktig funktion som en "blå" grön kil rakt igenom centrum i nordsydlig riktning.

Hållet är ett varierat skogsområde av stort värde för friluftslivet i Nyköping. Hållet ligger strategiskt utmed Nyköpingsån och är lätt att nå från olika delar av staden. Framkomligheten är god genom ett omfattande nät av stigar, löpslingor och promenadvägar. Olika naturtyper - barrskogar, blandskogar, lövskogsbestånd, skogsmyr, samt inte minst tillgången till vatten- och de fuktiga strandmiljöerna utmed ån – skapar en artrik mosaik. Hållet - Marieberg- Stenbro är kommunalt naturreservat.

Ekensbergskilen

Ekensberg är ett stort skogsområde som genom sitt läge nära tätorten rymmer unika möjligheter för friluftsliv. Terrängen är omväxlande med stora hållmarksområden och sänkor med mossar och kärr. De före detta golfbanorna inom området hålls öppna med slåtter vilket bidrar till artrika miljöer i övergångszonen mellan skog och gräsmark.

I området finns ett väl utvecklat nät av stigar och motionsspår. Tack vare storleken kan man uppleva avskildhet och närhet till naturen, trots att området delvis är bullerstört från motorvägen. Ekensberg är lätt att nå med cykel och används flitigt av skolor och förskolor vid idrottsdagar och utflykter. En skötselplan finns framtagen för skötseln av naturmarken och anordningar för friluftslivet.

Labrokilen

Labro ängar ligger på en udde i Sjösafjärden. Området består av stora vassbälten, betade strandängar samt högre partier bevuxna med lövskog och flera äldre ädellövträd. Labro ängar har hävdats under lång tid genom bete och slåtter. Det hyser ett rikt växt- och djurliv med många sällsynta och skyddsvärda arter och området är mycket intressant för fågel.

Området är strövvänligt och vackert och nås lätt från intilliggande bostadsområdet Bryngelstorp. Labro ängar är kommunalt naturreservat och området ingår i europeiska nätverket Natura 2000.

Magniberg

(Magniberg S. Dammgruvan & Västra Hållet)

I förkastningsbranten vid Magniberg, norr om järnvägen och söder om Dammgruvan, finns en fantastisk miljö som är nyckelbiotop. Området utgörs av en bergbrant med lövrik granskog med mycket död ved och rikligt med lågor.

Västra Hållet är, sedan motorvägen byggdes, avskuren från den östra delen av Hållet vid Nyköpingsån. Västra Hållet är dock ett mycket strövvänligt och välbesökt skogsområde med i huvudsak barrskog. Vid friluftsgården Frisksporttorpet finns sedan 2011 en arboretumstig med informationsskyltar om olika trädslag.

Fågel- och fladdermusfaunan i de båda områdena inventerades 2011, då fyra rödlistade arter knutna till områdena återfanns.

Kilaåkilen

Siluetten av Lindbacke syns vida omkring i landskapet väster om Nyköping. Backen formas av en långsträckt bergrygg med sluttningar bevuxna av kraftiga enbuskar samt vegetation av ljung, rödven och örter. Utsikten från krönet är hänförande. Sydsluttningen uppvisar en mycket artrik flora och botaniska exkursioner hålls här varje år. Även för fågelskådning är området populärt då man har bra utsikt över intilliggande våtmarken Svanviken.

Nära krönet finns ett stort antal fornlämningar i form av gravhögar och stensättningar. Lindbacke och Svanviken är statligt naturreservat och ingår i nätverket Natura 2000.

Kraftiga barriärer i form av motorväg, järnväg och industriområdet Idbäcken gör området svårtillgängligt från staden, trots att avståndet är kort och kändomen om området stort. Vid Svanviken finns en fågelplattform som nås via led för rörelsehindrade från Ryssbergen.

Skogsområdet Ryssbergen bildar avslutning på Kol-

mårdens förlängning i syd ost. Området nyttjas flitigt av motionärer samt vandrare, svamp och bärplockare. Ett flertal anläggningar finns i området, bland annat skid- och motionsspår, friluftsgård, populär golfbana vid Ärila samt en slalombacke som används även sommartid för downhill-cykling. Vid friluftsgården passerar Sörmlandsleden.

Under våren 2009 har en spångad led anlagts som knyter samman Ryssbergen med Lindbacke. Från höjderna i norr har man god utsikt över det sjudande fågellivet på strandängarna och vassarna i naturreservatet Svanviken. Idag saknas busstrafik till området.

Det finns ett uppdrag att utreda förutsättningarna för att bilda ett kommunalt naturreservat vid Ryssbergen.

Janstorpsskogen (Janstorpsskogen & Strandstuviken)

Centralt på Arnö ligger ett omväxlande skogsområde, omgärdat av åkermarker, som kallas Janstorpsskogen. Skogen nyttjas mycket för friluftsliv, svamp och bärplockning och här finns både motionsspår och ridstigar. I skogen finns spår efter tidigare torpbebyggelse och historisk markanvändning. Området högsta värden är dess storlek och de värden som finns för friluftslivet. Området kommer sannolikt att få en än större betydelse i framtiden när Arnös nya bostadsområden har byggts ut. Janstorpsskogen är kommunalt naturreservat.

Strandstuviken består av ett par smala utskjutande uddar samt två grunda havsvikar. Vid de grunda stränderna finns vidsträckta strandängar. Längre in mot land möter skogsområden av skiftande slag, från hållmarkstallskog till ekhagar. Strandängarna är goda rastplatser för vadare och sjöfåglar och hyser en intressant flora. Strandstuviken är statligt naturreservat och ingår i det europeiska nätverket Natura 2000. Området ligger relativt långt från stadskärnan och nås lättast från Strandstuvikens populära bad – och campingplats. Bra cykelväg finns från Arnö.

Från Strandstuviken och västerut längs Stjärnholmsviken mot Stjärnholm finns fina kulturmiljöer med slottspark, strandängar och hagmarker.

Örstignäsken

Längst ut i nordväst på Arnö ligger udden Örstignäs som är ett större sammanhängande skogsområde på isälvs sediment. Flera fornlämningar och den tidigare strategiskt så viktiga skansen bidrar till höga upplevelsevärden. Här finns betade strandängar och värdefulla skogar med en mycket rik svampflora. Såväl strandskogen som ängarna ingår i det europeiska Natura 2000-området Jungfruvassen.

Linudden är ett lövskogsområde med skalgruskalksbankar. Vårfloran är riklig och mycket vacker. Området är lättgången och platt. Sörmlandsleden passerar genom både Örstignäs och Linudden. Linudden är statligt naturreservat och ingår i det europeiska nätverket Natura 2000.

Beskrivning av förbindelsestråk

På kartan "Grönstruktur och kartlagda naturvärden" redovisas ett antal strategiskt viktiga förbindelsestråk som ska bevaras och utvecklas för människor och/eller växter och djur. Syftet är att skapa promenadmöjligheter för människor och spridningsvägar för växter och djur.

Hur förbindelsestråken ska utvecklas detalj behöver vi studera utifrån de specifika förutsättningarna för respektive stråk.

1. Å-promenaden

- från havet utmed Nyköpingsån

Å-promenaden utgör ryggraden i nord-sydlig riktning för stadskärnans grönstruktur och används flitigt av människor i alla åldrar. Å-promenaden knyter samman flera av stadens gröna miljöer: Nyköpingshus, Kråkberget, Hållet, Marieberg, Stenbro, Oppeby, Broby, Hagalund och Minninge-Bagarstorp.

Genom att följa å-promenaden och Sörmlandsleden norrut kan man vandra i en obruten grön miljö från centrum mot Harg. Väster om Harg kan kilen utvecklas med gångstråk vidare längs ån. Norr om Harg har kilen en naturlig koppling mot Söra där Sörmlandsleden fortsätter mot nordost. Söderut kan stråket utvecklas så att det får en tydlig fortsättning i strand-/kajpromenaden runt stadsfjärden. Det är viktigt att värdefulla miljöer längs ån bevaras och

att stråket får bibehålla sin bredd och dignitet längs hela sträckan.

Å-promenaden ska bevaras och utvecklas som förbindelsestråk såväl för människor som för växter och djur som har koppling till land- strand- och vattenmiljön.

2. Brandkärrsförbindelsen

- förbinder Ekensbergskilen med Nyköpingsåkilen

Grönområdena runt Brandkärr har stort värde för många skolor och ett stort antal boende. Det finns även lokala naturvärden, bland annat kopplade till brynzonerna mellan öppen mark och mark med blandskog. Extra ställningstagande krävs vid exploatering i förbindelsen som bör bevaras och utvecklas som förbindelsestråk såväl för människor som för växter och djur.

Ett helt sammanhängande stråk förutsätter att man binder samman gång- och cykelvägar med de mindre grönområdena som ligger inom och runt bostadsbebyggelsen.

3. Rosvallaförbindelsen

- förbinder Brandholmsförbindelsen och Labrokilen med Nyköpingsåkilen.

Förbindelsen knyter samman många mindre grönområden med stort värde för många. Här finns skolor med brist på närhet till grönt. Extra ställningstagande krävs vid exploatering i förbindelsen. Det finns redan idag bra grönstråk och promenadstråk i förbindelsen, men skyltning kan förbättra tillgängligheten för människor.

Förbindelsen bedöms inte vara prioriterad för spridning för växt- och djurliv i första hand eftersom det är olika slags biotoper i de olika kilarna och för många barriärer. Förbindelsestråket bör därför bevaras och utvecklas som förbindelsestråk för människor i första hand, men med hänsyn till växt- och djurliv.

4. Spelhagsförbindelsen

- förbinder Nyköpingsåkilen med Kilaåkilen

Ska bevaras och utvecklas som förbindelsestråk såväl för människor som för växt- och djurliv kopplade

till land- strand- och vattenmiljöerna. En spångad bro har anlagts som möjliggör ett förbindelsestråk för människor mellan Spelshagen och Ryssbergen. Denna bör bevaras och hållas framkomlig. Spridningsmöjligheterna för växt- och djurliv bedöms kunna förbättras i samband med detaljplan för norra Arnö som syftar till en vattenpark.

5. Kungshagsförbindelsen

- förbinder Nyköpingsåkilen med Brandholmsförbindelsen och Labrokilen

Ett viktigt promenadstråk som bör bevaras och utvecklas som förbindelsestråk för ökad upplevelse och tillgänglighet för människor i första hand.

Förbindelsen bedöms inte fungera som direkt spridningskorridor för växt- och djurliv, men strandnära naturmiljöer har ett generellt högt naturvärde med viktiga ekologiska funktioner som bör bevaras.

6. Brandholmsförbindelsen

- förbinder Nyköpingsåkilen och Kungshagsförbindelsen med Labrokilen

Ett viktigt promenadstråk som bör bevaras och utvecklas som förbindelsestråk såväl för människor som för växt- och djurliv kopplade till land- strand- och vattenmiljöerna.

Den befintliga naturstigen mellan vägen till reningsverket och Ängsstugans koloniområde är välutnyttjad och särskilt viktig att bevara i sin helhet. Närmast vattnet är det framför allt växt- och djurliv som bör prioriteras, men enklare naturstigar som kopplar samman Brandholmen med Labrokilen bör även kunna vara möjliga att utveckla.

Mer tillrättlagda och tillgängliga promenadstråk genom bebyggelsen bör utredas i samband med detaljplanering av Brandholmen. En fågelplattform har uppförts vid Ängsstugan våren 2009.

7. Hargförbindelsen

- förbinder Nyköpingsåkilen med Söra/Hovra

Förbindelsen bedöms fungera som spridningskorridor för växt- och djurliv i dagsläget, både land-, strand- och vattenbaserade arter genom ån och mindre vattendrag upp från Söra/Hovra. Däremot finns

behov av att underlätta passager för människor. Möjligheterna att anlägga en bro över Nyköpingsån med anslutande stigar bör därför utredas.

8. Hålletförbindelsen

- förbinder Östra Hållet med Västra Hållet

Växter och djur har en stor barriär i och med vägen och det är svårt att underlätta spridningsmöjligheter. Hålletförbindelsen bör därför i första hand bevaras och utvecklas som förbindelsestråk för människor. Detta kan ske genom exempelvis förbättrad skyltning från Lasarettområdet och genom att befintlig tunnel under motorvägen görs mer tillgänglig och trygg.

9. Dammgruveförbindelsen

- förbinder Magniberg och Östra Hållet med Kilaåskilen och Spelhagsförbindelsen

I dagsläget finns det alltför stora barriärer i form av vägar och järnväg för att möjliggöra något slags förbindelsestråk för spridning av växter och djur. Däremot finns det flera skäl att förbättra promenadmöjligheterna för människor mellan bostadsområden som idag har brist på närhet till grönt, genom bättre skyltning och säkrare gångvägar. Det går även att öka naturvärdena i förbindelserna genom förbättrade vattenvägar (Idbäcken) i samband med utvecklingen av området kring Hamnvägen.

10. Björköförbindelsen

- förbinder Janstorpsförbindelsen och Spelhagsförbindelsen med Kilaåskilen

Förbindelsen innehåller alltför stora barriärer med järnväg samt motorväg för att möjliggöra spridning för växter och djur. Vi kan bevara och utveckla förbindelsestråket för människor genom bättre skyltning och säkrare gångvägar.

11. Janstorpsförbindelsen

- förbinder Janstorskilken med Björköförbindelsen och Spelhagsförbindelsen

Både promenadstråk och viss spridning för växter och djur är möjliga genom att bevara befintlig vegetation och anlägga ny (alléer, rabatter med mera). Kuggnäsförbindelsen, som är föreslagen i

FÖP 2006, kan vara en lämplig delsträckning av Janstorpsförbindelsen att utveckla mot norra Arnös strandpromenad.

12. Strandstuviksförbindelsen

- förbinder Janstorpsskogen med Strandstuviken

Utgör en viktig del av Janstorskilken och bör bevaras för såväl människors promenader och växt- och djurliv. Det finns goda förutsättningar för att stigarna och tillgängligheten kan förbättras för både fotgängare och ridande samt att den biologiska mångfalden kan öka med rätt skötsel.

Strandstuviksförbindelsen kommer sannolikt att bli alltmer värdefull till följd av planerad bebyggelseutveckling på Arnö. Alhagsförbindelsen, som var föreslagen i FÖP 2006 som tvärförbindelse från Janstorpsskogen mot norra Arnös strandpromenad, bedöms däremot kunna ha en begränsad funktion som fungerande förbindelse.

13. Skansförbindelsen

- förbinder Janstorskilken med Örstignäskilen

Ett värdefullt strandområde som är tillgängligt för promenader och med vegetation på sandiga sediment med havsnära läge.

Ska bevaras och utvecklas som förbindelsestråk såväl för människor som för växt- och djurliv kopplade till land-, strand- och vattenmiljöerna. Det finns goda förutsättningar för att öka rekreativt värde med förbättrad skyltning om till exempel natur och kultur i området. Det finns även möjligheter att öka den biologiska mångfalden genom bete och underhåll av strandängar och vassområden.

14. Arnöstrandförbindelsen

- förbinder Örstignäskilen med Spelhagsförbindelsen

Ett viktigt stråk utmed Stadsfjärden för land-, strand- och vattenlevande arter likväl som promenadstråk för människor. Områdets betydelse kommer att växa i takt med att Arnö bebyggs och utvecklas. Goda möjligheter att höja såväl rekreativt värde, genom bättre skyltning och stigar, liksom biologisk

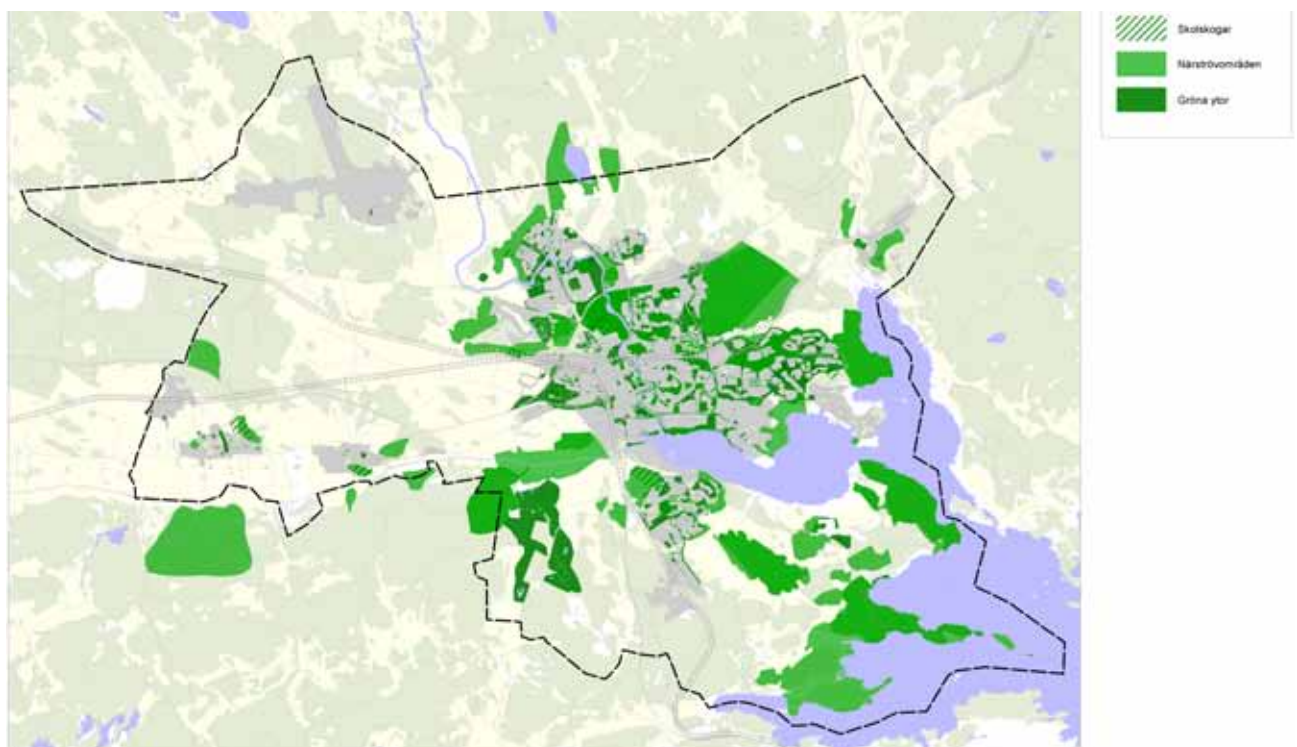
mångfald, genom att bibehålla eller utöka områden med strandbete. Sörmlandsleden går med en etapp längs sträckan. I dagsläget (maj 2012) underhålls inte etappen.

Det är viktigt att den allmänna tillgängligheten längs Stadsfjärden bevaras och att tillkommande strandnära bebyggelse inte »privatiserar« strandzonen..

I dagsläget utgör järnväg och väg stora barriärer för säkra passager för människor utöver den bro som redan finns. Förbindelsen kommer dock öka i betydelse då Malmbyggshage m.fl områden byggs ut. Förbindelsen bedöms inte vara lika viktig att utveckla i dagsläget som spridningskorridor mellan de gröna kilarna eftersom det är olika biotoper. Nya möjligheter kan dock uppstå i samband med en eventuell utredning av Ostlänkens sträckning.

15. Malmbyggshageförbindelsen

- förbinder Labrokilen med Ekensbergkilen

Närströvområden

Närströvområden

De gröna kilarna är alla större strövområden som lätt kan nås av boende i Nyköpings tätort. Även det omväxlande landskapet med skogs- och hagmarker kring Hovrasjön är ett större strövområde som används flitigt. Organiserad friluftsvksamhet drivs av Nyköpings scoutkår vid Söra. I dagsläget har också den kommunala naturskolan, Naturskolan vid Sörmlandskusten, del av sin verksamhet vid Söra.

Området är strövvänligt med fina bär- och svampmarker. Hovrasjön används för bad, paddling och

skridskoåkning. Längs Hovrasjöns sydvästra strand går Sörmlandsleden med vindskydd och grillplatser. Området nås med cykel eller bil från tätorten. Området ligger inom det planerade stråket för Ostlänken. När järnvägen byggs kan påverkan på områdets värden bli betydande.

Utöver den övergripande strukturen av gröna kilar, större strövområden och förbindelsestråk finns en mängd lite mindre park- och naturområden av stort värde i Nyköping. Ofta ligger dessa i anslutning till bebyggelsen och utnyttjas flitigt av de närboende.

Närströvområden i tätorten har inventerats av kommunen 2004 och 2006. Se kartan "Närströvområden".

Under 2011 lät kommunen inventera 23 bostadsnära små grönområden inom det lokala naturvårdsprojektet "Skogen inpå knuten". Man har också tagit fram skötselplaner för att öka områdenas natur- och rekreationsvärden. Områdena framgår av kartan.

Skolskogar

Sedan några år tillbaka jobbar kommunen med skolskogar. Syftet med skolskogar är att underlätta för skolor och förskolor att utnyttja skolnära skogar för undervisning och utvistelse. I praktiken innebär det att kommunen hjälper en intresserad skola att upprätta ett slags nyttjanderättsavtal med markägaren. Kommunen kan också hjälpa till att öka tillgängligheten till och inom skolskogen genom att anordna t exempelvis vindskydd eller grillplats. I dagsläget har 23 skolor och 7 förskolor sin egen skolskog (maj 2012).

Rekreation

Som har beskrivits tidigare erbjuder naturen i Nyköping goda möjligheter till rekreation för boende och besökare. Med rekreation menar vi här både friluftsliv och olika fritidsaktiviteter.

Anläggningar för friluftsliv

Friluftsliv definieras som vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling. Bara genom att vistas i våra grönområden – från den lilla bostadsnära parken till de större lite vildare gröna kilarna – kan många uppleva en ökad tillfredsställelse.

I flera av våra grönområden finns det anläggningar för friluftslivet som syftar till att öka tillgängligheten till och inom området. Det kan till exempel vara informationsskyltar med kartor, sittbänkar och grillplatser, spänger över blötare partier och utsiktstorn. Av naturliga skäl är sådana anläggningar mest utvecklade i våra naturreservat. Se kartan "Anläggningar för friluftsliv och fritid" i kapitlet Kultur, folkhälsa och rekreation.

Anläggningar för fritid och idrott

En annan viktig del av rekreationsutbudet utgörs av olika typer av fritids- och idrottsanläggningar som exempelvis idrottsplatser, golfbanor, motionsslingor, badplatser, skidbackar, vandringsleder, koloniområden, ridanläggningar, kanotstadium, kanotslalom, vattenskidor med mera. Inom Nyköpings tätort med omgivning finns ett stort utbud av olika anläggningar. Sportfiske är en annan fritidsaktivitet som är populär, främst utmed delar av Nyköpingsån som ingår i fiskekort. Se kartan "Anläggningar för friluftsliv och fritid" i kapitlet Kultur, folkhälsa och rekreation.

Anläggningar för båtliv

Hamnen i Stadsfjärden är inte längre av kommersiellt intresse för sjötrafiken. Däremot är den i högsta grad fortfarande intressant för båtlivet. Förutom intilliggande kanotstadium så finns även en gästhamn med full service för fritidsbåtar. Det finns idag en slamsugningsstation för toalettavfall från större båtar. Det pågår ett arbete för att anlägga en slamsugningsstation även för vanliga båtar samt en båtbotentvätt (maj 2012).

Sommartid finns det rederier som erbjuder olika turer från hamnen ut i skärgården. I Stads-, Mellan- och Sjösafjärden finns fler småbåtshamnar och gemensamma bryggor, men de är då till för båtklubbar eller boende. En sådan tillkommande anläggning är Karlslunds marina på Arnö.

De stora åarna med biflöden erbjuder goda möjligheter att ta sig fram med kanot. Utmed kusten finns motsvarande möjlighet med havskajak.

Gång- och cykelvägar, stigar och leder

Kommunens gång- och cykelvägnät är relativt väl utbyggt, vilket gör det lätt och säkert att ta sig till de gröna miljöerna. I stadsdelarna Högbrunn och Väster begränsas tillgången till närströvområden av intilliggande vägar, järnvägar och industrier. De utgör idag barriärer som försvårar för gående och cyklister att nå närliggande områden.

I Nyköpings tätort finns **Hälsans stig**, en 6 kilometer lång promenadslinga med hög grad av tillgänglighet.

Sörmlandsleden är en 100 km lång vandringsled

som förvaltas av den ideella föreningen med samma namn. Fler av ledens etapper och grenar passerar staden och dess omgivningar.

Näckrosleden är en av flera cykelleder i Södermanland som också passerar Nyköping.

Å-promenaden utmed Nyköpingsån är både en rekreativ miljö i sig och ett väldigt viktigt promenadstråk. Den ligger som en blågrön oas mitt i staden.

Dessa etablerade leder, tillsammans med gång- och cykelvägar och förbindelsestråken som har beskrivits tidigare, gör det möjligt att ta sig till och mellan olika natur- och rekreationsområden.

Tillgänglighet till kustens strandzon

Det faktum att staden växer ställer krav på tillgängliga och attraktiva rekreationsområden. I detta sammanhang är Stads-, Mellan och Sjösafjärden en viktig tillgång. Tillgängligheten till fjärdarna ska förbättras utan att ge avkall på de naturvärden som finns. Detta i enlighet med de planer och program som tagits fram under de senaste åren.

I den fördjupade översiktsplanen från 2006 delas stränderna in i naturstrand respektive urban strand. Man anger att strandzonen väster om Branthäll och Brandholmen bör utvecklas till en zon som inbjuder till rekreation i form av t ex spel, lek och promenader. Området ska också inbjuda till vattennära rekreation. Bebyggelse kan placeras nära strandzonen på Stadsfjärdens norra sida medan den inte bör göra intrång på strandzonen på Stads- och Mellanfjärdens södra sida. I Stadsfjärdens inre del, vid Arnö brygga, bör en strandpark anläggas. Idag sankta områden kan göras tillgängliga med hjälp av spärrar och broar.

Öster om Branthäll och öster om Brandholmen ska strandzonen bevaras som naturområde med bland annat betade strandängar. Genom att utveckla strandzonen kring Stadsfjärden och knyta samman den med bebyggelsen kan den bli en mycket stor kvalitet för boende och besökare i Nyköping.

Länsstyrelsen har fattat beslut om det utökade strandskyddet för delar av den kuststräcka som ligger inom området för den nya fördjupade översikts-

planen (2012-04-16). Frågan om utökad strandskydd för övriga sträckor samt frågan om tillgängligheten till strandzonen inom hela planområdet får utredas under det fortsatta arbetet med denna plan.

Referenser

Länsstyrelsen i Södermanlands län, 1991.

Naturvårdsprogram för Södermanlands län.

Skogsstyrelsen, 2012. Inventering av nyckelbiotoper, skogliga objekt med naturvärde, sumpskogar, naturvårdsavtal samt biotopskydd.

Rydberg, H., 2004. Närströvområden Nyköpings tätort.

Rydberg, H., 2007. Inventering av nio grönområden i Nyköpings tätort 2007.

Ekologigruppen, 2008. Biotopinventering av grönområden. Underlag inför grönstrukturplan för Nyköping.

Nyköpings kommun, 2010. Grönstrukturplan. Tematiskt tillägg till fördjupad översiktsplan för Nyköpings tätort, 2006.

Nyköpings kommun, 2008. Naturvårdsplan för Nyköpings kommun.

9. Blåstruktur

Grönområden på land bildar tillsammans grönstrukturen. På motsvarande sätt bildar grundvatten, sjöar, vattendrag och hav blåstrukturen.

I det här kapitlet beskriver vi hur resursen vatten ser ut i och kring Nyköpings tätort och vilken betydelse den har för en hållbar samhällsplanering.

Ytvatten

I och kring Nyköpings tätort finns en god tillgång till vatten genom sjöar, åar, vattendrag, våtmarker och havsvikar. Se kartan "Blåstruktur" där vi särskilt har markerat vattendrag och vattenområden.

Hovrasjön ingår i planområdets norra del. Sjön och dess omgivning är mycket viktiga för Nyköpingsbornas rekreation.

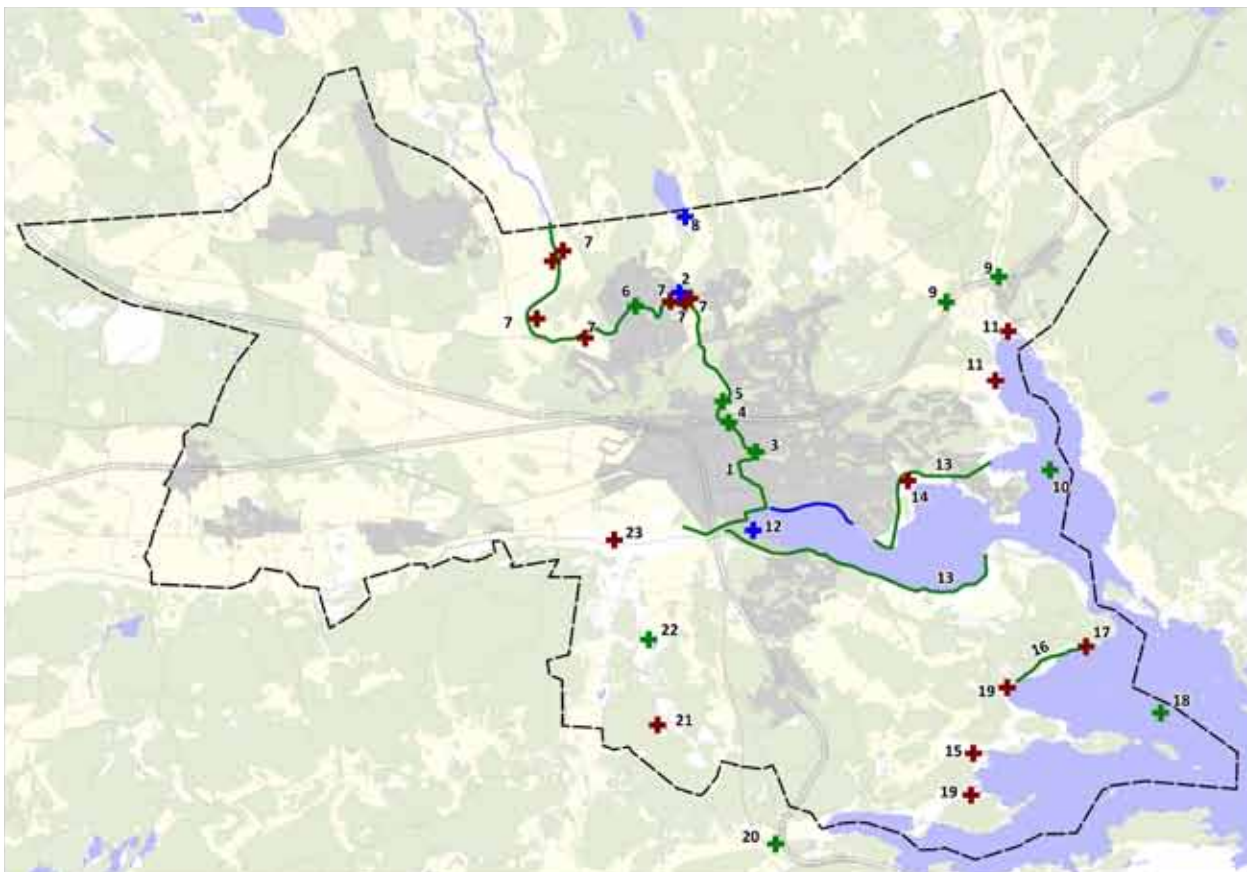
Nyköpingsån går som ett blått band genom staden. Kilaån kommer in i planområdet i väster genom

Svanviken och Lindbackes naturreservat. I öster mynnar Svärtaån i Sjösafjärden.

Mindre vattendrag som Idbäcken i väster når Kilaån strax innan dess utflöde i Stadsfjärden. På Arnölandet i sydost rinner även några mindre vattendrag till Strandstuviken och Snäckviken.

Fjärdarna utanför staden, Stads-, Mellan- och Sjösafjärden, är övergödda på grund av den näring som de tre stora åarna för med sig från omgivande jordbruksmarker samt tätortens påverkan i form av trafik, dagvatten med mera.

Vattenomsättningen i fjärdarna är hög och salthalten är låg. Siktdjupet är begränsat på grund av hög planktonproduktion och partiklar i vattenmassan.

Blåstruktur

Grundvatten

Tätorten förses med dricksvatten från Högåsens vattenverk vid Larslund. Dricksvattnet produceras genom att vatten från Yngaren infiltreras i isälvsavlagringarna vid Larslundsmalmen.

Grundvatten finns även att tillgå vid det gamla vattenverket i Fruängen. I dagsläget pumpas dock detta vatten direkt ut i Mellanfjärden eftersom det inte bedöms vara lämpligt som reservvattentäkt

Inom Kilaåns dalgång finns kraftigt vattenförande isälvsavlagringar medan övrig grundvattentillgång inom tätorten bedöms som liten. Det finns risk för att salt grundvatten kan förekomma i hela området.

Vattenförvaltning

Utifrån EU:s vattendirektiv är vattenförvaltningen i Sverige indelad i fem olika vattendistrikt efter avrinningsområden. För varje vattendistrikt finns fastställda miljökvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner.

Det övergripande målet är att vattenområdets ekologiska och kemiska kvalitet ska ha god status till senast år 2015, eller undantagsvis för vissa vatten, till år 2021. Området för den fördjupade översiktsplanen ingår i vattendistriktet för Norra Östersjön.

I enlighet med vattendirektivet bedömer vattenmyndigheten den ekologiska och kemiska statusen, hur vattnet "mår", utifrån olika inventeringar och analyser.

Under sensommaren 2012 har kommunen, markägare och Nyköpingsåarnas vattenvårdsförbund påbörjat diskussioner om att bilda en lokal vattengrupp för Nyköpingsån. Syftet är bland annat att kunna samverka kring bättre förutsättningar för naturliga bestånd av fisk och andra vattenlevande organismer i ån.

Nedan redovisas de vattenområden/förekomster som finns inom planområdet, deras bedömda status idag samt de miljökvalitetsnormer som gäller för varje område/förekomst.

Nyköpingsån

Nyköpingsån har bedömts till att ha en måttlig ekologisk status, medan den kemiska statusen exklusive

kvicksilver är bedömd som god. Eftersom att det har bedömts som att det är ekonomiskt, tekniskt och av naturliga skäl orimligt att uppnå en god status till år 2015, har ån fått ett undantag till att uppnå god status till år 2021. Det som påverkar den ekologiska statusen negativt är övergödning, morfologiska förändringar och kontinuitet i vattendraget. När det gäller den kemiska statusen är bedömningen osäker, eftersom det inte har funnits tillräckligt med underlag för att göra en mer reell bedömning. På grund av historiken i markanvändningen i avrinningsområdet till Nyköpingsån i form av ullspinneri och andra verksamheter som har efterlämnat föroreningar i marken, finns det en risk att förorenad mark och sediment påverkar den kemiska vattenkvaliteten i ån.

Kilaån

Kilaån har bedömts till att ha en måttlig ekologisk status, medan den kemiska statusen exklusive kvicksilver är bedömd som god. Eftersom att det har bedömts som att det är ekonomiskt, tekniskt och av naturliga skäl orimligt att uppnå en god status till år 2015, har ån fått ett undantag till att uppnå god status till år 2021. Det som påverkar åns ekologiska status negativt är övergödning och morfologiska förändringar. Det finns en risk för att den kemiska statusen försämras då en analys av påverkanskällor indikerar att Kilaån har problem avseende miljögifter.

Stadsfjärden

Stadsfjärden har bedömts till att ha en dålig ekologisk status och uppnår inte god kemisk status. Eftersom att det har bedömts som att det är ekonomiskt, tekniskt och av naturliga skäl orimligt att uppnå en god status till år 2015, har Stadsfjärden fått ett undantag till att uppnå god ekologisk och kemisk status till år 2021. Det som påverkar fjärdens ekologiska status negativt är övergödning. Den kemiska statusen påverkas av föroreningar i sedimenten, som lakar ur till vattnet varpå MKN för tributyltenn föroreningar överskrids i vattenförekomsten. Vattenförekomsten ligger även inom ett riskområde för utsläpp från transporter, MIFO-objekt, jordbruk, hårdgjord yta och miljöfarliga verksamheter.

Mellanfjärden

Mellanfjärden har bedömts till att ha en dålig ekologisk status och uppnår inte god kemisk status. Eftersom att det har bedömts som att det är ekonomiskt, tekniskt och av naturliga skäl orimligt att uppnå en god status till år 2015, har Mellanfjärden fått ett undantag till att uppnå god ekologisk och kemisk status till år 2021. Det som påverkar fjärdens ekologiska status negativt är övergödning. Den kemiska statusen påverkas av föroreningar i sedimenten, som lakar ur till vattnet varpå MKN för tributyltenn föreningar överskrids i vattenförekomsten.

Svärtaån

Svärtaån har bedömts till att ha en måttlig ekologisk status, medan den kemiska statusen exklusive kvicksilver är bedömd som god. Eftersom att det har bedömts som att det är ekonomiskt, tekniskt och av naturliga skäl orimligt att uppnå en god ekologisk status till år 2015, har ån fått ett undantag till att uppnå god status till år 2021. Det som påverkar åns ekologiska status negativt är övergödning från jordbruk och avlopp samt morfologiska förändringar.

Örsbaken

Örsbaken har bedömts till att ha en måttlig ekologisk status och uppnår inte god kemisk status. Örsbaken ska nå god kemisk status till 2015 med undantag för tributyltenn föreningar. Eftersom att det har bedömts som att det är ekonomiskt, tekniskt och av naturliga skäl orimligt att uppnå en god status till år 2015, har Örsbaken fått ett undantag till att uppnå god ekologisk och god kemisk status för tributyltenn föreningar till år 2021. Det som påverkar fjärdens ekologiska status negativt är övergödning. Den kemiska statusen påverkas av föroreningar i sedimenten, som lakar ur till vattnet varpå MKN för tributyltenn föreningar överskrids i vattenförekomsten.

Aspafjärden

Aspafjärden har bedömts till att ha en måttlig ekologisk status och god kemisk status. Eftersom att det har bedömts som att det är ekonomiskt, tekniskt och av naturliga skäl orimligt att uppnå en god ekologisk status till år 2015, har Örsbaken fått ett undantag till att uppnå god ekologisk till år 2021. Det

som påverkar fjärdens ekologiska status negativt är övergödning.

Värden under ytan

Åsystemen är sedan länge fysiskt påverkade av människan genom reglering av vattennivåer, vandringshinder som till exempel kraftstationer och dammar, uträtning, borttagande av träd och vegetation längs med stränderna och strandnära bebyggelse.

Trots det finns fortfarande åsträckor som har en mer naturlig karaktär, både under utan och längs med stränderna, och som därför kan hysa värden under ytan. Nyköpings åar och vattendrag har generell stora naturvärden för växter och djur som exempelvis havsöring, gädda och tjockskalig målarmussla. Nedan beskriver vi några vattenområden som är särskilt intressanta för sina naturvärden. Se även karta "Blåstruktur".

Djupviksbäcken 3 km SÖ Sjösa, mynnar i Sjösafjärden (Östersjön)

Reproduktionslokal för små fiskarter som nissöga (rödlistad), storspigg och småspigg.

Kattgalgebäcken i Sjösa, mynnar i Svärtaån

Reproduktionslokal för spigg och grönling (rödlistad).

Tunsättersbäcken i Sjösa, mynnar i Svärtaån

Reproduktionslokal för både småfisk (spigg, grönling (rödlistad)) och rovfisk såsom abborre och gädda.

Nyckelbiotop ravin (ObjektID: 090734091) 1,1 ha 600 m N motorbana vid Svansta.

Råsbäcken i Svalsta, mynnar i Kilaån

Begränsat värde som reproduktionslokal för småfisk (spigg) i nuläge.

Flättnabäcken 3 km SO Arnö, mynnar i Snäckviken (Östersjön)

Saknar värde som reproduktionslokal för fisk i nuläge. Torkar på sommaren. Enligt närboende går spigg och gädda upp i bäcken under högvatten. Utvecklingsbar.

Kvarnbäcken på Arnö, mynnar i Stjärnholmsviken (Östersjön)

Avvattnar bland annat Björshults avfallsanläggning.

Saknar betydelse för fisk "på grund av sin karaktär".

Nyckelbiotop örtrik bäckdrag (objektID: 090713101)
0,7 ha 250 m NO om Palmtorp, Oxelösunds kommun.

Naturvärdesobjekt bäckmiljö (ObjektID: 090723121)
0,4 ha 700 m VSV om Ärila

*Nyckelbiotop alsumpskog Strängnäs stift (ObjektID: 30350000081) 0,9 ha 650 m S Bergshammar, vid bäck som avvattnar Stora mossen och mynnar i Kilaån.

Svärtaåns och Kilaåns mynningar är utpekade som ekologisk särskilt känsliga områden.

Även fjärdarna har påverkats fysiskt genom muddringar för farleder, småbåtshamnar och andra anläggningar i vatten. De grunda mjukbottarna kan dock fortfarande fylla en viktig funktion för fiskars reproduktion och födosök och för insekter i botten-sedimenten.

Åarna, vattendragen och fjärdarna är också mycket viktiga för landskapsbilden, rekreation och stadens attraktionskraft. På kartan "Blåstruktur" pekar vi ut platser som har koppling till vatten och som är intressanta för friluftslivet. Se även rubriken "Rekreation" och tillhörande karta.

Skyddade vattenområden

Enligt vattendirektivet ska hänsyn alltid tas till allt vatten. Men utöver vattendirektivet finns vattenområden som är skyddade enligt miljöbalken som del av naturreservat eller Natura 2000. Se kartan "Skyddade naturvärden och strandskyddsområden"

Generellt respektive utökat strandskydd omfattar även vattnet 100 respektive 300 meter ut från strandlinjen. Småvatten i odlingslandskapet är exempel på vattenmiljöer som omfattas av generellt biotopskydd.

Allt arbete eller åtgärder i vatten betraktas som vattenverksamhet. Det kan krävas en anmälan till länsstyrelsen, eller tillstånd i vissa fall, för att få bedriva vattenverksamhet

Dagvatten

I naturen kan regn som faller antingen avdunsta, tas upp av växter eller rinna längs med marken för att slutligen nå ett vattendrag. Regn kan också infiltrera

ner i marken och så småningom fylla på grundvattenmagasinen. På så sätt bibehålls den naturliga vattenbalansen.

I staden har vi däremot en stor andel hårdgjorda ytor som gör att regn- och smältvatten inte lika lätt kan hitta tillbaka till och fylla på vattendragen eller grundvattenmagasinen. Regn- eller smältvatten som rinner av från en hårdgjord yta, exempelvis ett tak eller en asfalterad gata, kallas för dagvatten.

Problemet med dagvatten är att det ofta tar med sig olika ämnen och partiklar från de hårdgjorda ytorna som kan förorena grundvattnet eller vattendraget och de växter och djur som bor där. Exempel på sådana ämnen är koppar (från koppartak), PAH (från förbränning och slitage av däck), olja (från fordon, drivmedel, asfalt) och näringsämnen som kväve och fosfor (från förbränning, atmosfäriskt nedfall med mera).

När vi ska planera för att ta hand om dagvatten är det därför främst tre saker vi behöver tänka på:

1. Förhindra att stora mängder dagvatten uppstår.

Detta kan vi göra genom att exempelvis använda genomsläppliga markbeläggningar och anlägga gröna tak eller väggar.

2. Minska mängden förorenande ämnen i dagvatten.

Detta kan vi göra genom förebyggande åtgärder som att hålla rent på gator, ta hand om snömassor eller installera oljeavskiljare i dagvattenbrunnar på parkeringsplatser. Vi kan också anlägga fördröjningsdammar, våtmarker, översilningsytor eller öppna diken som gör att ämnena på olika sätt bryts ner, binds i sedimenten eller tas upp av vegetationen.

3. Bibehålla den naturliga vattenbalansen.

Detta kan vi göra genom att se till att det renade dagvattnet återgår till och fyller på vattendragen och grundvattenmagasinen.

Alla tre punkterna ovan underlättas om vi i planeringen av ett nytt område för bostäder eller verksamheter utgår ifrån de naturliga förutsättningarna för att kunna hantera dagvatten. Det kan bland annat

innebära att passa in byggnader och vägar efter terrängen och dess naturliga höjd- och lågpunkter, jordarter och andra geotekniska egenskaper samt befintlig vegetation som kan ta upp, rena och fördröja avrinning av dagvatten.

Dagvattenhantering ingår i den tekniska försörjningen av staden. Se karta över dagvattensituationen i kapitlet "Teknisk försörjning".

Referenser

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2002. Inventering av värdefulla grundområden i Uppsala, Stockholm och Södermanlands län.

Länsstyrelsen i Södermanlands län, 2009. Fiskrekrytering och undervattensvegetation i grunda havsvikar i Södermanlands län 2004 –2008, rapport 2009:11

Länsstyrelsen i Södermanlands län, 2012. Preliminär statusklassning av vattenförekomster i Nyköping. Arbetsmaterial maj 2009.

Calluna, 2007. Inventering av vattenväxter i Nyköpings fjärdar.

Länsstyrelsen i Södermanlands län, 1978-1994. Resultat från bäckinventeringar.

Nyköpings kommunfullmäktige, 2012. Beslut om att bereda bildande av marint naturreservat (KF 2012-06-12 § 144).

Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2010. Övergödda havsvikar och kustnära sjöar inom Norra Östersjöns vattendistrikt

Redovisning av regeringsuppdrag. Rapport 2009:5.

10. Kulturmiljö

Nyköpings stad har en ca 800-årig historia. Arkeologiska undersökningar de senaste åren visar att platsen hade en stor betydelse redan flera hundra år tidigare. Det skyddade läget inne i havsviken, Nyköpingsåns vattensystem, ett väl förgrenat vägnät, ett rikt omland med skogar och jaktmarker, jordbruks- och betesmarker, fiskemöjligheter, malmtillgångar och vattenkraft var goda och gav förutsättningar för en tidig stadsbildning.

Ur dagens stadsbygd är det möjligt att utläsa hur stad och land samverkade, hur bygdens liv förändrats när vattnet dragit sig tillbaka, hur kulturlandskapet och dess bebyggelse utvecklats och hur stadsbebyggelsen vuxit fram. Den fördjupade översiktsplanen berör tre områden av riksintresse för kulturmiljövården: Nyköpingsåns dalgång, en del av Kiladalen, Stora Kungsladugården – Lindbacke – Arnö samt Nyköpings stad.

En av Nyköpings mest intressanta kulturmiljöer är Lilla Kungsladugård med ursprung från Gustav Vasas regeringstid. Lilla Kungsladugård har under 2004 analyserats och dokumenterats av Landskapshistoriska konsulten Stefan Höglin och Sigurd Ramqvist. I analysen beskrivs miljön enligt följande:

"Tillsammans med Stora Kungsladugård och Väderbrunn utgör gården en sista rest av ett kungligt landskap, i huvudsak av hertig Karl, som en del av en kunglig slottsförvaltning. Området är därför intimt förknippat med Nyköpings stads historia och att tre före detta kungsladugårdar fortfarande utgör agrara produktionsenheter, strax utanför en expansiv stadsmiljö, torde vara tämligen unikt, också i ett internationellt sammanhang."

I Nyköpings tätort finns inte bara kulturmiljöer av riksintresse, det finns också många kulturmiljöer av regionalt och lokalt intresse som måste beaktas vid planering. De kulturhistoriska värdena spelar en viktig roll i stadens framtida utveckling. Det råder idag brist på värderande kulturhistoriska inventeringar av Nyköpings bebyggelse. Kommunen har mellan åren 1979 och 2001 låtit upprätta skrifter som tar upp dessa aspekter. De flesta är dock flera tiotal år gamla. När det gäller stadens centrala delar finns behov av ett mer uppdaterat material när ställning ska tas till förändringar av befintliga byggnader och stadsmiljöer.

Viktiga kulturmiljöer

Kulturmiljö av riksintresse

1. Nyköpings stad
2. Nyköpingsåns dalgång - Näs - Tista-Täckhammar
3. Stora Kungsladugården - Lindbacke-Arnö
- 3 a Kiladalen

Värdefull kulturmiljö av regionalt intresse

4. Väderbrunn - Ullevi
5. Hagnesta - Svansta

Värdefull kulturmiljö av lokalt intresse

6. Bärbo kyrkomiljö - Näs - Tista
7. Tå - Bönsta - Hovra
8. Harg - Oxbacken
9. Oppeby
10. Oppeby
11. Bagartorp - Brunsta
12. Anderslund
13. Hållet
14. Kvarteren Blåklinten och Brudslöjan
15. Hållet
16. Hållet
17. Nytorgsområdet - Industristråket
18. Rosenkällavägen - Fågelbovägen
19. Kungshagen
20. Sjösa herrgård, Omlandet kring Sjösa skola
21. Arnö gård - Flättna - Stora Kungsladugården
22. Rosenhill - Örstignäs
23. Rosenhill - Örstignäs - Allhagen

Referenser

Fördjupad översiktsplan för Nyköping 2006

11. Teknisk försörjning

Energi

Som underlag till detta avsnitt om energi ligger Energiplan 2010-2020 för Nyköpings kommun.

På senare år har användningen av olja till uppvärmning kraftigt minskat i Nyköping. Istället sker uppvärmning med fjärrvärme och värmepumpar. El för uppvärmning återfinns främst i småhus.

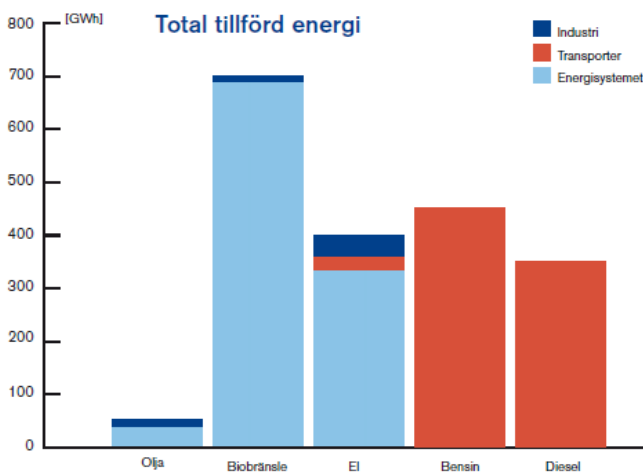
Transportsektorn genererar den största energianvändningen i Nyköping. Störst andel av fossil tillförd energi går till transportsektorn. Transporterna står

för 95 procent av de totala utsläppen.

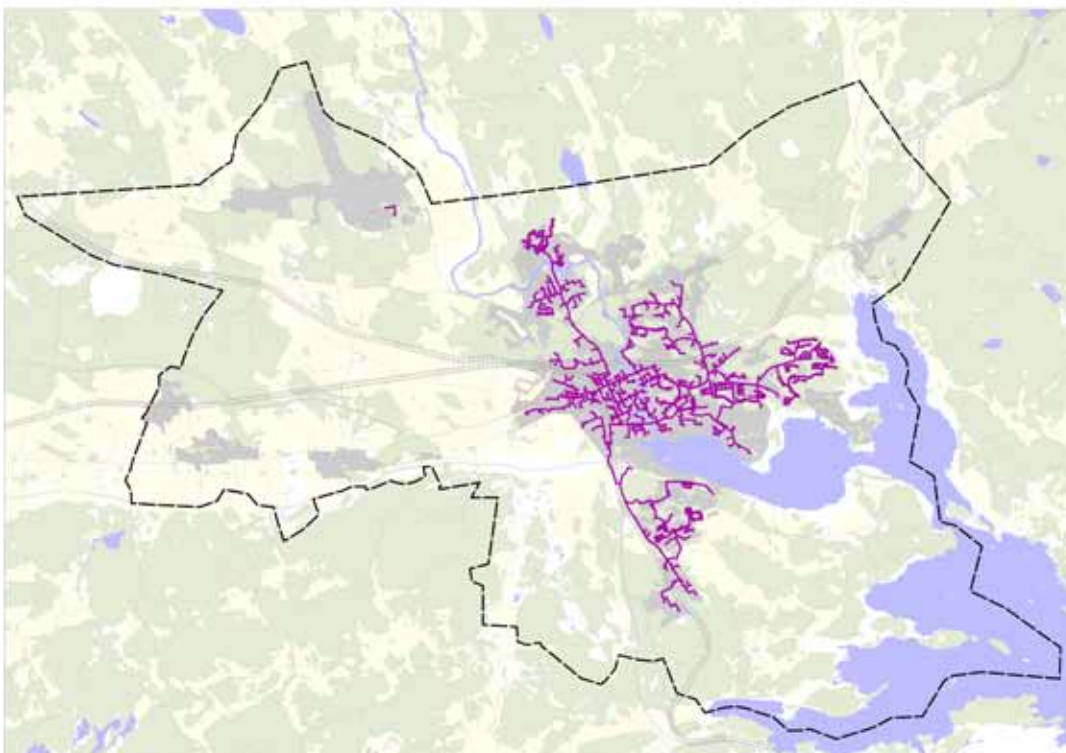
Fjärrvärme

Vattenfall driver det bibränsleeldade kraftvärmeverket Idbäcken för produktion av fjärrvärme och el. Bränslet som används kommer nästan uteslutande från förnybara källor. Huvuddelen består av industriavfall och resten av skogsavfall.

Idbäcksverket försörjer närmare 95 procent av tätortens fastigheter med fjärrvärme. Över hälften av kunderna är villaägare.

Total tillförd energi i Nyköping år 2008.
Ur Energiplan 2010-2020 (kartläggning 2008)

Fjärrvärme

Elnät

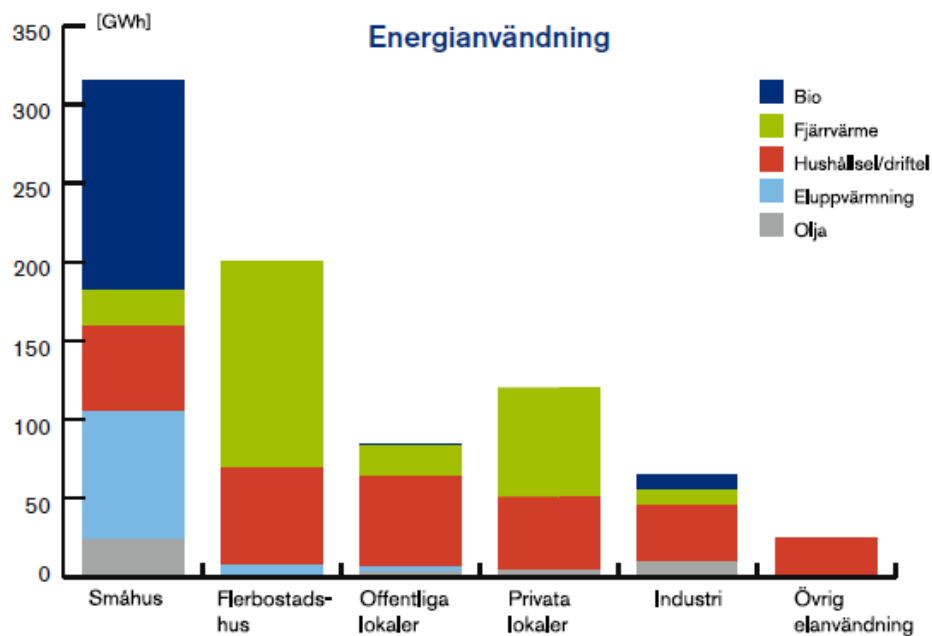
Det övergripande nätet för försörjning av Nyköping utgörs av tre ledningar på 130 kV. Inmatningen sker sedan via tre stycken fördelningsstationer placerade på Öster, Väster samt Arnö.

Idbäcksverket förser 25 000 hushåll med elektricitet.

Referenser:

Energiplan Nyköpings kommun 2010-2020

Vattenfall

Energianvändning (exkl. transporter) Nyköping år 2008. Ur Energiplan 2010-2020 (kartläggning 2008)

Bredband och IT

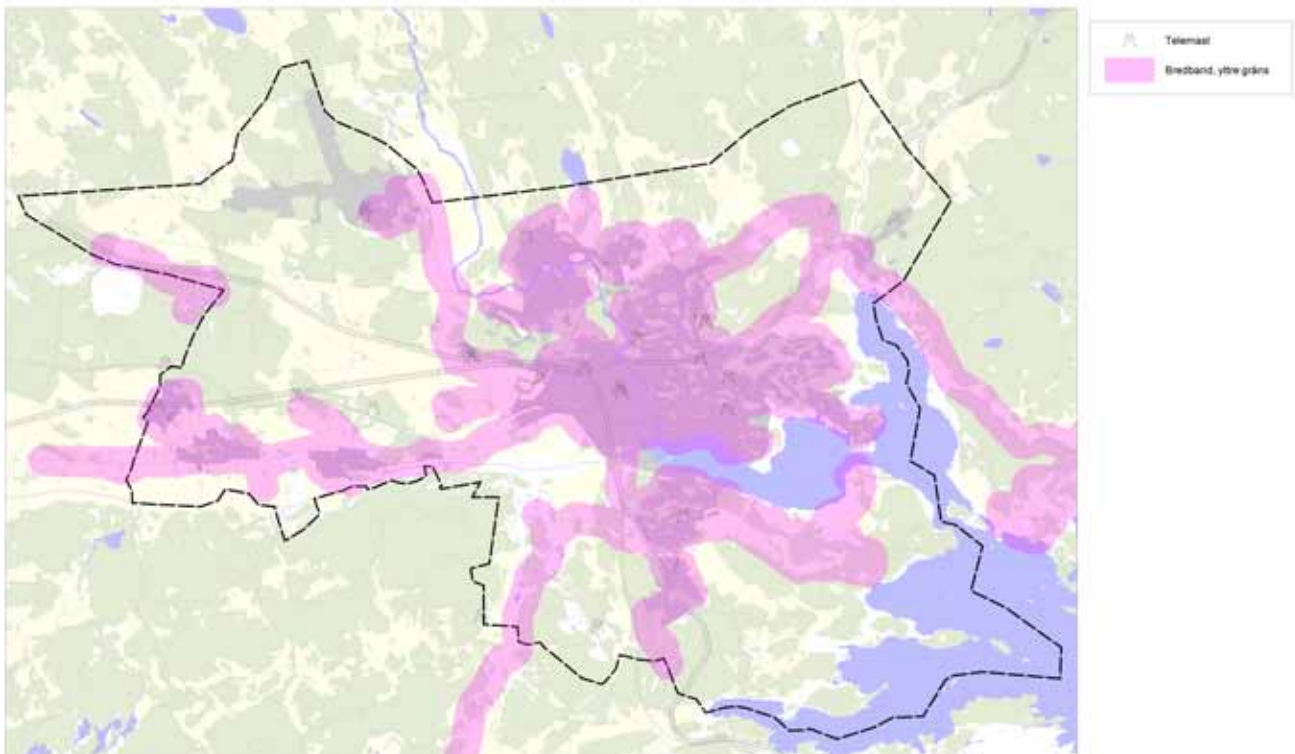
I Nyköping levererar det kommunala bolaget Gästabudsstaden fibernät.

Här redovisas antal anslutningar till fibernätet i Nyköping (maj 2012).

Referenser:

www.nykoping.se

Typ	Antal
Hushåll	5 188
Villor/Radhus	2 379
Lägenheter	2 639
Företag (adresser)	297
Adresser möjliga för företag	3 139

IT, bredband och mobilmaster

Vatten och avlopp

Området för denna fördjupade översiktsplan försörjs med dricksvatten från Högåsens vattenverk och avloppsvattnet behandlas vid Brandholmens reningsverk.

Ledningsnätet i området består av ca 59 mil ledningar och 41 pumpstationer. Planområdet innehåller skyddsområden för vattentäkt.

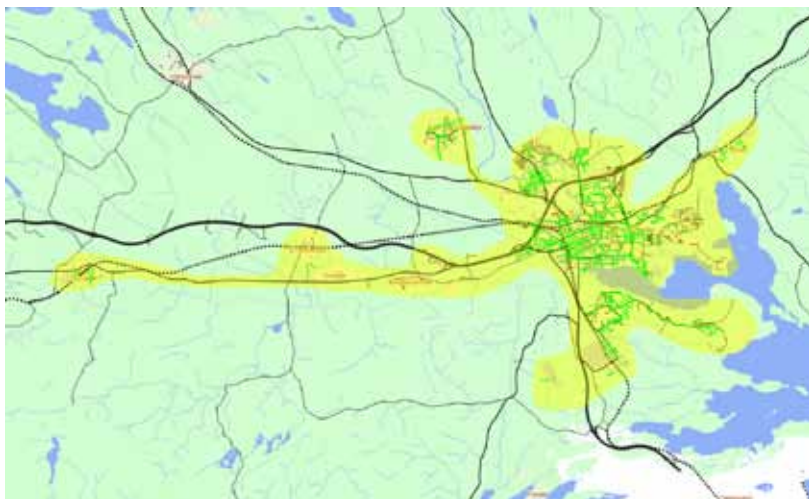
Kommunen antog i slutet av 1991 en vattenplan som fortfarande till stora delar är aktuell. Vattenfrågorna behandlas även i kommunens miljöplan och en VA-plan är under framtagande.

Vatten

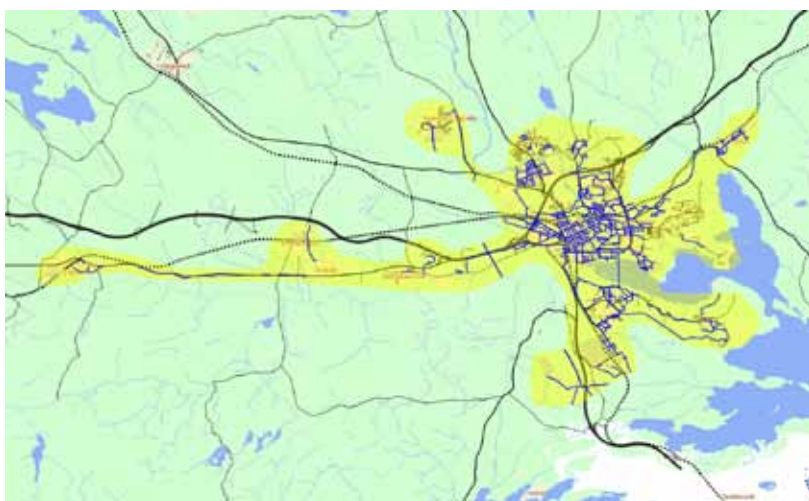
Högåsens vattenverk drivs av Nyköpings- och Oxelösunds vattenverksförbund (NOVF) som levererar vatten till Nyköpings centralort, Skavsta, Bergshammar, Svalsta, Enstaberga, Jönåker, Sjösa, Buskhyttan, Koppartorp, Nävekvärn och Oxelösund.

Ungefär två tredjedelar av vattnet levereras till Nyköping och en tredjedel till Oxelösund.

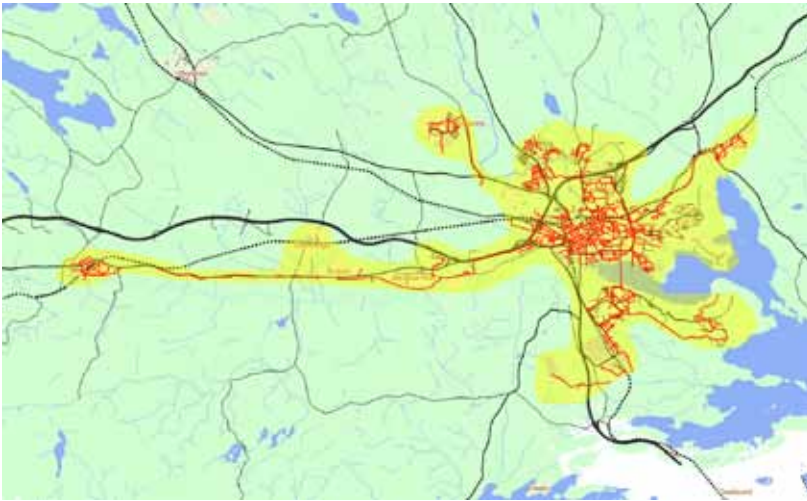
Högåsens vattenverk levererar i snitt 15 000 m³/dygn. NOVF har vattendomar med uttagsrätter som bedöms täcka Nyköpings tillväxt i 50 år framåt. Utredning pågår om lokalisering av ny reservvattentäkt.

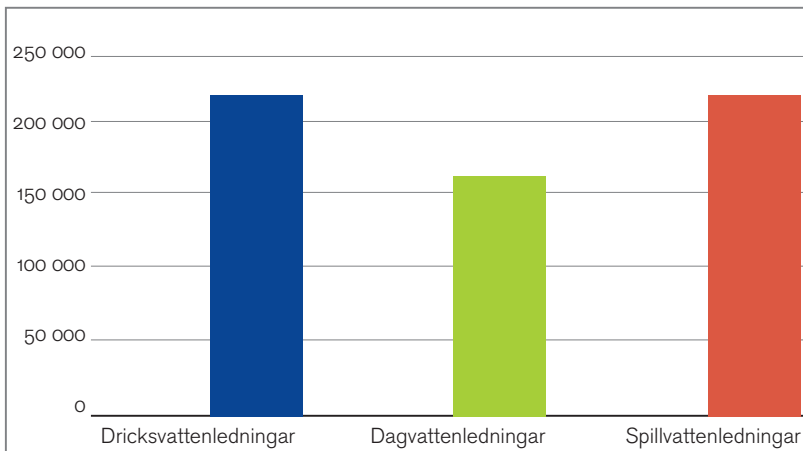
Dagvattenledningar

Dricksvattenledningar

Spillvattenledningar

Dricksvattenledningar: 215 000 m
Dagvattenledningar: 160 000 m
Spillvattenledningar: 214 000 m

Summa: 589 000 m

Nyköpings kommun vattenförbrukningsprognos samtliga verksamhetsområden									
Framtida vattenprognos enligt utbyggnadsplaner för år 2030									
	Högåsen (Nyk. Kn) inkl. Vrena	Tyst- berga	Stavsjö	Edstorp/ Råby	Runtuna	Ålberga	Aspa	Lästringe	Totalt
Antal anslutna	50 617	732	292	251	205	255	92	132	52 586
Årsförbrukning (m³/år)									
Distribuerat dricksvatten	4 536 646	108 718	35 396	20 142	13 377	8 902	8 417	8 031	4 735 978
Debiterat dricksvatten	3 950 300								
Förluster	586 346								
Medeldygn									
Distribuerat dricksvatten (m³/d)	12 429	298	97	45	37	24	23	22	
Debiterat dricksvatten (m³/d)	10 823								
Förluster (m³/d)	1 606								
Medeldygn- medeltim (l/s)	144								
Medeldygn- maxtim (l/s)	252								
Maxdygn									
Distribuerat dricksvatten (m³/d)	18 644								
Debiterat dricksvatten (m³/d)	16 234								
Förluster (m³/d)	2 410								
Medeldygn- medeltim (l/s)	216								
Medeldygn- maxtim (l/s)	378								
Max dygnfaktor, från P83	1,50								
Max timfaktor, från P83	1,75								

Kapacitet vid ökning 10 000 personer

Generellt minskar vattenförbrukningen. Normalt beräknas 150 l/person och dygn.

Med planerad utbyggnad av bostäder och industri beräknas en vattenförbrukning på 200 l/personer. Kapacitetsmässigt klarar vattenledningsnätet i Nyköping nuvarande förbrukning.

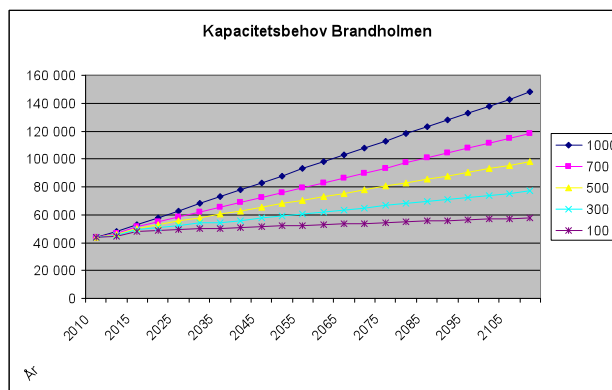
Dagens befintliga vattenledningsnät klarar av att leverera en förbrukningsökning på 37 procent som de framtida exploateringarna innebär.

Kapacitetsmässigt klarar spillvattennätet i Nyköping nuvarande förbrukning. Brandholmens reningsverk kommer att bli överbelastat vid planerad utbyggnad.

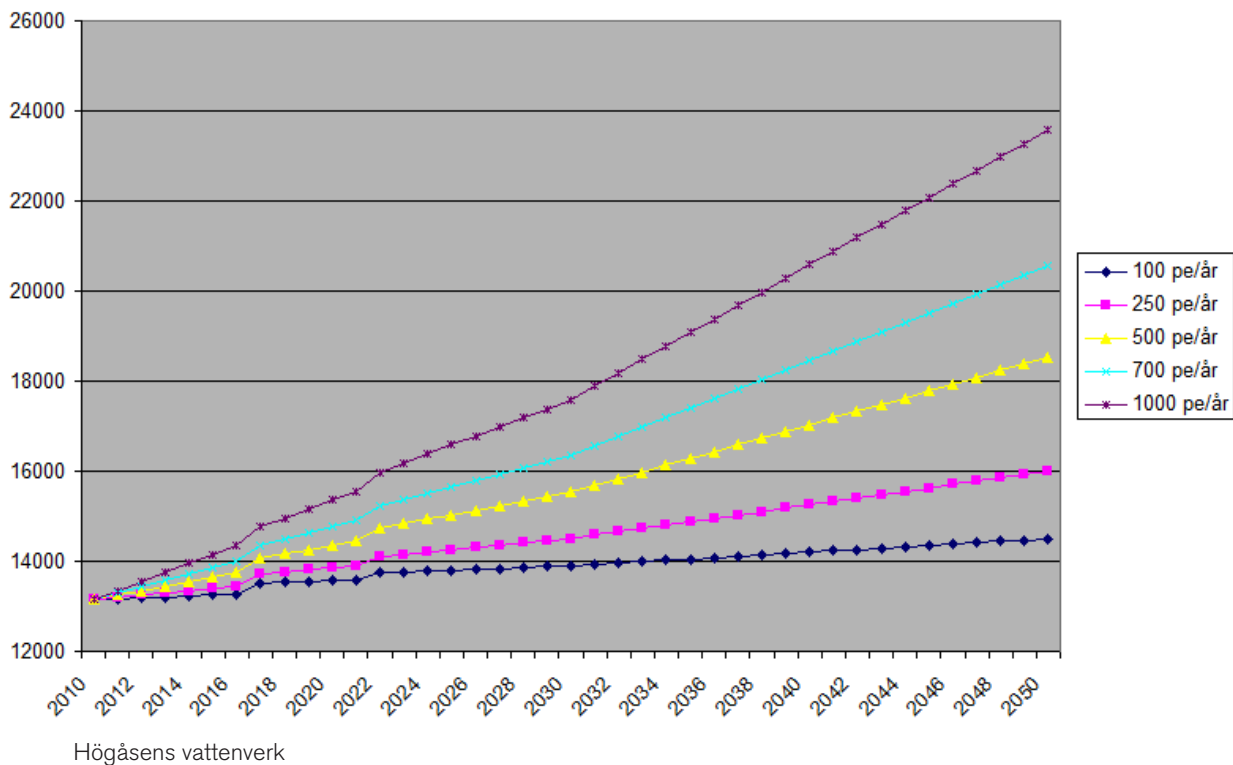
Avlopp

Brandholmens avloppsreningsverk är byggt i början av 1960-talet och betjänar centralorten samt Skavsta, Bergshammar, Svalsta, Enstaberga, Jönåker och Sjösa.

Det pågår renovering och utbyggnad av Brandholmens reningsverk i tre etapper varav en är utförd, och övriga två planeras under perioden 2012-2015.

Ökad förbrukning beräknad på 200 l/pe

Dagvatten

Hantering av dagvatten ingår i den tekniska försörjningen av staden och är en del av det kommunala verksamhetsområdet för allmänna vatten- och avloppsanläggningar.

Inom tätortens verksamhetsområde är Nyköping vatten därmed ansvarig för avledning och rening av dagvatten med tillhörande anläggningar. Utanför verksamhetsområdet är det däremot respektive markägare som ansvarar för att ta hand om sitt dagvatten.

Se kartan "Dagvatten" som visar förutsättningar för dagvattenhantering i nuläget. Dagvattens uppkomst,

definition, problem och hantering enligt kommunens dagvattenpolicy har tidigare beskrivits under kapitlet blåstruktur.

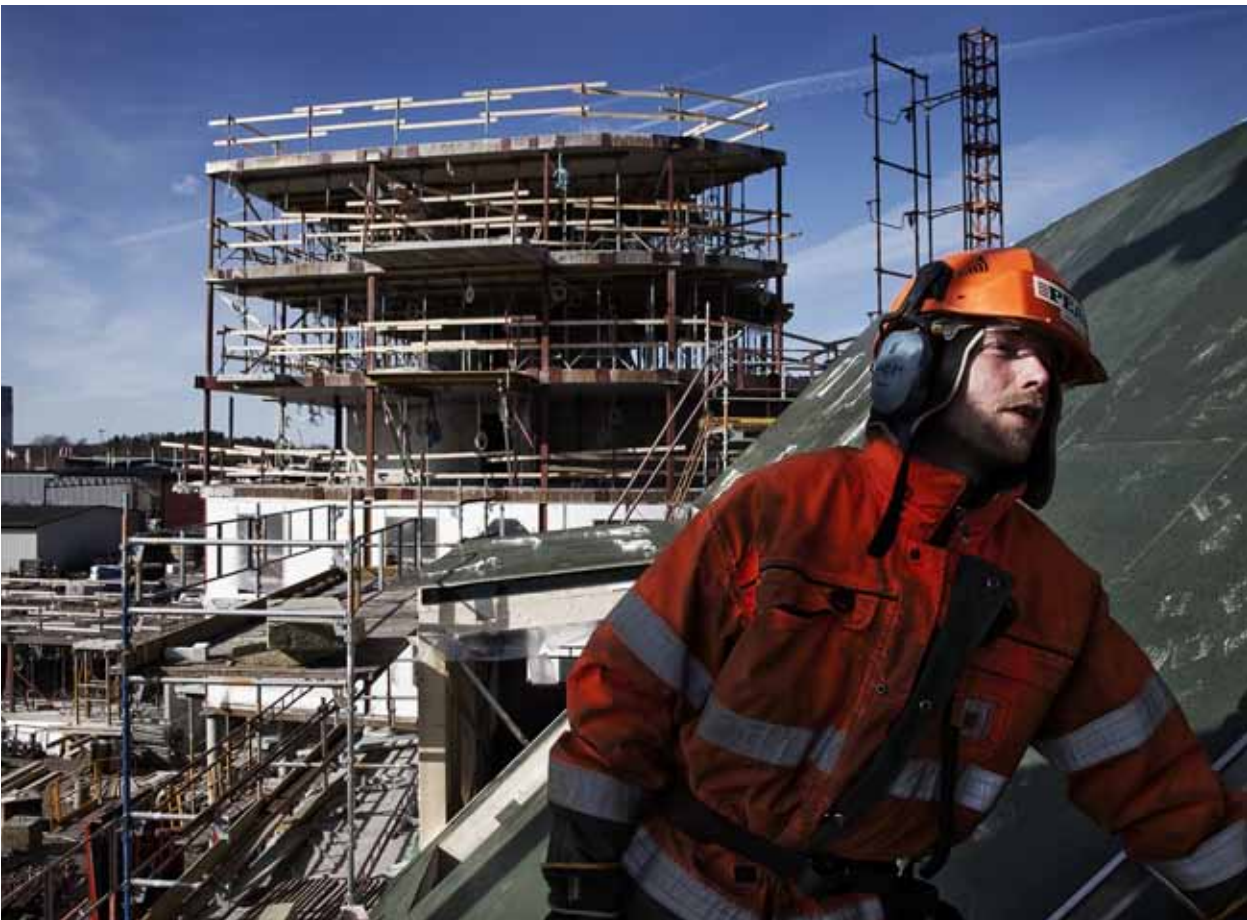
Nybyggnation

För att få en hållbar va-anläggning ur ekonomisk, drift-och underhåll- och kvalitetsmässig synpunkt är det viktigt att ny bebyggelse ansluts till redan befintlig bebyggelse och teknisk infrastruktur.

En va-utredning ska alltid göras innan planerad utbyggnad för varje detaljplan.

Referenser:

Sweco:s rapporter, VA-plan Nyköping Vatten

Renhållning

Som underlag till detta avsnitt om renhållning ligger gällande Renhållningsordning och Nulägesbeskrivningen i förslag till Renhållningsordning för Nyköpings och Oxelösunds kommuner. Kommunerna samarbetar mer och mer när det gäller renhållningsfrågor och äger avfallsanläggningen vid Björshult gemensamt.

Renhållningen arbetar med fyra inriktningsmål för att främja en hållbar utveckling inom avfallshanteringen:

1. Minskad avfallsmängd och ökad återvinning
2. Minskad miljöbelastning
3. Ökad återvinning
4. Människan i fokus

Mängder och behandlingsform för det insamlade avfall som omfattas av kommunalt renhållningsansvar.					
	Material- återvinning	Biologisk återvinning	Förbränning	Deponering	Totalt
Kärl- och säckavfall		1 990	11 990		13 980
Grovavfall	1 370		4 990	2 230	8 590
Trädgårdsavfall		2 100	1 770		3 870
Latrinavfall		16			16
Slam		-			-
Farligt avfall totalt varav:			381	5	386
- impregnerat trä			260		260
- asbest				5	5
- riskavfall					-
- småkemikalier			121		121
Summa, ca	1 370	4 110	19 130	2 230	26 840

Avfall som omfattas av kommunalt renhållningsansvar

Avfall som omfattas av producentansvar

Producentansvaret innebär att tillverkaren har ansvar för att produkten och emballaget samlas in och återvinns samt att konsumenten är skyldig att källsortera och lämna tillbaka förbrukade varor och förpackningar.

Tidningspapper och förpackningar

Samlas i huvudsak in genom återvinningsstationer eller hushållsnära insamling. De återvinns i huvudsak genom materialåtervinning eller förbränning med energiutvinning.

Kärl och säckavfall

Samlas upp i två separata* kärl: brunt kärl för matavfall i papperspåse och ett traditionellt kärl för brännbart restavfall. Dessa omlastas på Björshults avfallsanläggning och transporteras vidare till Tekniska verken i Linköping, där de används för rötning och produktion av biogas samt förbränns för utvinning av fjärrvärme och el. En mindre mängd matavfall körs till Nynäs gård för rötning av Öknaskolans naturbruksgymnasium

Grovavfall

Lämnas i huvudsak via återvinningscentraler vid Björshults avfallsanläggning och vid Lennings väg. Grovavfallet hämtas även via fastighetsnära insamling och mobila system med containrar på strategiska platser vid särskilda tidpunkter. Sorterat material transporteras vidare till mottagare av olika återvinningsmaterial. Deponirest deponeras på Björshults avfallsanläggning. Trädgårdsavfall mellanlagras mestadels på skristippar, varefter de flisas och transporteras till Idbäckverket för förbränning.

Latrinavfall

Transporteras till reningsverk.

Slam

Från ca 4000 enskilda avloppsanläggningar och verksamheters fettavskiljare transporteras till Brandholmens reningsverk där det rötas och bl.a. används för uppvärmning av verksamhetens lokaler.

Farligt avfall

Körs till externa mottagare.

Däck

Samlas in via återförsäljare eller återvinningscentralerna. Antingen omhändertas de genom att energi utvinns vid förbränning eller genom materialåtervinning.

Batterier

Samlas in av kommunen på ett flertal ställen, på uppdrag av El-kretsen. De återvinns genom materialåtervinning eller energiåtervinning. Blyet i blybatterier säljs vidare som råvara till blybatteritillverkare.

Bilar

För bilar som skrotas återanvänds oftast delarna eller materialåtervinns och en liten del förbränns.

Avfall

Avfall från elektriska och elektroniska produkter samlas i huvudsak in via återvinningscentralerna. Det mesta materialåtervinns.

Läkemedel

Lämnas till apotek.

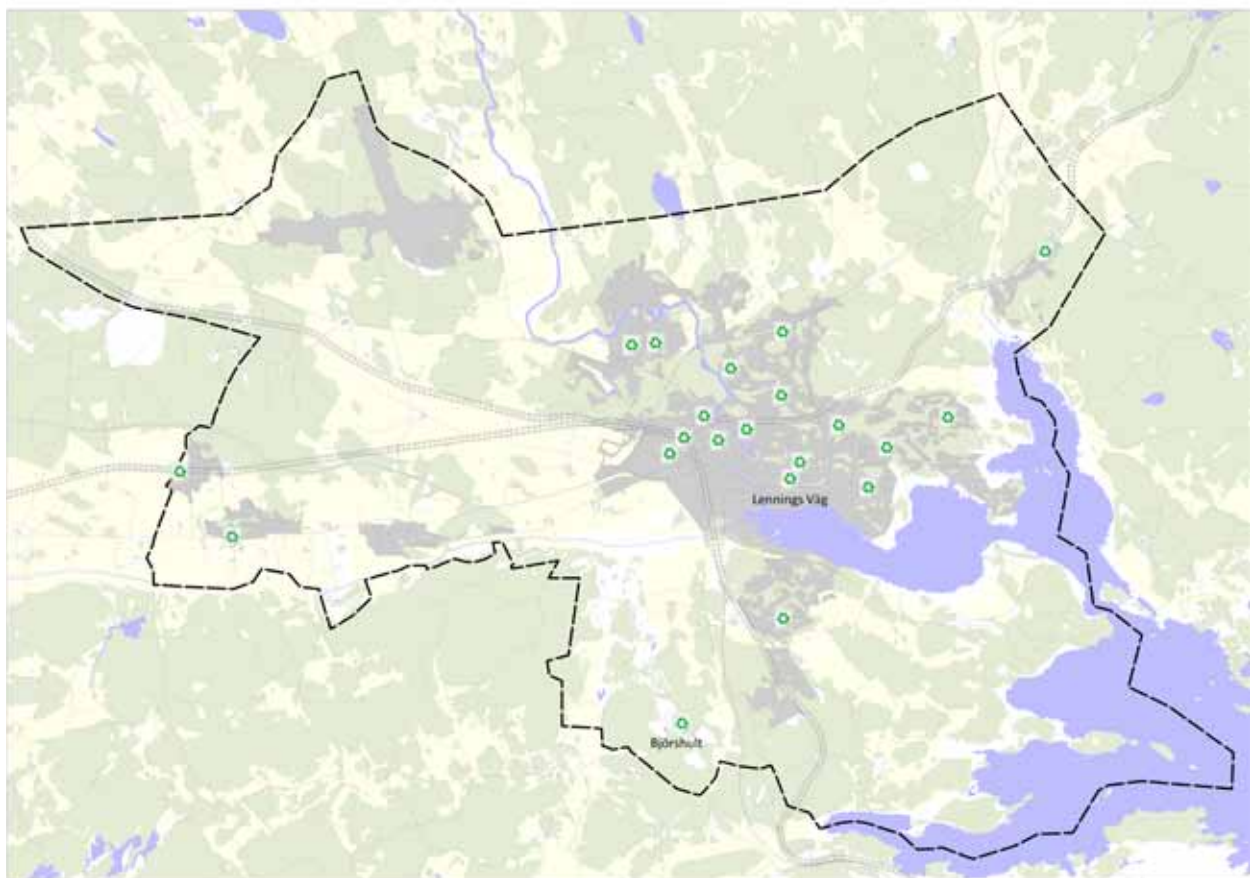
Övrigt avfall

Verksamheter måste själva se till att det avfall som inte omfattas av kommunalt renhållningsansvar kan transporteras och behandlas på ett miljöriktigt sätt.

Antal ton insamlat avfall som omfattas av producentansvar, 2010

	Mängd
Förpackningar och tidningar totalt, varav:	7 335
Tidningspapper	3 114
Well- och kartongförpackningar	2 006
Plastförpackningar	5 23
Metallförpackningar	151
Glasförpackningar	1 298
Däck	142
Batterier totalt, varav:	50,5
Småbatterier	15
Blybatterier tyngre än 3 kg	35,5
Bilar	-
Elektriska och elektroniska produkter, varav:	884
Kyl/frys	218
Vitvaror	157
Raka lysrör	-
Lågenergilampor	9,3
Glödlampor	3,0
Diverse elektronik	497
Summa	8 169

Insamlade mängder hushållsavfall i Nyköping och Oxelösund 2010 jämfört med nationella genomsnitt, kg/invånare. Källa: Avfall Sverige			
	Insamlad mängd Nyköping/ Oxelösund	Insamlad mängd nationellt	Anmärkning
Brännbart kärl- och säckavfall	190	206	
Matavfall	32	23	Kärl- och säckavfall
Grovavfall	170	161	Inklusive återvunnet
Tidningar	53	42	
Pappersförpackningar	32	12	
Metallförpackningar	2,4	1,7	381
Glasförpackningar	21	19	260
Plastförpackningar	8,3	4,4	
Farligt avfall	1,9	2,4	Exkl. impregnerat trä och asbest
Småbatterier	0,24	0,3	
Elavfall	14	15	Inklusive vitvaror

Återvinningsstationer inom planområdet.

12. Geologi

Berggrunden inom planområdet består till största delen av medelkorniga, homogena, röda gnejsgraniter. I västra delen finns ett större område längs med Kiladalen som har en kraftig jordtäckning vilket medför att berggrundens beskaffenhet bitvis är dåligt känd.

I Nyköpings kommun finns tre större malmfält med förekomst av främst järn- och sulfidmalm. Spåren av äldre tiders bergsbruk är fortfarande väl synliga inom Maribergsfälten som berör FÖP-området.

Jordarterna har bildats i samband med den senaste landisens avsmältning. Jordtäckets mäktighet inom FÖP-området är överlag måttligt. Undantaget är området mellan Nyköping och Stigtomta och i Kilaåns dalgång där jordmäktigheter på 20 meter eller mer förekommer.

Morän förekommer fläckvis främst i anslutning till högre liggande områden med berg i dagen, d v s, med tunt eller inget jordtäckte. Moränen i Nyköping domineras av sand och silt.

Isälvsavlagringar domineras av grus, sand och silt. Sådana avlagringar är ofta betydelsefulla för såväl grundvattenförsörjning som naturgrus.

Finsediment, som glaciala och postglaciala leror, förekommer i de lägre delarna av terrängen som dalgångar, svackor och uppgrundande havsvikar. Inom FÖP-området utgörs finsedimenten huvudsakligen av både varvig silt eller lera. Utfyllda områden är belägna i Spelhagen och Kungshagen, i anslutning till Stadsfjärden.

I Stads-, Mellan- och Sjösafjärden förekommer finsediment med postglaciala leror. De är i sin tur överlagrade av mer sentida sediment som förts ut via de stora åarna eller som har deponerats i samband med muddring.

Från Skanssundet och utåt Örstignäs och Strandstuviken förekommer mer siltiga och sandiga sediment.

Topografi och batymetri

FÖP-området har en varierande topografi med dalgångar och berg. Områden närmast Stadsfjärden ligger generellt lågt, bara några meter över havsnivån.

Stads-, Mellan- och Sjösafjärden är relativt grunda med ett maxdjup på ca 3 meter. Återkommande muddringar har

dock skett utmed bland annat farleden.

Landhöjningen är idag omkring 0,4 meter per 100 år. Detta är utan hänsyn tagen till förmodad höjning av havsnivån till följd av ett förändrat klimat.

Grundläggningsförhållanden

Det är väl känt att områden kring Stadsfjärden och Kilaån har betydande leravlagringar vilket ofta innebär sättningsproblem i samband med byggnation då pålning ofta blir nödvändig.

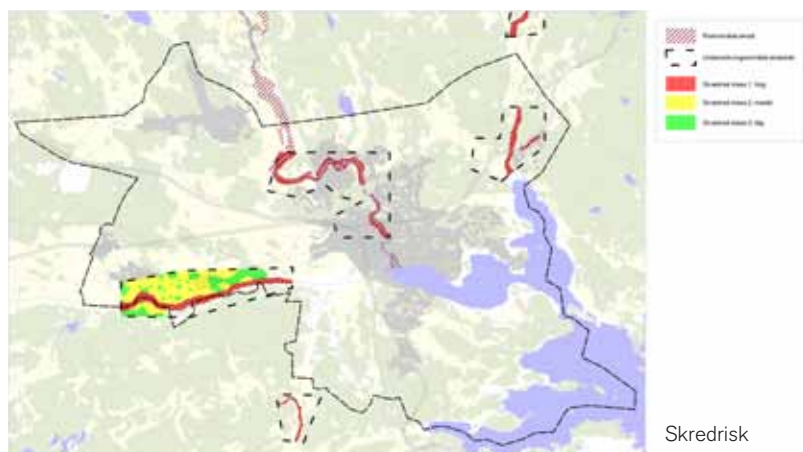
Kring Nyköpingsån finns områden med stabilitetsproblem där det också föreligger skredrisk. Flera av dessa områden har dock åtgärdats.

Om prognoserna för framtida klimattförändringar uppfylls bör man beakta att vattnets kretslopp kommer öka i hastighet. Detta innebär att kraftigare nederbörd och större vattenmängder måste beaktas vid riskbedömningar för skred och erosion.

Observera att Kommunens nuvarande skredkartering av den anledningen kan vara missvisande då denna är äldre än de prognoser som nu skall beaktas vid riskbedömning.

I kartan redovisas en klassning för geotekniska förutsättningarna vid byggnation. De tre klasserna är goda, mindre goda respektive dåliga. Vid dåliga förutsättningar krävs åtgärder som exempelvis pålning för att byggnation ska kunna genomföras.

Inom vissa områden finns förorenade massor och sediment, se kapitlet Miljö, hälsa och säkerhet.

Skredrisk

13. Miljö, hälsa och säkerhet

Miljö- hälso och säkerhetsfaktorer ska belysas tidigt i frågor som rör samhällsplanering.

Detta beskriver situationen i Nyköping samt vilka frågor som i dagsläget är mest aktuella att lösa.

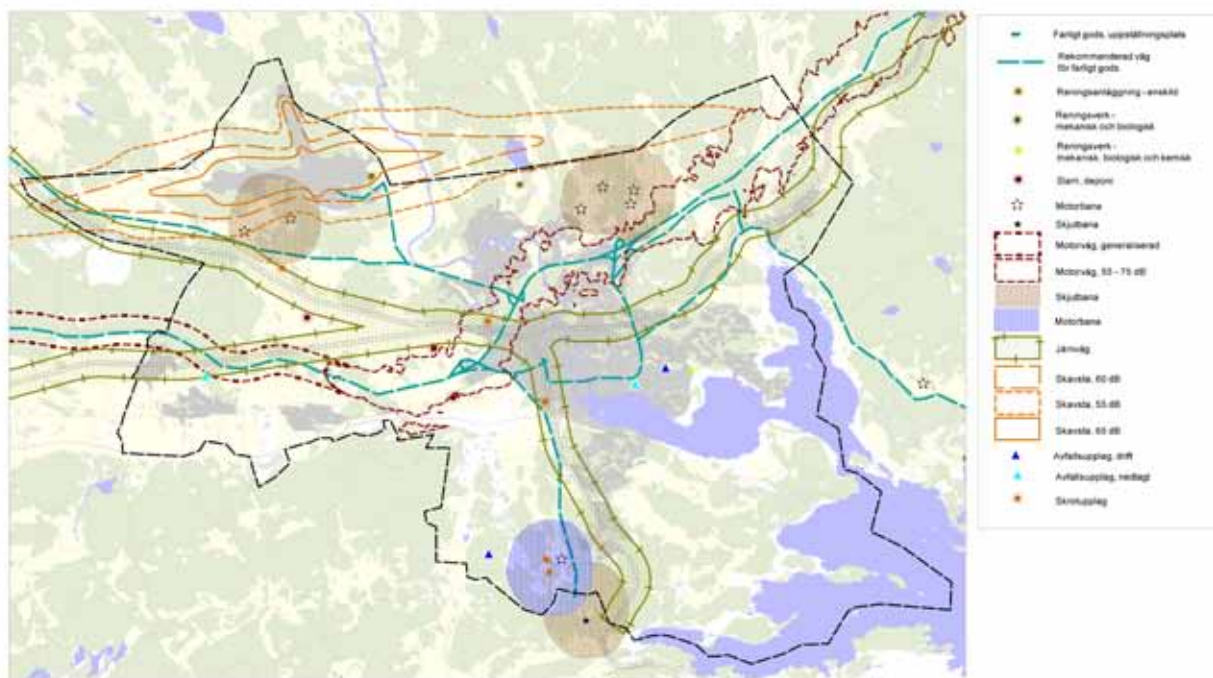
Störande verksamheter

Exempel på störande verksamheter är industrier, re-

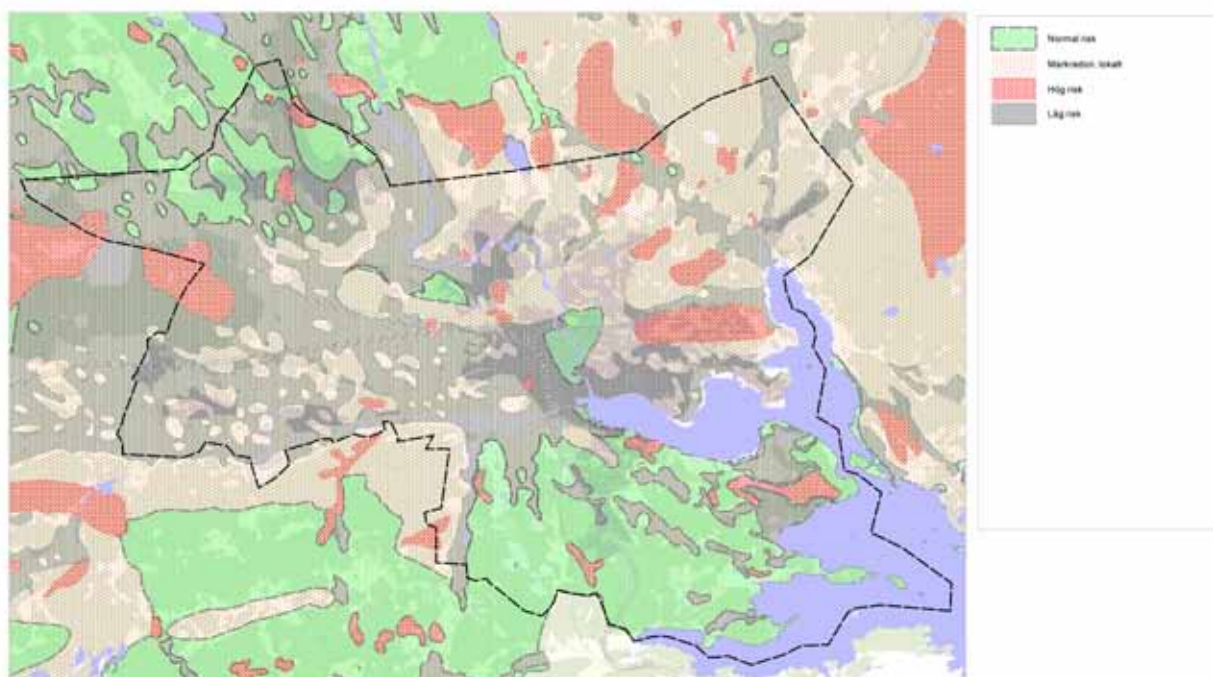
ningsverk, lantbruk, täkter, deponier och verkstäder. Dessa kan orsaka störningar som till exempel buller, vibrationer och lukt.

Luftföroeningar

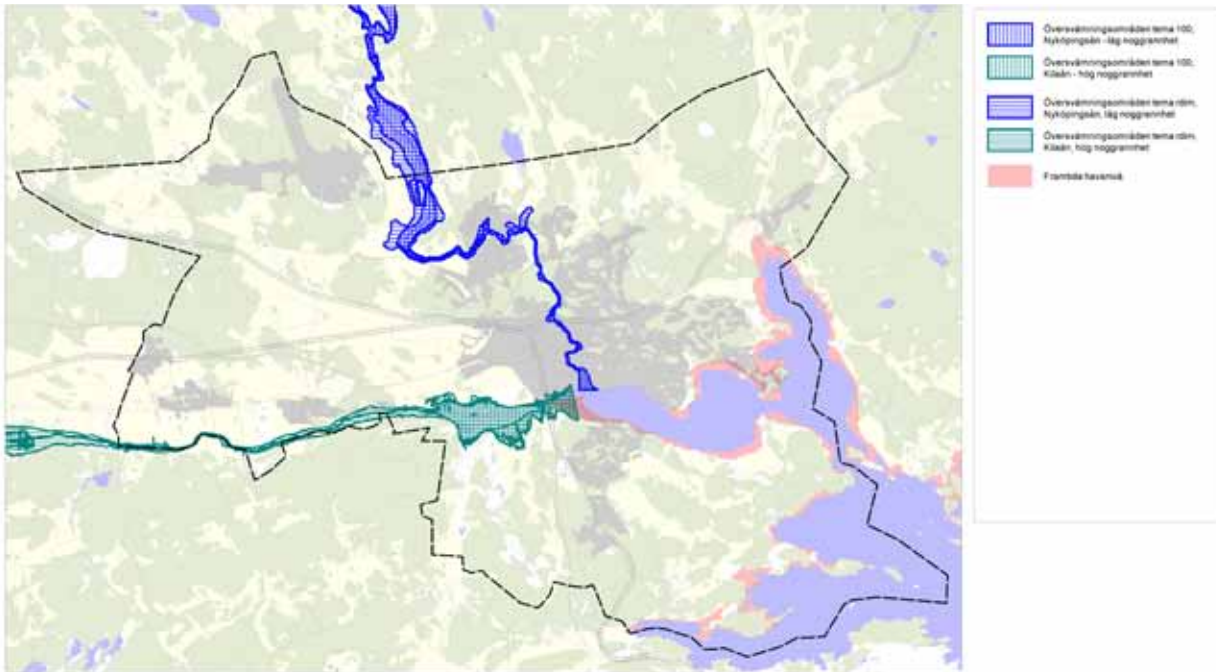
För luftkvaliteten utomhus finns nationella miljökvalitetsnormer för bland annat kvävedioxid, svaveldi-

Buller, farligt gods och annan miljöstörande verksamhet

Radon

Översvämning och havsnivåhöjning

oxid och partiklar. De luftföroreningar som finns i Nyköpings kommun har bland annat bildats utanför landets gränser men även lokala källor som trafik och småskalig vedeldning påverkar luftkvaliteten. Vedeldning innebär även utsläpp av flera hälsoskadliga ämnen.

För närvarande finns inga platser lokaliserade där luftföroreningar överskrider gällande riktvärden. Mätningar under 2009 av kvävedioxid samt PM₁₀ på Repslagaregatan i Nyköpings kommun visade på godkända nivåer.

Magnetfält

Rekommendationer angående magnetfält vid samhällsplanering och byggande finns framtaget av Socialstyrelsen, Arbetsmiljöverket, Elsäkerhetsverket och Boverket.

Markradon

Övergripande markradonförhållanden för Nyköping finns karterade. Uppgifter om risk för markradonförekomst finns att tillgå hos Nyköpings kommun. Uppgifterna finns redovisade på kommunens markradonkarta (radonriskkarta) från 1989. På kartan redovisas hög-, normal- och lågrisk områden för

eventuell förekomst av radon.

Inom stora delar av kommunen finns risk för markradon.

Transport av farligt gods

I Nyköping är följande vägar utpekade som farligt godsled: E4, Rv 52-53, Del av Lv 219 samt 223. Därtill är Hamnvägen och i dess förlängning, Lennings väg, transportled för farligt gods i staden. Farligt gods får också transporteras på de järnvägar som går genom staden.

Skred och översvämning

I Nyköping återfinns flera platser med risk för skred och översvämningar.

Utifrån aspekten klimatpåverkan bedöms sannolikheten för ett höjt medelvattenstånd inom 50 – 100 år var stor. Medelvattenståndet beräknas öka med + 0,55 m utifrån dagens medelvattenstånd.

För Nyköpings del så kommer detta innebära att översvämningssområdena utökas längre in på land och till en höjd av 1,65 m ovanför nuvarande medelvattenstånd. Områdena som berörs återfinns på flera platser längs med Stadsfjärden och kusten.

Höga flöden

Höga flöden av vatten uppstår då flera olika händelser sammanfaller. Händelser som påverkar är snösmältning, klimatpåverkan i form av mer nederbörd, väderlek samt ebb och flod på östersjön.

Längs Östersjökusten bedöms 2.2 meter över gällande normalvattenstånd vara en inriktningshöjd för höga flöden.

Vid framräkning av höjden har aspekterna av framtida höjning av medelvattenståndet samt landhöjning medräknats.

Djurhållning

Stora djurgårdar kan störa boende genom lukt, ljud från ventilationsanläggningar, flugor samt spridning av allergener.

Boverket har utarbetat en vägledning för planering för och invid djurhållning. Vägledningen har tagit hänsyn till att domstolarna i allt mindre utsträckning tar hänsyn till riktlinjer från centrala myndigheter om fasta skyddsavstånd mellan djurhållning och känsliga miljöer. Domstolarna gör oftare bedömningar mot bakgrund i faktiska förhållanden i närområdet och

de krav som kommer till uttryck i plan- och bygglagen och Miljöbalken. ("X")= objektet finns geografiskt markerat på kartbilaga.

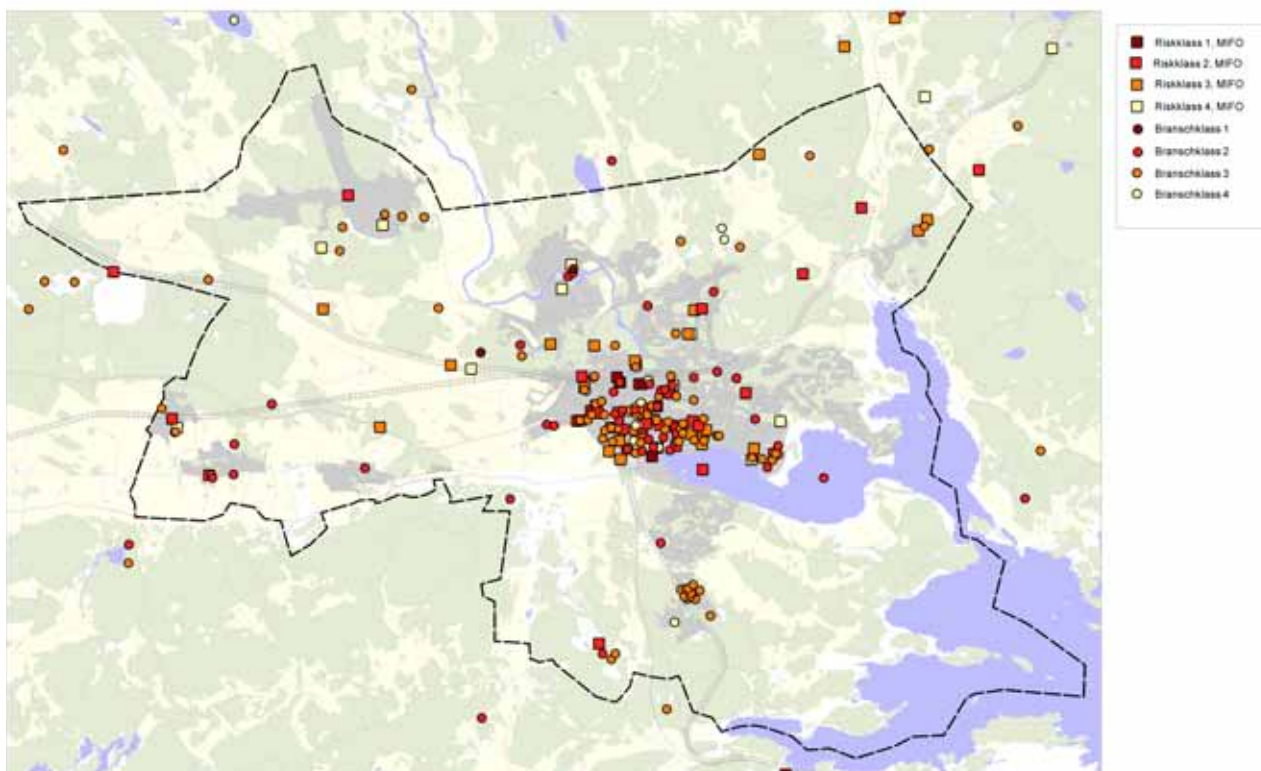
Beredskapsplanering och krishanteringsförmåga

Enligt kommunens beslut i samråd med Länsstyrelsen är området kring Skavsta flygplats skyddsområde.

Räddningstjänstens insatsförmåga ska beaktas vid lokalisering av bostäder och verksamheter. I vissa fall kan särskilda åtgärder behöva vidtas för att minska skador på liv, hälsa och miljö samt för att hantera utrymning, brandvattenförsörjning och tillgänglighet.

Förorenad mark

Markområde med jordbundna föroreningar som överstiger miljökvalitetsnorm eller på annat sätt är utsatt för förorening är att betrakta som förorenad mark. Innan markarbeten påbörjas ska den som låter utföra arbetet ta reda på hur marken har använts tidigare. Finns anledning att misstänka föroreningar ska provtagning göras.

Förorenade områden

Länsstyrelsen och kommunens miljöenhet kan lämna närmare upplysningar om vilka platser som kan vara eller misstänks vara utsatta för markföroreningar.

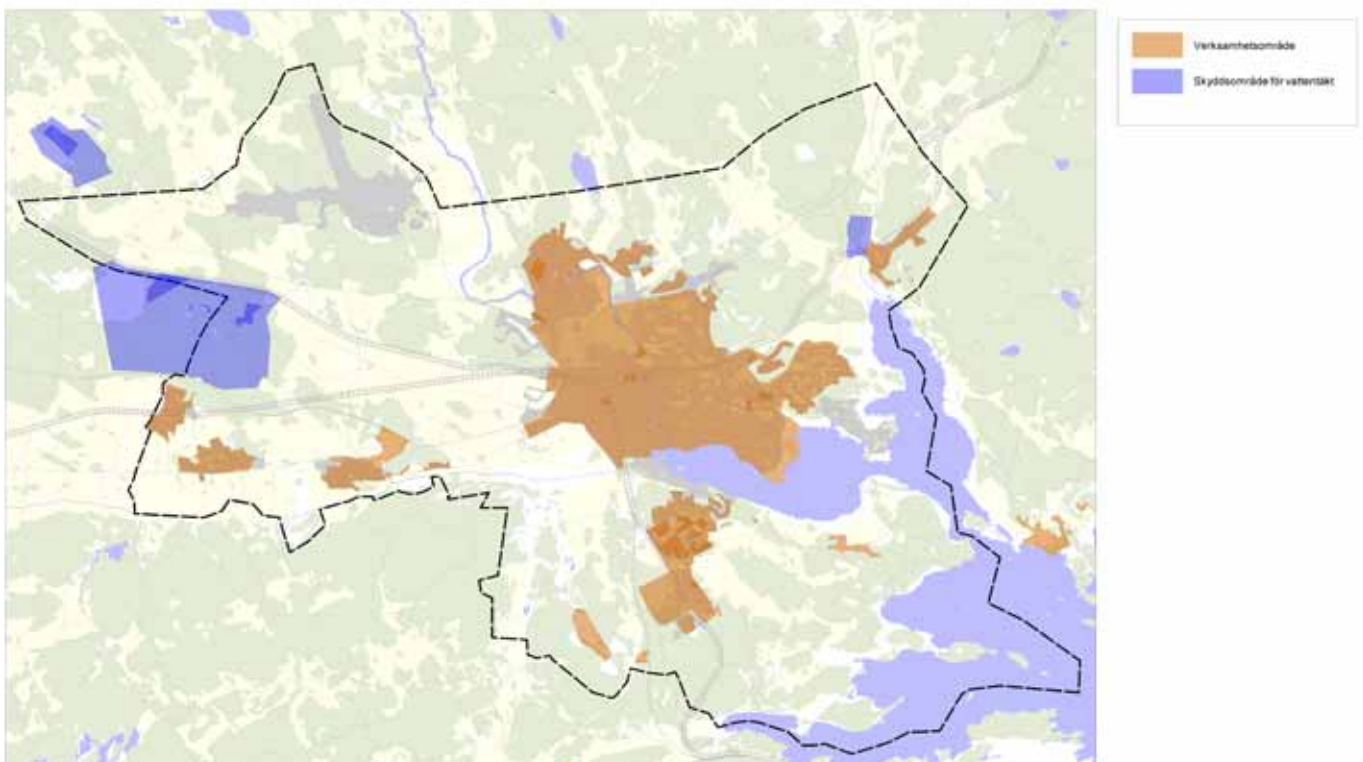
Föroreningar i mark, vatten och sediment samt byggnader

Inom planområdet har olika typer av verksamhet pågått i många hundra år. Verksamheterna har gett upphov till föroreningar som kan finnas i mark, grundvatten, ytvatten, sediment samt i byggnader och anläggningar. Många av de förorenade områdena har identifierats, men detta är ett ständigt pågående arbete där nya förorenade områden upptäcks kontinuerligt.

I samband med exploatering av fastigheter upptäcks ofta förorenade områden. Samhällsplaneringen har en viktig uppgift att ta hänsyn till markens tidigare användning, för att spridning av föroreningar till miljö och exponering av föroreningar till människor ska kunna undvikas. Åtgärder för att minska risker för människor och miljö kan bli aktuella både för befintlig markanvändning samt vid nyexploatering eller

i områden som genom läckage indirekt kan ha negativ föroreningspåverkan på närliggande områden.

Inom planområdet finns flera större områden som är påverkade av föroreningar. Bland annat finns två nedlagda gasverk, vid Slottsvakten och i Kungshagen, samt gammal bruksmiljö längs Nyköpingsån. Deponering av hushållssopor samt industri- och byggavfall har främst skett i Spelshagen och Kungshagen. Föroreningar finns även i sedimenten i Stadsfjärden.

Verksamhetsområden och skyddsområden för vattentäkter.

14. Kultur, folkhälsa och rekreation

När staden växer är det viktigt att utbudet av kultur och rekreativsmöjligheter utvecklas för att bevara attraktionskraften och uppnå en hållbar livsmiljö. I detta kapitel redovisas nuläget.

Kultur

I Nyköpings stad finns av tradition ett rikt utbud av kulturaktiviteter. Kommunen vill uppmuntra och stödja den lokala skaparkraften som är en förutsättning för kulturutbudet. Eldsjälarna finns i de föreningar som förser invånare och besökare med uppskattade kulturarrangemang under hela året.

Culturum är ett naturligt centrum för det lokala kulturlivet och då speciellt under den mörkare delen av året. Här finns bibliotek med utrymme för konstutställningar och en stor konsertsal. På Culturum är det nästan alltid något på gång.

Nyköpings teater erbjuder årligen ett antal föreställningar från Riksteatern samt direktsänd opera från Metropolitan i New York. En stor del av de kulturella aktiviteterna utövas i de privata ateljéer, konstgallerier och mindre samlingslokaler som finns i staden. Bryggeriområdet har utvecklats till ett centrum för konstnärer och hantverkare med en välbesökt utställningsverksamhet.

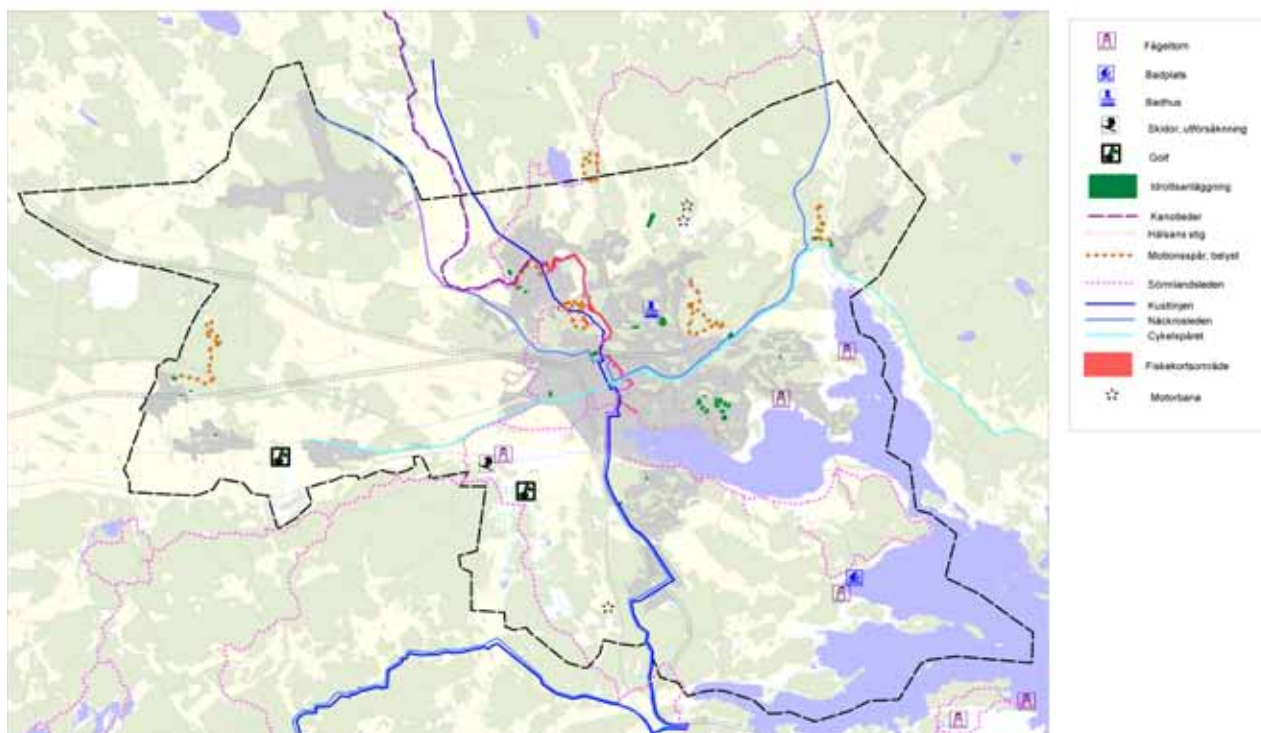
Biostaden är en nyöppnad biograf med fem biosalonger varav en har Sveriges största bioduk. I biografens lokaler finns även café och restaurang planeras att öppna längre fram. Dolby digital 5.1, digital filmvisning och möjlighet att visa 3d-film finns i samtliga fem biografialonger.

Södermanlands museum har numera koncentrerat sin publika verksamhet till Kungstornet på Nyköpingshus. Här finns två påkostade och moderna utställningar som fokuserar på medeltiden respektive renässansen. Sommartid anordnar muséet guidade rundvandringar i centrala Nyköping med olika historiska teman. På borggården spelas sommartid den mycket populära musikalen Nyköpings gästabud.

Övriga muséer i och utanför Nyköping är bilmuséet på Sunlight, F11 Museum på Skavsta, Gripes Modellteatermuseum samt Kärrboda gårdsmuseum.

Kulturarv finns att bese i form av hållristningar, runstenar och en kastal. Nyköpings två medeltida kyrkor, Nicolaikyrkan och Alla Helgonakyrkan är också väl värda ett besök.

Historien längs ån är en utställning med informativa skyltar uppsatta på röda stolpar med vimplar av plåt på 35 platser i Nyköping. Här berättas historien om

Rekreativsmöjligheter

Folkhälsa per stadsdel (Källa: Kommunprofilen 2012. Siffror inom parentes visar placering 2010)

Stadsdel	Välfärdsindex	Stadsdel	Välfärdsindex
1 Ängstugan/Tjuvholmen (7)	234	14 Spelhagen (9)	151
2 Malmbryggshagen (1)	232	15 Högbrunn/Gumsbacken (16)	138
3 Örstig (13)	227	16 Oppeby (19)	137
4 Hagalund (6)	222	17 Fågelbo/Kungshagen (17)	126
5 Bryngelstorp/Labro (2)	214	18 Väster (18)	126
6 Brandholmen (4)	202	19 Rosenkälla (15)	124
7 Oxbacken (3)	200	20 Harg (21)	113
8 Krikonbacken (5)	198	21 Öster (20)	113
9 Kuggnäs (11)	188	22 Isaksdal (22)	77
10 Östra Villastaden (10)	179	23 Herrhagen (25)	75
11 Ekensberg/Påljungshage (8)	178	24 Stenkulla (23)	75
12 Långsätter (14)	173	25 Oppeby Gård (26)	69
13 Hållet/Blommenhov (12)	164	26 Brandkärr (24)	33

människorna, makten, energin och ekonomin - allt det som har format residentsstaden.

Folkhälsa

Folkhälsoforskningen visar att en individs sociala position starkt påverkar sannolikheten för ohälsa. Genom att väga ihop samtliga faktorer som skapar utsatthet och ger en låg social position får man en samlad bild av folkhälsoläget i de olika kommundelarna. Faktorerna är andel förvärvsarbete, utländsk bakgrund, disponibel inkomst, ekonomiskt bistånd, utbildningsnivå, arbetslöshet, ohälsotal och sjukpenningdagar. I tabellen nedan har en sådan sammanvägning gjorts där varje faktor tillmätts exakt lika stor vikt. För varje faktor har stadsdelarna rangordnats. Den stadsdel som kommit högst upp har fått 26 poäng eftersom det finns 26 stadsdelar och sedan har den stadsdel som kom tvåa fått 25 poäng och så vidare så att den stadsdel som kom sist fick 1 poäng. Sedan har de enskilda stadsdelarnas poäng för varje faktor summerats. Denna summering benämns välfärdsindex och ligger till grund för den inbördes placeringen. De stadsdelar som hamnar

högst upp i listan har god folkhälsa medan de stadsdelar som hamnar längst ner behöver insatser för att förbättra folkhälsoläget. Siffran inom parentes är placeringen i den förra rankingen.

Det finns ett tydligt samband i listan som visar att villaområden generellt sett har god folkhälsa medan flerbostadshusområden har problem med folkhälsan. Detta stämmer mycket väl överens med teorin om att låg social position är den riskfaktor som betyder mest för hälsan. De som har så pass god ekonomi att de har råd med ett eget hus är ofta friska medan de som har dålig ekonomi och är sjuka får hålla till godo med hyresbostäder. Det finns dock undantag från ovan nämnda regel. Stadsdelen Harg domineras av småhusbebyggelse men har ändå problem med folkhälsan. Stadsdelarna Brandholmen och Spelhagen är de stadsdelar med betydande bestånd av flerbostadshus som uppvisar det mest positiva folkhälsoläget. På det hela taget är det mycket stora skillnader mellan de olika stadsdelarna vad gäller folkhälsan.

Det kan vara värt att titta lite närmare på de stads-

delar som har den sämsta folkhälsan. Oppeby Gård ligger medelbra till vad gäller integration och ungdomars missbruk av alkohol, tobak och narkotika men övriga faktorer är mindre bra. I Herrhagen har invånarna en relativt hög disponibel inkomst men i övrigt är värdena otillfredsställande. Brandkärr har undermåliga värden på samtliga faktorer utom ungdomars missbruk av alkohol, tobak och narkotika som inte är så utbredd och barnens situation som är medelbra. Stenkulla har bristfälliga värden på samtliga faktorer utom ungdomars missbruk av alkohol, tobak och narkotika som tvärtom är bland de lägsta i hela kommunen. Isaksdal uppvisar genomgående mindre bra värden på samtliga faktorer med undantag för ungdomars missbruk av alkohol, tobak och narkotika där värdena är bra samt barnens situation och valdeltagandet där värdena är medelbra.

Rekreation

Inom kommunen finns stora möjligheter till ett rikt liv avseende både rekreation och friluftsliv. Speciellt friluftslivet har goda förutsättningar. Kommunen har under en lång tid medverkat till att iordningställa leder, vindskydd, eldplatser och skidspår.

I Nyköping finns en utmärkt tillgång till goda idrottsanläggningar. Rosvalla Nyköping Eventcenter är ett naturligt centrum för idrotten. Här finns multihall, två ishallar, bowlinghall samt lokaler för skytte, judo, fäktning med mera. Vid Rosvalla finns vidare friidrottsstadion, basebollplan och ett flertal fotbollsplaner.

I centrala Nyköping finns sporthall, fotbollsstadion, ett flertal gym, fotbollsplaner, minigolfbanor, kanotslalombana, m.m. Hjortensbergsbadet erbjuder såväl simhall som utomhusbad samt gym. Utanför staden finns motorbana, tre golfbanor, slalombacke och flera ridklubbar med ridstall och ridhus. De allmänna rekreationsanläggningarna kan också nyttjas av dagsbesökare och turister. Även föreningslivet är mycket rikt i kommunen.

Möjligheterna till rika natur- och kulturupplevelser är utmärkande för kommunen. Det finns goda möjligheter till fiske. I Nyköpingsån finns lax och öring och i Östersjön finns abborre, gädda och havsöring. Fiskeguidning erbjuds för såväl turister som bofasta.

Runt Nyköping finns många fina badplatser. Vårt

kustnära läge med närhet till skärgården erbjuder många fina stränder och klippor för bad i Östersjön. Det finns också ett stort antal insjöar med sötvatten i fin natur.

Nyköping har en vacker skärgård som sträcker sig ända från Bråviken nere i söder upp mot Trosa i norr. Här finns en mängd möjligheter att ta sig ut i skärgården med båt, kanot eller kajak. Har du inte tillgång till egen båt eller kanot finns flera uthyrningsföretag som också kan ge förslag på turer i skärgården. Sommartid erbjuds båtturer till Trosa, Valdemarsvik och Stockholm. Dessutom kör Läns- trafikens beställningstrafik ut till öarna Sävö, Ringsö, Långö och Hartsö.

I Nyköping finns goda möjligheter för dig som gillar att cykla. Genom staden passerar en del större cykelleder och på flera ställen i staden kan du hyra cykel. Det finns även goda möjligheter att upptäcka Nyköpings omgivning till fots. Sörmlandsleden tar dig genom skog och mark och slingrar sig fram genom Nyköping och i omgivningarna. Gå på dags- tur, flerdagarstur eller en rundslinga på två timmar. Vandrings- möjligheter finns även i de många natur- reservaten som exempelvis Hället och Labro ängar.

Referenser

Kommunprofil 2012, Nyköpings kommun

Ordlista

■ Avloppsvatten

Avloppsvatten är ett gemensamt namn och samlingsbegrepp på dagvatten, dränvatten, spillvatten och kylvatten.

■ Biotop

Livsmiljö (bio=liv, topos=plats) naturligt avgränsad efter dess specifika egenskaper när det gäller bland annat lokalklimat, vattentillgång, pH-värde samt förekommande växter och djur. Exempel på olika biotop typer är insjö, mosse, barrskog, äng.

■ Biologisk mångfald

Variationsrikedom bland levande organismer inom ett område. I begreppet ingår såväl variationsrikedomen på genetisk nivå (individer eller population inom samma art), på artnivå (olika arter) som på landskapsnivå (olika livsmiljöer).

■ Blåstruktur

Utgörs av allt naturligt förekommande vatten, det vill säga, grundvatten, sjöar, vattendrag och hav.

■ Dagvatten

Regn- och smältvatten som rinner av från till exempel hustak, gator, parker och gårdar.

■ Ekologiskt Särskilt Känsligt Område (ESKO)

Mark- och vattenområde som är särskilt känsligt från ekologisk synpunkt. Ska enligt Miljöbalkens hållsbestämmelser skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön så långt som möjligt.

■ Ekosystem

Ett avgränsat område av naturen som i sig utgörs av en helhet med både levande (exempelvis växter och djur) som icke-levande (exempelvis berg och jord) delar. Beroende på skalan och syftet kan till exempel en liten damm betraktas som ett eget ekosystem. I en större skala kan Nyköpings tätort betraktas som ett ekosystem, där människan utgör en del av helheten.

■ Ekosystemtjänst

Gratis nyttor som ekosystemet producerar naturligt och som är en förutsättning för människans existens och välbefinnande. Till exempel trädens upptag av koldioxid och produktion av syre och bins pollinering av fruktträd.

■ Friluftsliv

Vistelse och fysisk aktivitet utomhus och med naturkontakt, utan krav på prestation eller tävling.

■ FÖP

Förkortning för fördjupad översiktsplan, som kommunen tar fram enligt Plan- och bygglagen.

■ Förbindelsestråk

Länkar som binder samman gröna kilar. Stråket kan att fungera som promenadväg för människor och/eller som spridningsväg för växter och djur.

■ Grön kil

Ett sammanhängande större grönområde som sträcker sig in mot Nyköpings tätort från den omgivande landsbygden. Identifierade och avgränsade av kommunen utifrån en blandning av natur-, kultur- och rekreationsvärden. I de gröna kilarna ingår hela eller delar av värdekärnor i grönstrukturen.

■ Grönområde

Mark där växt- och djurliv är möjligt, som inte är bebyggd eller belagd, exempelvis skogar, stränder, parker, gräsremsor längst vägkanter och alléer.

■ Grönstruktur

De samlade stora och små grönområden, som inte är bebyggda eller belagda, oberoende av vem som äger eller förvaltar marken samt där växt- och djurliv är möjligt.

■ Hållbar utveckling

”En utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov”

Enligt FN-rapporten 'Vår gemensamma framtid (1987), även kallad Brundtlandrapporten.

■ **Kompensationsprincipen**

Utgår från att alla fysiska förändringar påverkar miljön och att den som orsakar negativ påverkan ska kompensera för detta.

■ **Ledningsnät**

Samlingsnamn för vatten-, spill- och/eller dagvattenledningar.

■ **LOD**

Lokalt omhändertagande av dagvatten genom till exempel infiltration, magasin eller våtmarker.

■ **MB**

Miljöbalken (1998:808) trädde i kraft 1999 och innehåller lagstiftning som rör miljö- och naturvården, exempelvis naturreservat, strandskydd och miljöfarlig verksamhet.

■ **Natura 2000**

Ett sammanhängande nätverk av värdefulla naturområden som regleras genom habitat- respektive fågeldirektivet enligt EU:s regelverk och enligt 7 kap 27 § MB. Natura 2000 är områden av riksintresse.

■ **Naturreservat**

Område som är skyddat enligt 7 kapitlet Miljöbalken med särskilda föreskrifter som reglerar markanvändningen och vad allmänheten får göra. Både länsstyrelsen och kommunen kan bilda naturreservat.

■ **Nyckelbiotop**

Ett värdefullt skogsområde som har inventerats och värderats som betydelsefullt av Skogsstyrelsen. Värderingen utgår från biotopens struktur, artinnehåll, historik och fysiska miljö. Där finns eller kan förväntas finnas hotade och missgynnade (rödlistade) arter.

■ **Närströvsområde**

Grönomsråde i och kring Nyköpings tätort med betydelse för friluftslivet och naturvården. I huvudsak mindre områden som skogar och hagmarker, som har undersökts och värderats utifrån

■ **Park**

Grönomsråde i form av en större anlagd trädgård, centralt eller nära staden, som kräver parkskötsel och har sittplatser, belysning eller dylikt.

■ **Riksintresse**

I 3 och 4 kapitlet av miljöbalken (MB) anges vilka områden i landet som är av betydelse på nationell nivå för exempelvis friluftsliv, naturvården eller kulturmiljövården.

Enligt 3 kap 6 § MB ska de nämnda områdena av riksintresse så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natureller kulturmiljön.

■ **RV**

Förkortning för riksväg

■ **Skolskog**

Ett avgränsat område som används av skolan för lektioner och utevistelser.

■ **Spillvatten**

Förorenat vatten från hushåll, industrier med flera.

■ **VA**

Vanlig förkortning av Vatten och avlopp.

■ **VA-lagen**

Reglerar kommunernas ansvar för vatten och avlopp.

■ **Vattentäkt**

Grundvattenmagasin, sjö eller vattendrag där vattenverket hämtar sitt råvatten.

■ **Verksamhetsområde**

Det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning

■ **Värdekärna**

Ett grönområde i grönstrukturen som är av särskilt värde för växter och djur. Värdekärnan bör vara så pass stor att det kan behålla sin artrikedom även i ett längre perspektiv.

■ **ÖP**

Förkortning för översiktsplan, som kommunen tar fram enligt Plan- och bygglagen.